

România literară

Proletari din toate țările, uniți vă !

Săptăminal editat de
Uniunea Scriitorilor din
Republica Socialistă România

30

Anul XVIII, nr. 30, joi 25 iulie 1985

PLENARA
COMITETULUI CENTRAL
ȘI A ACTIVULUI CENTRAL
DE PARTID

OMAGIUL
adus tovarășului
NICOLAE CEAUȘESCU
de Comitetul Central
al Partidului Comunist Român,
Consiliul Național al Frontului
Democrației și Unității Socialiste,
Consiliul de Stat
și Guvernul Republicii Socialiste România,
cu prilejul aniversării a două decenii
de la Congresul al IX-lea al partidului

Mult stimate și iubite tovarășe
Nicolae Ceaușescu,

IN ACEASTĂ memorabilă zi, cînd
universăm împlinirea a două
decenii de la Congresul al IX-lea — istoricul fo-
rum care, exprimînd vînta unanimă a tuturor co-
muniștilor, a întregului popor, v-a ales în funcția
supremă de secretar general al Partidului Comu-
nist Român —, vă adresăm cele mai calde felici-
tări și vă exprimăm cele mai profunde sentimente
de prețuire și recunoștință pentru contribuția ex-
cepțională pe care o aduceți la făurirea destinului
nou, socialist al patriei noastre.

Prin analiza riguroasă, științifică a drumului
parcurs de societatea noastră de la revoluția de
eliberare socială și națională, antifascistă și antiim-
perialistă de la 23 August 1944 și pînă la Congresul
al IX-lea, prin viziunea nouă, profund revoluțio-
nară, dialectică și umanistă pe care ati exprimat-o
în acel istoric iulie 1965, prin înflăcăratul îndemn
adresat tuturor fiilor țării de a-și uni forțele în
jurul partidului și a-și făuri în mod conștient
viitorul socialist și comunist, dumneavoastră, mult
stimate și iubite tovarășe secretar general, ati făcut
ca marele forum comunist de acum 20 de ani —
care a descătusat energiile creatoare ale celor ce
muncesc și a dinamizat puternic întreaga operă de
construcție socialistă din patria noastră — să se
inscrie ca un moment de excepțională însemnătate
în istoria națională, în orientarea și înfăptuirea
strategiei de dezvoltare economico-socială a Româ-
niei în aceste decenii de puternică afirmare pe
plan internațional.

De-a lungul vremurilor, în decursul multimile-
narei sale existențe, harnicul și înțeleptul nostru
popor a știut întotdeauna să-și aleagă marii co-
ducători de țară dintre cei mai bravi și mai vred-
nici fii ai săi, care au apărut cu pretul vieții va-
tra străbună, libertatea și neamul națiunii. În-
făptuind cu neasemuită pasiune revoluționară și
înflăcărat patriotism marea răspundere ce v-a fost
încredințată de partid și popor la Congresul al
IX-lea, dumneavoastră, mult stimate și iubite to-
varășe Nicolae Ceaușescu, intruchipați exemplul
minuat de Erou între eroii neamului, de strălucit
om politic și de stat, înzestrat cu înaltele calități
ale conducătorului revoluționar, devotat trup și su-
flet patriei pe care o slujiți cu exemplară dăruire,
cu dorința fermă de a o vedea afirmîndu-se tot
mai puternic, liberă și demnă, în rîndul națiunilor
lumii. Ne facem o datorie de onoare, de inimă și
conștiință din a omagia, și în acest înălțător mo-
ment sărbătorește, rolul dumneavoastră hotărîtor în
înăptuirea uriașelor transformări revoluționare pe
care România le-a cunoscut în cei 20 de ani de
cînd conduceți destinele partidului și ale po-
porului. Aprecieri cu profundă mîndrie — așa
cum poporul însuși o face — că anii aceștia de
victorii fără seamă alcătuiesc epoca cea mai lu-
minoasă din întreaga noastră existență, pe care,
cu aleasă cînstire, o numim cu toții „Epoca
Nicolae Ceaușescu“.

COMITETUL CENTRAL
AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN,
CONSILIUL NAȚIONAL AL
FRONTULUI DEMOCRAȚIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE,
CONSILIUL DE STAT
ȘI
GUVERNUL REPUBLICII SOCIALISTE ROMANIA

(Continuare în pag. 2)

Cuvîntarea tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU

VICTORIA revoluției de elibe-
rare socială și națională, anti-
fascistă și antiimperialistă, înăptuirea revoluției
socialiste au deschis o eră nouă în dezvoltarea po-
porului, a patriei noastre.

Într-o perioadă scurtă, poporul nostru a parcurs
mai multe etape istorice de dezvoltare economico-
socială — de la orînduirea burghezo-moșierească,
cu puternice caracteristici ale feudalismului, la so-
cietatea socialistă multilateral dezvoltată.

În acest amplu proces revoluționar, Congresul
al IX-lea al Partidului Comunist Român a marcat
o nouă epocă în dezvoltarea economico-socială a
țării.

Congresul a analizat critic activitatea de con-
strucție socialistă și a stabilit orientările de per-
spectivă, pornind de la necesitatea înlăturării tu-
tutor denaturărilor și abuzurilor, a tot ce era vechi
și perimat, a dogmatismului și șablonismului, a
unor concepții antiștiințifice, deschizînd calea con-
tinuării și dezvoltării spiritului revoluționar, afir-

mării a tot ce este nou, în toate domeniile de acti-
vitate.

Prin aceasta au fost descătusate energiile crea-
toare ale clasei muncitoare, ale țărănimii, intelec-
tualității, ale tuturor oamenilor muncii, fără deose-
bire de naționalitate, ale întregului popor, s-a
deschis — se poate spune — un drum nou, liber,
gîndirii și acțiunii revoluționare.

În perioada celor 20 de ani care au trecut de la
Congresul al IX-lea au fost obținute realizări re-
marcabile în toate domeniile de activitate. Româ-
nia a devenit astăzi o țară industrial-agrară cu o
industrie dezvoltată, modernă, cu o agricultură
socialistă avansată. În acești 20 de ani producția
industrială a crescut de peste 6 ori, fiind astăzi de
100 de ori mai mare decît în 1944, iar producția
agricolă de circa 2 ori și jumătate, fiind de 7 ori
mai mare față de 1944. Venitul național a crescut
de peste 4 ori, fiind de 32 de ori mai mare față
de 1944.

(Continuare în pag. 3)

OMAGIUL ADUS TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pag. 1)

Reinvestirea dumneavoastră de către Congresele al X-lea, al XI-lea, al XII-lea și al XIII-lea în înalta funcție de secretar general al partidului, alegerea ca primul președinte al Republicii — act istoric, reconfirmat pentru a patra oară în acest an, prin voința întregii națiuni — au dat expresie, în cel mai înalt grad, dragostei fierbinti și încrederii nemărginite cu care toți fiii patriei vă înconjoară și fiecăre clipă a istoriei. Este voința unanimă a națiunii noastre socialiste de a vă ști mereu în fruntea sa pe dumneavoastră, conducătorul luminat care intru-chipati cele mai alese virtuți ale poporului român, revoluționarul consecvent și cutezător care, de peste o jumătate de veac, desfășurati o uriasă activitate consacrată împlinirii idealurilor de libertate și independență ale poporului român, triumfului revoluției socialiste, înfloririi neconținute a României.

În conștiința comuniștilor și a întregii noastre națiuni s-a înscris cu strălucire contribuția dumneavoastră determinantă la elaborarea strategiei și tacticii revoluționare ale partidului nostru, a celor mai corespunzătoare soluții pentru rezolvarea problemelor deosebit de complexe ale construcției noi orînduirii în România. Pornind de la cerințele și legitățile obiective ale dezvoltării noastre istorico-sociale, de la cunoașterea aprofundată a realităților țării, dumneavoastră ati adus o contribuție inestimabilă la fundamentarea și elaborarea unor teze și concepțe noi cu privire la desfășurarea revoluției și construcției socialiste, la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism.

Promotor curajos al noului, al deschiderilor originale teoretice și practice, adversar neîmpăcat al oricăror dogme rigide, aplicînd în mod creator adevărurile generale ale materialismului dialectic și istoric la realitățile concrete ale țării noastre — în condițiile cînd, pe plan internațional se insistă mult pentru a se menține socialismul în anumite tipare învechite, care îl împiedicau să-și pună în valoare forța și capacitatea sa de a revoluționa societatea —, dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, ati adus o viziune proaspătă, științifică, un puternic suflu nou, profund înnoitor în înțelegerea și desfășurarea întregului proces de transformare revoluționară a societății și a omului. Vasta activitate pe care ati desfășurat-o și o desfășurati pe tărîmul gândirii social-politice, al generalizării teoriei și practicii revoluționare v-a impus ca un mare gânditor revoluționar, umanist, care, prin impunătoarea sa operă, aduce o strălucită contribuție, larg recunoscută, la îmbogățirea socialismului cu noi teze și idei de stringentă actualitate și de largă perspectivă.

Ne mindrim cu toții că sîntem membrii unui asemenea partid cum este Partidul Comunist Român, pe care dumneavoastră, mult stimate și iubite tovarășe secretar general, l-ați definit magistral — și l-ați transformat efectiv — în centru vital al societății noastre socialiste. Constituie un înalt exemplu pentru noi toți pasiunea și consecvența cu care acționați pentru întărirea continuă a forței politice și organizatorice a partidului, perfecționarea permanentă a muncii organelor și organizațiilor de partid, creșterea rolului lor în toate domeniile vieții economice și sociale, a capacității de a uni și mobiliza energiile creatoare ale națiunii în marea operă istorică pe care o îndeplinim pe pămîntul României. O însemnată deosebită au tezele și ideile dumneavoastră potrivit cărora, pe măsura înaintării pe drumul socialismului, rolul conducător al partidului sporește în amploare și profunzime. Așa cum ati arătat la Congresul al IX-lea — și cum ati subliniat în repetate rânduri —, trebuie să facem totul pentru ca partidul nostru să acționeze permanent, în strînsă unitate cu clasa muncitoare, tărînimea și intelectualitatea, cu întregul popor, spre a-și putea astfel îndeplini înaltele răspunderi pe care și le-a asumat în transformarea revoluționară a societății.

Sub impulsul gândirii și acțiunii dumneavoastră, Partidul Comunist Român a devenit astăzi un partid viguros, un partid de masă puternic, unit, stimat și urmat cu încredere de întregul popor. Pe bună dreptate comuniștii, întreaga națiune asociază organic numele dumneavoastră de numele Partidului Comunist Român, pentru că nicio dată activitatea sa n-a fost mai intensă și mai bogată, mai puternic orientată spre obiective atît de largi ca în acești 20 de ani, cînd partidul a devenit o puternică forță politică de realizare a consensului național, a unității și coeziunii moral-politice a poporului în lupta pentru împlinirea năzuințelor și aspirațiilor sale de progres și bunăstare, de viață liberă, independentă și demnă, de pace și colaborare.

Mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu,

PARTIDUL și statul nostru dau o înaltă apreciere rolului de însemnată excepțională pe care l-ați avut și îl aveți în orientarea forțelor și capacității de creație a întregului popor, a resurselor materiale și umane ale țării, spre făurirea unei puternice și moderne baze tehnico-materiale a societății — factor hotărîtor al progresului multilateral al României, al înaintării sale neabătute pe calea socialismului și comunismului. Se bucură de o largă recunoaștere, internă și internațională, concepția dumneavoastră cu privire la construcția socialistă și dezvoltarea economico-socială, fundamentată pe ideea — pe care ati exprimat-o cu deosebită claritate încă de la Congresul al IX-lea — că „superioritatea orînduirii noi, socialiste, stă în faptul că ea se construiește pe baza științei celei mai avansate, pornindu-se de la cunoașterea legilor obiective ale dezvoltării societății, de la cerințele fiecărei etape a vieții sociale, de la particularitățile naționale ale fiecărui popor și fiecărei țări, tine seama de condițiile diferite în care s-a format și se dezvoltă fiecare națiune”.

Este pe deplin validată de viață marea însemnată a orientărilor dumneavoastră referitoare la repartizarea justă a venitului național, în baza căreia, alocîndu-se peste 30 la sută pentru fondul de dezvoltare, se asigură creșterea într-un ritm înalt a forțelor de producție, ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului, întărirea cuceririlor sale revoluționare, a independenței și suveranității patriei. Mărturie grăitoare a acestei luminoase și înțelepte concepții o constituie amplul proces de dezvoltare și modernizare a bazei tehnico-materiale, faptul că în ultimele două decenii în România au fost create, ca urmare a politicii juste de amplasare echilibrată a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, sute de zone și platforme industriale. Mai mult de 80 la sută din fondurile fixe existente astăzi în industrie au fost puse în funcțiune în anii dinamici ai „Epocii Nicolae Ceaușescu”. În această perioadă de real-

lizări fără egal, producția industrială a țării a crescut, în medie, anual cu 9,7 la sută — România numărîndu-se printre puținele țări din lume care se pot mindri cu asemenea ritmuri. În cele două decenii care au trecut de la Congresul al IX-lea, venitul național — principalul indicator al dezvoltării noastre economico-sociale — a cunoscut un ritm mediu anual de creștere de 7,8 la sută, care se situează, de asemenea, printre cele mai mari ritmuri din lume. În ultimele două decenii, pe baza concepției dumneavoastră profund științifice, am dezvoltat o industrie puternică, cu o structură modernă, în cadrul căreia au căpătat o deosebită amploare ramurile de vîrf, capabile să asigure înzestrarea economiei naționale cu tehnică avansată, să realizeze produse de înaltă calitate și eficiență.

S-a dezvoltat puternic agricultura. În acești ani a fost creată, practic, o agricultură nouă, așezată trainic pe baze socialiste, dotată cu mijloace de muncă moderne. Producția globală agricolă a sporit în această perioadă într-un ritm mediu anual de 4,3 la sută. Pe baza marilor transformări înnoitoare petrecute în agricultură, s-au schimbat radical satul românesc, condițiile de muncă și de viață ale tărînimii.

Orientarea fermă pe care dumneavoastră ati imprimat-o întregii activități din perioada de după Congresul al IX-lea al partidului spre valorificarea superioară a tuturor resurselor naturale, asigurarea unei înalte calități și eficiente în toate domeniile, pe baza aplicării largi a celor mai noi cuceriri ale revoluției tehnico-științifice contemporane, a ridicării continue a nivelului de cunoștințe tehnice și profesionale ale tuturor oamenilor muncii au asigurat creșterea permanentă a avuției naționale și, pe această bază, a nivelului de trai material și cultural al întregii națiuni. Pornind de la realizările dobîndite în dezvoltarea industriei, agriculturii, a tuturor ramurilor producției materiale, ati pus în fața partidului, a întregului popor sarcina de onoare de a păși într-o etapă nouă, calitativ superioară, a economiei naționale, subliniind cu pregnanță necesitatea accentuării caracterului ei intensiv, a trecerii de la economia preponderent extensivă la cea intensivă, modernă, de înaltă productivitate și competitivitate.

Perioada celor 20 de ani de puternică dezvoltare economico-socială a patriei a confirmat în mod strălucit concepția dumneavoastră profund umanistă, care așază în centrul întregii activități omul, bunăstarea lui materială și spirituală — scopul suprem al politicii Partidului Comunist Român, esența societății socialiste multilateral dezvoltate pe care o edificăm în patria noastră.

Este unanim apreciată grija cu totul deosebită pe care o acordati învățămîntului, științei și culturii, ca factori fundamentali ai construcției cu succes a societății socialiste și comuniste în patria noastră. În ansamblul marilor transformări revoluționare care au avut loc în ultimele două decenii, sub puternicul îmbold al orientărilor dumneavoastră, știința românească a cunoscut o puternică afirmare, dispunînd de o modernă bază tehnico-materială, de cadre cu o înaltă pregătire, capabile să soluționeze cu succes cele mai complicate probleme pe care le ridică revoluția tehnico-științifică modernă.

Cercetarea și învățămîntul, strîns legate de producție, aduc, sub conducerea de înaltă competență a tovarășei Elena Ceaușescu, o mare contribuție la dezvoltarea și modernizarea mijloacelor de producție și a proceselor de muncă, la valorificarea cu eficiență sporită a resurselor naționale, la perfecționarea noilor relații sociale, la formarea omului nou, la dezvoltarea și afirmarea multilaterală a personalității umane.

Conferind civilizației noastre socialiste un profil puternic marcat de spirit științific, opera dumneavoastră echivalează cu o amplă și atotcuprinzătoare renaștere a științei și culturii naționale.

Întregul nostru partid și popor au salutat cu nemărginită bucurie și satisfacție hotărîrea unanimă a Academiei Republicii Socialiste România privind alegerea dumneavoastră, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, în calitate de membru titular și președinte de onoare al celei mai înalte și prestigioase instituții științifice și culturale a țării — act firesc ce incununează în chip strălucit contribuția determinantă pe care ati adus-o și o aduceți la elaborarea și îndeplinirea strategiei de dezvoltare economico-socială a patriei, la promovarea științei și culturii naționale, la afirmarea lor în lume.

Mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu,

NE ÎNSUȘIM întru totul concluziile desprinse din analiza profund științifică a problemelor pe care le ridică actualul stadiu de dezvoltare a societății noastre și apreciem și cu acest prilej importanța deosebită a tezelor dumneavoastră cu privire la cerința obiectivă a creșterii și mai puternice a rolului statului socialist în planificarea, organizarea și conducerea unitară a întregii vieți economice și sociale, la necesitatea imbinării armonioase a activității organelor de stat cu cele ale democrației muncitorești, revoluționare, a împlinirii principiului conducerii unitare cu inițiativa maselor populare.

Din inițiativa și sub îndrumarea dumneavoastră directă, în țara noastră a fost creat un larg sistem al democrației muncitorești, revoluționare, original și unitar, alcătuit din organe și organisme ce își desfășoară activitatea în toate unitățile economice și sociale de bază, precum și la nivel național, în centrul căruia se află principiile autoconducerii și autogestiei muncitorești, care oferă tuturor oamenilor muncii posibilitatea de a participa nemijlocit la elaborarea și adoptarea deciziilor, la conducerea societății.

Pornind de la marea adevăr — pe care l-ați reafirmat în repetate rânduri — că socialismul se construiește cu poporul și pentru popor, dumneavoastră, mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu, ati demonstrat, cu marea forță a exemplului personal, că cea mai concretă expresie a democratismului societății noastre, a participării maselor o constituie dialogul permanent și nemijlocit cu oamenii muncii din toate domeniile, largă lor consultare în toate problemele care privesc prezentul și viitorul țării.

Ne îndrumați în permanență să acordăm o atenție deosebită și să perfecționăm neconținut întreaga activitate politico-educativă, de formare și modelare a conștiinței socialiste, de educare a tineretului, a tuturor oamenilor muncii în spiritul nobililor idei ale patriotismului socialist, al dragostei față de patrie, partid și popor, al răspunderii și atașamentului față de marile noastre cuceriri revoluționare, al nobililor idei ale păcii și prieteniei cu toate națiunile lumii. Ne învățați să cinstim și să prețuim trecutul istoric al poporului nostru, ne îndemnați să-l îmbogățim neconținut cu noi realizări, cu noi fapte

de muncă, pe măsura acestui minunat și eroic timp socialist pe care îl trăim.

Astăzi, la împlinirea a două decenii de la Congresul al IX-lea, dînd glas voinței și gândurilor întregului nostru partid și popor, vă exprimăm profunda noastră recunoștință pentru tot ceea ce ati făcut și faceți pentru binele țării și al poporului, pentru modul strălucit în care ati gândit și gîndiți drumul României prin ani și decenii, spre viitorul ei de aur — comunismul.

Mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu,

ACTIONIND cu neobosită energie pentru dezvoltarea socialistă a patriei, v-ați impus, totodată — spre mindria întregii țări —, ca personalitate proeminentă a vieții internaționale contemporane, ca exponentul și promotorul cel mai autorizat al idealurilor și aspirațiilor de pace și progres ale națiunii noastre, ca strălucit militant pentru cauza generală a socialismului, a colaborării și prieteniei între popoare. De două decenii, numele României și al dumneavoastră au devenit pretutindeni în lume adevărate simboluri ale păcii și colaborării. Pe toate continentele se bucură de o largă pretuire și recunoaștere prodigioasă activitate pe care o desfășurați pentru statornicirea și generalizarea în relațiile dintre state a principiilor deplinei egalități în drepturi, respectării independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc, nerecurgerii la forță și la amenințarea cu forța, a dreptului fiecărui popor de a se dezvolta în mod liber, așa cum dorește.

Pe baza acestor principii, în anii de după Congresul al IX-lea, au cunoscut o puternică dezvoltare relațiile de prietenie și colaborare ale României cu toate țările socialiste. În concepția dumneavoastră, întărirea solidarității și unității țărilor socialiste reprezintă, în actualele împrejurări internaționale, un factor important al afirmării prestigiului socialismului în lume, al luptei popoarelor pentru pace și progres social. Ați acordat și acordați, de asemenea, o deosebită atenție întăririi colaborării României socialiste cu țările în curs de dezvoltare, nealiniate cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială.

Inițiatiivele, propunerile și chemările dumneavoastră la rațiune și realism, adresate șefilor de state și guverne, pentru dezarmare — și în primul rînd pentru dezarmarea nucleară —, pentru oprirea evoluției periculoase a evenimentelor spre confruntare și război, pentru o politică de desîntindere și soluționare pe cale pașnică a problemelor litigioase dintre state găsesc un profund ecou în rîndurile opiniei publice mondiale, în conștiința întregii omeniri. Ați insuflat poporului român voința fermă de a face totul pentru a contribui — în strînsă unitate cu celelalte popoare, cu forțele înaintate de pretutindeni — la oprirea cursei înarmărilor, la încetarea amplasării rachetelor nucleare în Europa, a noilor arme nucleare în general, atît pe pămînt, cit și în Cosmos, la apărarea dreptului suprem al popoarelor la existență liberă și demnă, la viață și pace.

Comuniștii, întregul popor susțin în mod unanim activitatea intensă pe care o desfășurați pentru dezvoltarea colaborării și solidarității cu partidele comuniste și muncitorești, precum și cu partidele socialiste și social-democrate, cu mișcările de eliberare națională, cu toate forțele progresiste, democratice, antiimperialiste în lupta pentru pace și progres, pentru dezvoltarea liberă și independentă a popoarelor.

Concepția dumneavoastră realistă și umanistă privind democratizarea vieții internaționale, lichidarea subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini economice mondiale, inițiatiivele și acțiunile pe care le desfășurați în slujba îndeplinirii marilor aspirații de pace și progres ale popoarelor, a soluționării constructive a complexelor probleme ce confruntă omenirea au adus României și marelui nostru președinte un uriaș prestigiu, numeroși prieteni pe toate meridianele globului.

Mult stimate și iubite tovarășe Nicolae Ceaușescu,

ANIVERSAREA istoricului forum comunist din iulie 1965 — Congresul al IX-lea al partidului — constituie pentru noi un minunat prilej de a da glas voinței și hotărîrii noastre, a comuniștilor și întregului popor, de a îndeplini neabătut politica internă și externă a partidului și statului, de a urma, în orice împrejurări, înaltul exemplu de muncă și acțiune revoluționară pe care îl dați în permanență întregii țări, de a face totul pentru ca, în spiritul orientărilor și indicațiilor dumneavoastră, să asigurăm mersul neabătut al României pe calea socialismului și comunismului.

Avem în fața noastră un program minunat de înaltare a patriei — programul stabilit de Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român. Vă încredințăm, mult stimate și iubite tovarășe secretar general, că vom acționa cu întreaga noastră pricepere și energie, în spiritul unei înalte răspunderi comuniste, revoluționare, pentru realizarea exemplară a tuturor obiectivelor privind dezvoltarea României în cîincinulul 1986—1990 și, în perspectivă, pînă în anul 2000, a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism. Vom face totul pentru a continua și duce cu succes mai departe marea operă de construcție a socialismului și comunismului în România, căreia dumneavoastră i-ați consacrat, cu atîta pasiune și energie revoluționară, întreaga viață și activitate !

Acesta este angajamentul nostru comunist pe care ni-l luăm în aceste clipe solemne, acesta este angajamentul pe care, împreună cu noi toți, și-l ia întreaga țară !

Vă dorim, din toată inima, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, deplină putere de muncă și necesită energie, ani mulți în fruntea partidului și statului, pentru a îndeplini, împreună cu poporul și pentru poporul care v-a ales spre a-l conduce destinele, marea operă de edificare a noii societăți pe pămîntul străbun al patriei !

Să ne trăiți ani mulți și fericiti, în fruntea partidului și a țării, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, să ne conduceți, pe mai departe, pe drumul glorios al socialismului și comunismului !

**COMITETUL CENTRAL
AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN,
CONSILIUL NAȚIONAL AL
FRONTULUI DEMOCRATIEI ȘI UNITĂȚII SOCIALISTE,
CONSILIUL DE STAT
ȘI
GUVERNUL REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA**

24 iulie 1985

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pag. 1)

O PUTERNICĂ dezvoltare au cunoscut în această perioadă știința, învățămîntul și cultura. A fost înlăturată cu desăvîrșire teza antinațională după care nu era necesar să acordăm prea mare atenție științei românești, ci să ne mulțumim să importăm tehnologii, precum și neîncrederea ce se manifesta în capacitatea creatoare a clasei muncitoare, a țărănimii, a intelectualității, a poporului nostru — și care au împiedicat multă vreme dezvoltarea corespunzătoare a forțelor de producție, a întregii societăți.

Pe baza dezvoltării generale a forțelor de producție s-a realizat un vast program de construcții de locuințe și alte edificii sociale, s-a asigurat ridicarea continuă a nivelului de trai material și spiritual al poporului. Fondul de retribuție a crescut de 5,2 ori față de 1965 și de peste 59 de ori față de 1945, iar retribuția medie este în acest an de aproape 3 ori mai mare decît în 1965 și de 13 ori mai mare decît în 1945.

În același timp, s-a desfășurat o largă muncă ideologică, politico-educativă, de formare a omului nou — constructor conștient al socialismului și comunismului.

Orice om de bună credință care privește la tot ce s-a realizat în patria noastră, la transformarea însăși a geografiei României — prin marile lucrări de construcții, de înnoire a orașelor și satelor, prin lucrările vaste de irigații, prin realizarea Canalului Dunăre-Marea Neagră — poate să constate ce forță crea-

toare are un popor care a scuturat pentru totdeauna asuprirea și inegalitatea, a devenit stăpîn pe bogățiile naționale, pe destinele sale și își făurește în mod conștient propriul său viitor !

ACUM putem declara cu îndreptățită mîndrie că toate remarcabilele realizări din anii socialismului, din acești 20 de ani, demonstrează cu puterea faptelor justetea politicii partidului nostru comunist — forța politică conducătoare a națiunii noastre — care își îndeplinește cu cînstă misiunea istorică de a conduce poporul nostru spre cele mai înalte culmi de progres și civilizație, spre societatea comunistă.

Ele sînt rezultatul aplicării creatoare a adevărurilor și legităților obiective la condițiile concrete din țara noastră.

Toate aceste mărețe realizări sînt rodul muncii pline de abnegație a eroicei noastre clase muncitoare, clasa conducătoare a societății socialiste românești, a minunatei noastre țărănimii cooperatiste, a intelectualității, tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, întregului popor, pentru aceste mărețe realizări, precum și urarea de noi și tot mai mari succese în toate domeniile de activitate.

De la înalta tribună a Plenarei Comitetului Central și activului de partid doresc să aduc cele mai vii mulțumiri și să adresez călduroase felicitări tuturor comunistilor, clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, întregului popor, pentru aceste mărețe realizări, precum și urarea de noi și tot mai mari succese în toate domeniile de activitate.

ESTE bine cunoscut că a trebuit să depunem o muncă uriașă, să facem multe sacrificii și să desfășurăm o activitate multilaterală pentru unirea întregului partid și popor în realizarea programelor și a planurilor de dezvoltare. Nimic nu am avut pe gratis ! Nimic nu a venit din cer ! Totul este rodul muncii poporului nostru, al politicii partidului nostru comunist. Tocmai de aceea poporul nostru prețuiește și este hotărît să apere tot ceea ce a realizat, să dezvolte continuu socialismul spre comunism !

Întotdeauna ne-am gîndit la marile greutăți pe care le-a învins în trecut poporul nostru, la jertfele uriașe pe care le-a dat — și am acționat cu toată hotărîrea pentru victoria socialismului, pentru a asigura națiunii noastre un loc tot mai demn și liber în rîndul tuturor națiunilor libere și independente ale lumii !

Acum putem declara, cu mîndrie, că viața, realitățile au demonstrat justetea drumului pe care am mers. Doresc să declar, și în acest cadru, că dacă, prin abstract, ne-am întoarce cu 20 de ani în urmă și ar trebui să stabilim pe ce cale să mergem, nu am șovăi nici un moment — chiar cunoscînd greutățile pe care le-am învins — să mergem cu toată fermitatea pe aceeași cale de muncă și luptă revoluționară, de înnoire a societății, de făurire a socialismului și comunismului, corespunzător condițiilor din România, năzuințelor poporului nostru. Avînd experiența de acum, vom lucra mai bine — și fără nici o îndoială că am fi putut lucra mai bine. Dar nu am avut a alege și dorim să spunem tuturor popoarelor că nu au decît o singură cale — calea eliberării de asuprire și exploatare, calea socialismului, corespunzător voînței fiecărei națiuni și popor !

ANIVERSĂM 20 de ani de la Congresul al IX-lea în anul cînd încheiem cel de-al 7-lea cincinal și în-

Douăzeci de ani

**Troieniți de crini Carpații luminează bolți albastre;
Orga timpului s-aude și în tîlnice și-n piine;
Zugrăvim pe ERA țării pasăre de zbor și floare,
Ziditori de frumusețe către fața altui miine !**

**Se deschid înspre înalțuri porți de vis și împlinire,
Cerbii gîndului aleargă-n zodiacuri noi prin astre,
Nu-i beton și nici nu-s marmuri pe coloana trîniciei,
Cite pe răbojul zilei sînt inscrișuri de-ale noastre.**

**Douăzeci de ani arată veacuri lungi răsfrînte-n vreme
Se cuprind în ele doruri, inimile noastre saltă
Flamuri albe ale păcii și stîndarde-ale chemării
Către țelul dintre țeluri, către zarea cea mai naltă.**

**Martori sîntem și ostașii-n calea celor ce-o să vină,
Noi am pus sub aripi vîntul, vulturul ne dete zborul,
Și-am urcat în izbîndire țara peste nalte piscuri,
Peste zarea de lumină, să triumfe tricolorul !**

**Un partid avem și-n frunte-i NICOLAE CEAUȘESCU,
EL a pus emblema țării, aură de împlinire ;
Cei ce vor urma slăvi-vor ca și noi aceste zile,
Epoca de mari victorii, de înalt și de zidire !**

Constantin Clisu

O epocă, un nume de erou

**O Epocă, un nume de Erou,
Și-a pus pecetea nouă peste Țară.
De douăzeci de ani, ca-n niște secolii
Noi creștem sub lumina ei plenară.**

**O Epocă, un nume de Erou,
Cea mai fertilă-n înălțarea Țării.
De douăzeci de ani poporul știe
Ce-i drumul drept și fapta cîtezării.**

**O Epocă, un nume de Erou,
Nemuritoare-i scrisă pe drapele.
De douăzeci de ani în fluturarea lor
E chipul incrustat al Țării mele.**

**O Epocă, un nume de Erou,
De la Congresul IX ni-i emblemă.
De douăzeci de ani pe drumul ce-a deschis
Am făurit o Țară ca soarele din stemă.**

**O Epocă, un nume de Erou,
Sărbătorim acum, în miez de vară.
De douăzeci de ani Eroul Națiunii
Epocă de aur a cîtorit în Țară.**

Geo Ciolcan

trăm într-o etapă nouă, superioară, a revoluției de dezvoltare economico-socială a patriei.

Hotărîrile Congresului al XIII-lea privind dezvoltarea economico-socială a țării în cincinalul 1986—1990 și în perspectivă, pînă în anul 2000, asigură înfăptuirea neabătută a Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, creînd condițiile necesare afirmării tot mai puternice în practică a principiilor comuniste de muncă și viață.

Pe baza concluziilor din activitatea din trecut și a hotărîrilor Congresului al XIII-lea, este necesar să dezvoltăm și în continuare, cu toată fermitatea, forțele de producție — ca factor hotărîtor al progresului general. Totodată — ca o concluzie generală a întregii experiențe de pînă acum — se impune să asigurăm, și în viitor, repartizarea justă a venitului național pentru fondul de consum și fondul de dezvoltare. Viața, realitățile demonstrează justetea tezei generale a reproducției lărgite și a acumulării socialiste.

Acum putem declara, pe baza faptelor de netăgăduit, că am procedat just repartizînd circa două treimi din venitul național pentru fondul de consum și peste 30 la sută pentru fondul de dezvoltare. Fără acest ritm înalt al acumulării și dezvoltării am fi rămas în urmă în dezvoltarea forțelor de producție, cu repercusiuni mari asupra nivelului general de viață

(Continuare în pag. 4)

CUVÎNTAREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU

„În tot ce facem trebuie să ne gândim întotdeauna la generațiile de azi și de mâine, la copiii patriei noastre, la copiii dintotdeauna ai națiunii noastre! Să facem totul ca generațiile viitoare, copiii patriei noastre, ai întregii lumi să nu cunoască războaiele, să trăiască într-o lume a păcii și colaborării! Să muncim cât mai bine, să asigurăm generațiilor viitoare, urmașilor noștri o Românie liberă, independentă, în comunism!”

(Urmare din pag. 3)

al poporului, a construcției socialismului, a independenței și suveranității patriei.

Trebuie, de asemenea, să subliniem necesitatea creșterii preocupării pentru dezvoltarea continuă a proprietății socialiste, de stat și cooperatiste — ca singura bază a socialismului și comunismului. Numai în ultimii 20 de ani fondurile fixe au crescut de circa 6 ori, ajungând la 2.860 de miliarde lei, iar avuția națională generală la peste 4.000 de miliarde lei.

Înfăptuirea hotărârilor Congresului al XIII-lea, a programului partidului, crearea condițiilor pentru afirmarea principiilor comuniste în toate domeniile de activitate impun ca o necesitate obiectivă perfecționarea și dezvoltarea continuă a proprietății socialiste.

Acționând pentru înlăturarea unor lipsuri, pentru înnoirea socialistă, trebuie să realizăm aceasta nu deschizând drumul revenirii la proprietatea particular-capitalistă, ci perfecționând și întărind continuu proprietatea socialistă de stat și cooperatistă.

În noua etapă va trebui să considerăm depășită perioada dezvoltării extensive și să trecem cu toată hotărârea la dezvoltarea intensivă a industriei, agriculturii și a celorlalte ramuri economice.

O atenție deosebită va trebui să acordăm realizării unei noi calități a muncii și vieții, în toate domeniile.

În concordanță cu hotărârile Congresului al XIII-lea, va trebui să dezvoltăm cu toată fermitatea baza energetică și de materii prime, ca o necesitate obiectivă a dezvoltării generale a forțelor de producție.

În același timp va trebui să acționăm cu toată fermitatea pentru reducerea consumurilor, recuperarea și refolosirea energiei și materialelor.

Trebuie să acordăm o atenție deosebită creșterii productivității muncii sociale, prin mai bună organizare a producției și a muncii, a mecanizării, automatizării și robotizării producției. Nu trebuie să uităm nici un moment că, în întrecerea dintre socialism și capitalism, trebuie să realizăm o productivitate a muncii superioară.

Omenirea se află în fața unei noi revoluții tehnico-științifice. De aceea este necesar să acționăm cu toată hotărârea pentru înfăptuirea, în toate domeniile, a noii revoluții tehnico-științifice, care să ridice economia și întreaga noastră societate la nivelul celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii moderne. Dacă nu ne vom angaja cu toată hotărârea pe calea noii revoluții tehnico-științifice, vom rămâne în urmă în întreaga dezvoltare economico-socială, cu repercusiuni grave pentru întregul proces revoluționar de făurire a noii orânduiri sociale, de ridicare a bunăstării poporului, de întărire a patriei noastre, a independenței sale!

ÎN PERIOADA care a trecut de la Congresul al IX-lea am realizat mari transformări în planificarea și conducerea întregii activități economico-sociale. În noua etapă a dezvoltării societății socialiste românești se impune să aplicăm cu toată fermitatea noul mecanism economic, autoconducerea, autogestuirea, să aducem continuu îmbunătățirile care se impun ca urmare a dezvoltării forțelor de producție și a perfecționării relațiilor sociale.

Să nu uităm nici un moment că legea contradicțiilor continuă să acționeze și în socialism, că se mențin și

apar noi contradicții. De aceea va trebui să studiem temeinic toate fenomenele economice, sociale și să acționăm în mod conștient pentru dezvoltarea armonioasă a tuturor sectoarelor, pentru înlăturarea contradicțiilor și realizarea unei concordanțe cât mai depline între forțele de producție și relațiile sociale, în dezvoltarea generală a societății.

Sînt necesare măsuri hotărâte în vederea creșterii rentabilității și eficienței întregii activități economice. Să facem astfel încît, conform legităților generale și legilor țării, toate unitățile să funcționeze pe principiul autoconducerii, autogestunii și autofinanțării. Oamenii muncii, în calitate de proprietari, producători și beneficiari, cărora li s-a încredințat în administrare o parte a bogăției generale a întregului popor, trebuie să acționeze pentru buna gospodărire și pentru dezvoltarea continuă a bogăției naționale. Este necesar să avem permanent în vedere că numai dezvoltarea continuă a avuției naționale, creșterea eficienței și rentabilității, a venitului național constituie singura cale pentru a asigura progresul multilateral al țării și ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului.

UN ACCENT deosebit s-a pus, în perioada care a trecut de la Congresul al IX-lea, pe creșterea rolului politic conducător al partidului în toate domeniile de activitate.

Partidul a devenit un adevărat partid de masă care numără peste 3.500 mii membri. S-a perfecționat organizarea și stilul de muncă și s-au întărit continuu legăturile cu masele de oameni ai muncii, cu întregul popor.

S-a dezvoltat larg democrația internă de partid. Am introdus principiul reprezentării proporționale a organizațiilor de partid în organele supreme, pînă la Comitetul Central al partidului.

Ca o expresie a democrației de partid, toate candidaturile pentru organele superioare sînt discutate în adunările generale și în conferințele de partid.

Iată de ce putem spune că organele de partid, Comitetul nostru Central sînt expresia și voința întregului nostru popor, a partidului, care, în deplină unitate, au ales, la Congresul al XIII-lea, noul Comitet Central, dorind prin aceasta să asigure continuarea procesului revoluționar, victoria comunismului în România!

Putem declara cu deplină temei că avem un partid puternic, unit, urmat cu încredere de întregul popor, care își îndeplinește cu toată abnegația și fermitatea misiunea istorică de conducere a întregii națiuni spre visul de aur, spre comunism.

Pornind de la teza că socialismul se construiește cu poporul și pentru popor, am organizat sistematic consultări cu masele de oameni ai muncii.

Vizitele regulate în unitățile economico-sociale, în orașe și comune, dialogul permanent cu muncitorii, țărani, intelectualii, cu toate categoriile de oameni ai muncii, marile adunări populare au devenit un sistem democratic de conducere, cu poporul și pentru popor.

Practic, nu există problemă mai importantă privind politica internă și externă a patriei noastre care să nu fie dezbătută și aprobată de masele largi populare.

În același timp, am creat un sistem nou, democratic, de conducere a activității economico-sociale, a societății în general. Am renunțat la conducerea unipersonală a unităților economice și sociale, care nu mai corespundea noilor forțe și relații de producție, și am

introdus consiliile oamenilor muncii — ca organe colective de conducere a întregii activități. S-au instituționalizat adunările generale ale oamenilor muncii — ca organe supreme de conducere, ale proprietarilor, producătorilor și beneficiarilor. Pe plan național funcționează congresele oamenilor muncii, agriculturii, consiliilor populare, științei, învățămîntului, culturii și altele, și, în mod corespunzător, între congrese, consiliile naționale de conducere a întregii activități.

Putem afirma că am realizat un sistem democratic unic de conducere a societății, superior oricărei forme a democrației burgheze. Acest sistem asigură participarea largă a oamenilor muncii, a întregului popor la conducerea tuturor sectoarelor economico-sociale, a societății noastre socialiste, la făurirea conștientă de către popor a propriului viitor, liber și independent, a viitorului socialist și comunist.

Se impune să acționăm cu toată fermitatea pentru buna funcționare și perfecționare continuă a sistemului democrației muncitorești-revoluționare. Este, de asemenea, necesar să perfecționăm în continuare conducerea societății, planificarea și autoconducerea.

Să pornim totdeauna de la faptul că ceea ce am realizat corespunde unei anumite etape, unui anumit nivel de dezvoltare a forțelor de producție și a relațiilor sociale, că, și în continuare, o dată cu dezvoltarea generală a societății, a relațiilor sociale, va trebui să găsim noi și noi forme, să perfecționăm pe cele existente, lărgind continuu cadrul democratic și asigurînd participarea activă și conștientă a întregului popor la conducerea tuturor sectoarelor de activitate.

Întotdeauna — și în orice împrejurări — toate organele de conducere ale societății trebuie să servească interesele maselor populare, să se afle sub controlul și conducerea generală a poporului!

ÎN ÎNTREAGA noastră activitate se impune să desfășurăm o largă muncă ideologică și politico-educativă, de formare a omului nou. Să înfăptuim neabătut programul ideologic al partidului, în vederea creșterii nivelului conștiinței revoluționare a partidului, întregului nostru popor. Să acționăm pentru educarea tineretului în spiritul dragostei față de trecutul glorios al poporului, al dragostei față de patrie și popor.

Să adoptăm o atitudine fermă față de diferite concepții străine, ale vechii orînduiri, să combatem cu hotărîre naționalismul, șovinismul, rasismul, orice forme de înjosire a omului, dezvoltînd puternic sentimentul de prietenie și colaborare între toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, spiritul de solidaritate cu oamenii muncii, cu popoarele de pretutindeni, în lupta pentru pace, pentru progres, pentru o lume mai dreaptă și mai bună.

La baza întregii noastre activități trebuie să așezăm totdeauna materialismul dialectic și istoric, socialismul științific, care reprezintă concepția revoluționară despre lume și viață. Să pornim însă permanent de la faptul că procesul de dezvoltare a acestor științe sociale, ca, de altfel, a oricăror științe, nu este încheiat, că trebuie să lărgim continuu procesul cunoașterii, de descoperire a noi și noi taine ale naturii, ale universului, ale cunoașterii sociale și umane, și în raport cu noile descoperiri și cunoașteri, să dezvoltăm și concepția revoluționară despre lume și viață.

În toate domeniile va trebui să acționăm în spirit revoluționar, să pornim de la faptul că nu s-a încheiat și nu se va încheia niciodată procesul dezvoltării economico-sociale, că rolul unui partid revoluționar este acela de a acționa totdeauna pentru înnoirea și perfecționarea societății, a relațiilor de producție și sociale.

În întreaga activitate politico-educativă un rol important revine culturii, literaturii, artei, muzicii, tuturor formelor de educație. În acest cadru aș dori să subliniez marea însemnătate a Festivalului național „Cîntarea României”, care asigură participarea a sute de mii, a milioane de oameni la activitatea cultural-educativă, la formarea și dezvoltarea continuă a culturii poporului nostru.

De altfel, doresc să subliniez, și în acest cadru, că totdeauna poporul a fost și trebuie să rămână adevăratul făuritor al culturii sale.

Un rol important au presa și radioteleviziunea, ca

(Continuare în pag. 5)

În România azi...

**În România azi, a fi ni-i viitorul
Mai îndrăzneț ca zorii și-nalt ne este zborul**

**În România azi, a fi ne e puterea
Mai dreaptă ca lumina și trainică ni-i vrea**

**În România azi, a fi ne e pămîntul
Mai rodnic, mai bogat și avîntat ni-i cîntul**

**În România azi, a fi ne e zidirea
Mai falnică, mai dreaptă și dreaptă-i fericirea**

**În România azi, a fi ne e Partidul
Putere și iubire și ne mîndrim slujindu-l**

**În România azi, a fi ne e poporul
Viteaz și temerar, urmînd conducătorul.**

Dumitru Spătaru

(Urmare din pag. 4)

pace de informare și educare politică și culturală a poporului.

Întreaga noastră activitate trebuie să fie pătrunsă de spirit revoluționar, de umanismul revoluționar, de spiritul de omenie propriu poporului nostru.

ÎN ÎNTREAGA activitate internațională am pornit totdeauna de la interdependența dialectică dintre politica internă și externă, de la faptul că succesele fiecărei țări socialiste în dezvoltarea economico-socială, în construcția noii orânduiri, constituie un factor important pentru întărirea prestigiului și forței socialismului, pentru politica de colaborare și pace.

Privind retrospectiv, putem afirma că activitatea României desfășurată pe plan internațional în cei 20 de ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului s-a caracterizat printr-o politică principală de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială, de susținere a luptelor de eliberare națională, pentru independență, destindere și pace.

În mod consecvent, țara noastră a acționat pentru așezarea la baza relațiilor sale cu toate statele și pentru afirmarea în relațiile internaționale a principiilor depline egalități în drepturi, respectului independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc, renunțării la forță și la amenințarea cu forță. Se poate afirma că aceste principii sînt astăzi larg recunoscute și constituie singura bază trainică pentru relațiile de colaborare și de pace între state.

Tocmai datorită acestei politici principiale și consecvente, de colaborare și pace, țara noastră întreține relații largi cu toate statele lumii, se bucură de prestigiu și are prieteni pe toate meridianele planetei noastre.

Sintem ferm hotărîți ca, și în viitor, să ducem aceeași politică principală, care să țină seama atît de interesele patriei noastre, cît și de interesele generale ale dezvoltării independente a tuturor națiunilor lumii și de asigurare a păcii. Avem ferma convingere că numai o asemenea politică, numai o strînsă colaborare și întărire a independenței fiecărei națiuni, dar și a păcii în lume, asigură — atît poporului nostru, cît și tuturor popoarelor —, realizarea năzuințelor lor de mai bine, de viață liberă, de bunăstare și fericire!

SITUAȚIA internațională se menține deosebit de gravă. Continuă cursa înarmărilor, amplasarea de noi arme nucleare în Europa, ceea ce mărește pericolul unui nou război mondial, ce s-ar transforma inevitabil într-un război nuclear, care ar duce la distrugerea a înseși condițiilor existenței vieții pe planeta noastră.

Iată de ce problema fundamentală a epocii noastre este aceea a opririi cursei înarmărilor și, în primul rînd, a celor nucleare, trecerea la dezarmarea nucleară, generală, încetarea amplasării rachetelor cu rază medie de acțiune în Europa și a contramăsurilor Uniunii Sovietice, oprirea militarizării Cosmosului.

Nu există problemă mai importantă decît aceea de a face totul pentru salvarea omenirii de la o catastrofă nucleară, de la distrugere, de a asigura dreptul suprem al națiunilor, al oamenilor — la existență, la libertate, la viață și pace!

ROMÂNIA s-a pronunțat și se pronunță ferm pentru încetarea conflictelor militare, pentru soluționarea tuturor problemelor litigioase dintre state numai și numai prin tratative. În acest spirit, ne pronunțăm pentru organizarea unei conferințe internaționale pentru Orientul Mijlociu, sub egida Organizației Națiunilor Unite, cu participarea tuturor țărilor interesate, inclusiv a Organizației pentru Eliberarea Palestinei.

Ne pronunțăm, de asemenea, pentru încetarea războiului dintre Irak și Iran și soluționarea prin tratative a problemelor dintre cele două țări.

În general, considerăm că este necesar să se facă

totul pentru încetarea unor conflicte existente între țările în curs de dezvoltare sau nealiniat, pentru dezvoltarea solidarității și colaborării lor, ca o necesitate pentru întărirea unității în lupta pentru apărarea și consolidarea independenței, pentru soluționarea problemelor economice grave ale țărilor în curs de dezvoltare.

Ne pronunțăm cu toată hotărîrea pentru o soluționare globală a problemelor subdezvoltării — inclusiv a problemelor datoriiilor externe ale țărilor în curs de dezvoltare — pentru o conferință largă, în cadrul Organizației Națiunilor Unite, între țările în curs de dezvoltare și țările dezvoltate.

Este necesar să se înțeleagă că soluționarea problemelor țărilor în curs de dezvoltare, realizarea unei noi ordini economice mondiale constituie un factor primordial pentru depășirea crizei economice, pentru stabilitatea și dezvoltarea economiei mondiale.

În general, ne pronunțăm ferm pentru participarea, în deplină egalitate, la soluționarea problemelor a tuturor statelor, fără deosebire de mărime sau de orînduire socială. În acest cadru, acordăm o mare însemnătate rolului țărilor mici și mijlocii, al țărilor nealiniat.

Susținem cu toată hotărîrea întărirea rolului Organizației Națiunilor Unite, al altor organisme internaționale în soluționarea problemelor mondiale, în interesul tuturor națiunilor, al destinderii și păcii în lume.

DE LA înalta tribună a plenarei Comitetului Central și a activului central de partid, doresc să reafirm hotărîrea României socialiste de a face totul pentru triumful rațiunii, pentru oprirea cursei înarmărilor, îndeosebi a celor nucleare, și pentru pace. Avem ferma convingere că stă în puterea forțelor progresiste și antiimperialiste, a tuturor popoarelor care doresc pacea de a opri cursul periculos al evenimentelor, că, acționînd unite, popoarele vor impune dezarmarea și vor asigura pacea trainică pe planeta noastră, realizarea unei lumi mai drepte și mai bune, a egalității, libertății și independenței fiecărei națiuni!

PLENARA Comitetului Central, împreună cu activul central de partid, omagînd remarcabilele îndepliniri obținute de la Congresul al IX-lea și pînă în prezent, a stabilit intensificarea activității în toate domeniile pentru îndeplinirea neabătută a hotărîrilor Congresului al XIII-lea, a Programului partidului de

făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism.

Este necesar să acționăm cu toată hotărîrea pentru îndeplinirea în cele mai bune condiții a planului pe acest an, la toți indicatorii, încheind astfel cel de-al 7-lea cincinal cu rezultate cît mai bune și punînd o bază trainică trecerii la realizarea noului cincinal — 1986—1990.

În mesaje și în cuvîntările tuturor tovarășilor s-a subliniat cu tărie hotărîrea organizațiilor de partid, a organizațiilor de masă și obștești, a întregului popor de a nu precupeți nici un efort pentru îndeplinirea neabătută a sarcinilor pe acest an și pregătirea noului cincinal.

Angajamentele asumate în cadrul Plenarei Comitetului Central și activului central de partid ne dau garanția și certitudinea că toate organizațiile de partid, toți oamenii muncii, întregul nostru partid și popor sînt ferm hotărîți să asigure ridicarea continuă a României socialiste pe noi culmi de progres și civilizație, să acționeze cu toată fermitatea pentru creșterea forței materiale a țării, pentru ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului, pentru întărirea independenței și suveranității României.

Încă o dată, doresc să exprim cele mai vii mulțumiri pentru mesajele și aprecierile la adresa activității mele, a partidului.

Doresc să asigur Comitetul Central, activul de partid, întregul partid și întregul popor că, și în viitor, voi acționa cu toată consecvența și hotărîrea pentru îndeplinirea neabătută a programului partidului, că voi servi fără preget cauza socialismului și comunismului, interesele națiunii noastre socialiste, independența și suveranitatea patriei!

ACUM, cînd încheiem bilanțul unei activități cu rezultate remarcabile și ne pregătim pentru o nouă etapă de dezvoltare a patriei noastre, să ne angajăm în mod solemn că vom păstra permanent spiritul revoluționar în muncă și luptă, că vom acționa întotdeauna pentru înlăturarea a tot ceea ce este vechi și perimat, pentru perfecționarea continuă a societății noastre, pentru promovarea cu îndrăzneală a noului — aceasta constituind garanția sigură a triumfului comunismului în patria noastră, a înălțării continue a României pe noi culmi de progres și civilizație!

(Extrase din Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu).

Douăzeci de ani

Ne e țara luminată de partid, în biruintă,
Vatră încălzită-n inimi cu iubirea de copii
Ne e patria română ca o singură credință
În ce-am fost odinioară și-n ce miine noi vom fi.

Ne-am făcut din frunți columne și fîntini de puritate
Într-un timp ca o lumină de ninsoare peste șes.
Douăzeci de ani înseamnă arc de boltă în cetate
Și un drum al devenirii din al IX-lea Congres

Infrățiți cu-aroma piinii într-o tainică rostire
Ne-am apropiat albastrul cerului de-al nostru vis.

Știm că-n razele din stemă este jertfă și iubire
Dar și rost, și împlinire-n calea ce ni s-a deschis.

Douăzeci de ani, o odă scrisă și cîntată-n flamuri
Pe o gamă a izbînzii și-a îndemnului din noi
Douăzeci de anotimpuri germinînd în flori pe ramuri
Cu o singură tulpină în partidul de eroi.

Și prin vreme El e primul ce-n iubirea noastră arde
Nicolae Ceaușescu, țării braț mereu ne-nvins.
Către miine ne conduce sub lumină de stîndarde
Într-o epocă de glorie, într-un timp în noi aprins.

Constantin Dracea

1965 – 1985

DOUĂ DECENII DE LITERATURĂ

PORTRET de Horia Flămăndu

Spre un înalt ideal

SINT convins că, generații după generații, oamenii s-au întrebat: cum va fi viitorul? Ca unul dintre reporterii acestui timp, mi-am măsurat anii în reportaje. Ele mi-au fost pietre kilometrice, rămase mereu în urmă datorită vitezei cu care mergeam. Cu ce vehicul călătoream? Cînd mergeam pe jos, am avut vreme să văd îndelung așezare cu așezare. Cînd am mers cu trenul, toți arborii de pe margini mi s-au părut că s-au dat cumva într-o parte să văd ce-a fost și ce este. Cînd am mers cu mașina, puteam oricînd opri în locurile care mă interesau. Cînd am mers cu avionul, m-am considerat o pasăre rotitoare avînd dedesubt harta țării la scara reală. Pare paradoxal, dar în cei douăzeci de ani care au trecut de la cel de al IX-lea Congres al partidului, țara mi-a apărut nu adăugîndu-și deceniile, ci făcîndu-și din ele o tot mai tinăvă înfățișare. Așezări rudimentare au devenit parca, dintr-odată, strălucitoare prin chipul lor schimbat miraculos: Vaslui, Birlad, Tirgu-Jiu, Focșani, Slobozia, Medgidia etc., etc., nemaivorbind de orașele zidite în acești ani care au dat urbanisticii românești emblema timpurilor noi. Am niște drumuri prin care trecînd de demult, acum mă uimesc. Dar chiar și drumurile care chemau din vremuri tîrșii sint acum nebănuite de atrăgătoare. S-a pus chiar și o întrebare: care e cel mai frumos drum prin România? Și răspunsul s-a multiplicat în așa fel, încît a reieșit că nu există colț de țară românească — oraș, sat, șantier, micul cătun — care să nu te farmece prin ceva al său tradițional și modern. Și prin prefacere. O continuă prefacere. Ceva care tînteste spre înălțime. Sint imagini ale cîmpiei care se uită spre munte. Dar sint și imaginile muntelui care privesc spre cîmpie. Totul, de la cîmpie spre munte și de la munte spre cîmpie a dobîndit tabloul pregnant al innoirilor. Congresul al IX-lea poate fi de aceea numit un Congres al transformării țării într-un vast șantier. Fiindcă șantierul a devenit la noi un simbol particular al muncii generale. Un front al unei permanente bătălii: construcția pașnică spre un înalt ideal — comunismul în România.

Congresul al IX-lea a cuprins, deodată, în mișcarea și patosul construcției toate zonele țării, din nord în sud, din est în vest.

Congresul al IX-lea a adus țării — prin Partidul Comunist Român, prin secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducătorul care exprimă intrutotul și în gradul cel mai înalt trăsăturile cetățului civilizației noastre de azi — epoca dinamică, fertilă și cutezătoare, cu seva cea mai adîncă, mai plină de glorie din întreaga istorie a României socialiste.

Cum va fi viitorul? — s-au întrebat generații după generații. Noi avem un răspuns care-a fost dat în modul cel mai profund și convingător de cel de al IX-lea Congres. El a deschis, într-o parte și în alta, larg, porțile spre viitorul îndelung visat. Răspunsul s-a îmbogățit mereu, de la o etapă la alta, și a dobîndit o și mai mare profunzime prin cel de al XIII-lea Congres al partidului, prin Raportul secretarului general și prin istoricele sale documente care își întind lumina pînă dincolo de pragul mileniului trei. E un răspuns științific, mereu îmbogățit de studiul realității economico-social-politice nu numai din țara noastră ci și din lumea în care trăim, o lume complicată, o lume din ce în ce mai amenințată de catastrofa totală. Partidul nostru, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu, întregul popor român, cu o înaltă responsabilitate umanistă, dau un răspuns bazat pe puternica voință a popoarelor planetei. Cum va fi viitorul? Depinde numai de noi, de voința și patosul nostru, al tuturor. Viitorul va fi, fără îndoială, apărut. În România, viitorul este prevăzut și asigurat prin muncă, prin construcție pașnică, printr-o neîncurmată luptă pentru progres.

În România, viitorul se construiește odată cu toate marile noastre realizări, pentru că **miine** înseamnă ceea ce facem azi.

Cele două decenii care au trecut de la cel de al IX-lea Congres stau mărturie a unei înalte prețuiri a timpului pe care-l trăim și a timpului ce va veni.

Vasile Băran

Deschidere spre esențe

AM debutat în 1970 cu o piesă de teatru. De atunci am scris încă multe piese, am publicat numeroase eseuri, articole, versuri, șase cărți și altele sint pe cale să-mi apară. Am terminat facultatea de matematică, am fost profesor, am absolvit apoi IATC-ul și în calitate de producător delegat am semnat vreo 20 de filme, am scris și scenarii și am călătorit relativ mult.

Fără îndoială că alți colegi de-ai mei scriitori se pot mindri cu fapte și mai bogate. Și fiindcă profesia mea m-a ajutat să străbat țara în lung și lat și să cunosc sute de locuri și mii de oameni, pot spune că faptele de mindrie sint pretutindeni.

Și gîndiți-vă că toate acestea au fost posibile pentru că pe pămîntul patriei mele a fost pace, a fost dreptate, un climat de muncă și bucurie și mai ales au fost oameni buni.

Și a mai fost ceva: o binefăcătoare deschidere spre esențe, o bătălie creatoare neînteruptă pentru ceea ce are mai trainic, mai viu, mai inalterabil și uman spiritualitatea poporului român. Dovadă că nu ne-am rătăcit, că am rămas în statornicie și în permanență. Neîndoicnic, această deschidere este marcată profund de Congresul al IX-lea al P.C.R., iar, prin exemplul personal al președintelui țării noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, are valoarea unei temelii pentru o durabilă zidire.

Literatura care s-a creat în acești ani vine să oglindească cu claritate această idee. Scriitorii din toate generațiile s-au trezit deodată puși în fața unei singure — și de învidiat — alternative: prin forme și stiluri diferite să exprime esența acestui Timp: dorința puternică a întregului popor de-a făuri o țară nouă, unită, liberă și independentă, de-a făuri mai cu seamă un om nou, neînstrăinat de propria-i natură umană. Scriitorului i s-a oferit deci șansa de a revigora o literatură cam obosită, tributară unor estetici de împrumut, prin obligația (de-

venită nevoie sufletească) de a merge cît mai des la izvor. Și cine a încercat această experiență nu poate să nu recunoască faptul că a simțit altfel puterea cuvîntului.

Eu insumi în ultima mea carte, romanul *Rudele*, am purces la o asemenea schimbare: am lăsat Realitatea, văzută ca o continuă surpriză, să vorbească mai mult decît fantezia mea. Și sper că am reușit să-l fac și pe cititor să simtă pulsul esenței molipsitoare, dar pe care am trăit-o lucid. În literatură, această esență se numește originalitate. Și cred că izvorul — realitatea noastră socialistă — poartă amprenta unei originalități indiscutabile și inconfundabile. Ceea ce trăim noi azi n-au trăit strămoșii noștri, e ceva cu totul nou. Dovadă tinerețea națiunii noastre socialiste.

Pretutindeni, pe toate drumurile pe care mergem, ne întîlnim cu marca de copii atît de scrioși și inteligenți ai viitorului. Căci tinerețe înseamnă în primul rînd seriozitate. Sigur, ea mai înseamnă curaj și deci risc, viteză, grabă chiar. Dar o asemenea grabă a avut loc în toate marile perioade de creație ale omenirii. Și noi astăzi ne grăbim, da, ne grăbim să pîncm tinerețea în virful valorilor umane. Iar ca să fim conștinuui tineri e necesar cred să avem o permanentă disponibilitate spre esențe, să ne educăm în așa fel încît să nu uităm niciodată izvorul, matca, să nu luăm niciodată iluzia drept realitate.

Aceasta e șansa de aur care i s-a oferit scriitorului român.

Și dacă în anul două mii și... cineva va vrea să afle cum am trăit noi în acești ultimi — pentru unii primi — 20 de ani, fiți siguri că literatura noastră este un document valoros, sincer și amănunțit despre această epocă fierbinte care, ca un fluviu uriaș ce-și dispută în adîncuri limpezimi și aprige vîrtejuri, vrea pe sine, cu demnitate, să se depășească!

Grid Modorcea

Noul cititor de carte nouă

OCARTE, oricîtă subtilitate am consuma în demonstrarea precizității adevărilor prea nete, nu-i altceva decît un număr de cititori și dacă este interesant să vorbim despre destinul cărții, acesta trebuie considerat în relație cu numărul și, mai cu seamă, cu substanța cititorilor ei. E neîndoicnic că, în discuția schimbărilor petrecute în cîmpul creației literare după Congresul al IX-lea al partidului, trebuie socotite prefacerile întimplite și în sinea cititorului. Sintem creatorii cititorilor noștri în măsura în care sintem și creația lor și dacă n-am fi încă atît de cuviincioși cu o sumedenie de precepte ale măgulitorului dogmatism romantic, am ști mai sigur unde ne găsim în raporturile noastre cu cititorii.

Autorii importanți și creațiile importante se ivesc într-un proces, destul de fin controlat statistic, ca urmare a emancipării culturale, sociale, economice a lumii ce-i ivesc. Numărul semnificativ de mare de scriitoare de mare clasă în insulele Britanice în veacul trecut și la începutul veacului acestuia poate fi pus în seama talentului special pentru arta literară al femeii engleze și irlandeze, dar e mai plauzibil a fi izbînda realității că un număr semnificativ de mare de femei știau bine carte și erau încurajate să n-aibă complexe în cauza creației.

Cititorul nu-i mai puțin om al cărții, cărțurii și creator decît cărțurului propriu-zis, numai că munca întru destin al cititorilor cărților cu har mare n-are nici critici, nici editori care să-i popularizeze talentul. Încin să cred că scrierile unui Marin Preda au dezvelit talentul la citit într-un anume fel — în felul util promovării valorilor lor — al unui număr nu doar însemnat de oameni, dar și capabili să constituie un fond spiritual activ. Ca scriitor, Marin Preda e unic, numai că unicitatea vocației sale a făcut să treasăte în conștiința multor țărani și orășeni croiți din țărani și intelectuali de la țară și de la oraș o voință și un chip de cugetare ce așteptau doar prilejul. Fiecare talent răzbuună o așteptare a colectivității, fiecare carte împlinită spiritualmente și plină de vigoare răspunde unei lătențe.

Dacă am privi mai atent la puzderia de cetățeni care au o nădejde în scris, am pricepe mai sigur ce sensuri stau în încercările cetățenilor. Un prim sens e acela că a scrie binișor și chiar bine nu mai e o performanță. O comparație între poezia trecută prin „poșta redacției” în urmă cu două-trei decenii și poezia filtrată astăzi pe aici indică un spor energetic de cultură. În secolii trecuți, frecvent în Renaștere, se practica un gen de eseu ce azi poate să ne pară straniu. Se puneau întrebarea care artă e deasupra celorlalte și se născociau argumente într-un soi de turnir fără învingători. Timpii moderni au renunțat la clamarea supremației unor arte sau științe, iar cit privește științele, literații au fost printre

cei dinții care au speculat atingerea acestora cu filosofia. „Amatorul de literatură”, omul care deschide cartea de proză sau poezie, avizat, în esență, asupra mecanicii compunerii volumelor de proză și poezie, asupra procesului creator este, în fond, studentul cincinalelor de avînt tehnic pe care le trăim. Cursurile pe care le învață sint cărțile făcînd graniță sau teritoriu comun cu filosofia. El caută în romane personajele care să-l confirme și să-i problematizeze starea de nesățideatic.

O cercetare sociologică în folosul scriitorimii ar arăta în ce măsură, la noi, scriitorimea trebuie să ia seamă la plăcere (sau, mai corect spus, la plăcere atît de proprie) a cititorului tînr și școlit pentru cărțile de esuri. În unele privințe, cititorul de condiție medie — și cînd spunem condiție medie e firesc să gîndim un cititor cu sute de titluri în biblioteca personală, sute de mii de cititori cu astfel de biblioteci personale — e mai rafinat decît scriitorul de condiție medie, deoarece creatorul mediu nu-l mai mulțumește pe cititorul de mijloc. Alte științe și arte l-au deprins pe cititorul de mijloc cu trebuințe spirituale excepționale. O cercetare sociologică în biblioteca personală a cititorului mediu ar revela scriitorilor de tot rangul gusturi și năzuinți foarte atent rotunjite. Anii aceștia de după Congresul al IX-lea al P.C.R. au conturat un fenomen: o creștere în progresie geometrică, a nevoii de informație prin carte la un curs generos, dar nu în aceeași progresie, a producției de carte. Căutarea de carte în librării și abundența de carte în aceleași librării sint marca unei epoci și a noului tip de cititor fasonat de această epocă.

Îndeobște, constatările rostite aforistic sint convingătoare. Cusurul oricărui aforism e că află întotdeauna un contra-aforism la fel de convingător. În relația scriitor-cititor se pot produce multe maxime spuse sau scrise, din care să rezulte rostul director al scriitorului. Numai că trebuie să hotărîm cu responsabilitate sfera unde-s valabile reflecțiile cu caracter partizan, întrucît scriitorul e astăzi ceva mai mult decît tradiționalul autor de romane, volume de versuri, jurnale de călătorii și istorii și critici literare. Dacă noi, autorii de romane, de cărți de poezie sau critică mărturisim cu voluptate lecturi din domenii tangente (dacă nu cumva din teritorii spirituale în folosință obștească), dacă ne profesionalizăm și ca urmare a acestor lecturi — infidele literaturii propriu-zise — să conchidem asupra calității noului cititor și a dreptului său de a ne judeca arta cu un plus de competență, complexitate și exigență. Scriem pentru o categorie bine definită de cititori, chiar și atunci cînd nu conștințiam (sau nu ne convine să definim) limitele și puterile (și talentul) la citit ale acestei categorii.

Tudor Octavian

Conștiința încrederii depline

În aceste zile am răsfoit două numere mai vechi ale revistei „Igaz Szó”, apărute acum 20 de ani. E vorba de numerele din iulie și august 1965, în care o seamă de importanți scriitori români și maghiari din România salută cu entuziasm istoricul Congres al IX-lea al partidului. Am descoperit nume de rezonanță în literele românești și maghiare din România: Nagy István, Szemler Ferenc, Horváth István, Victor Eftimiu, Nina Cassian, Aurel Rău, Alexandru Andrițoiu, Eugen Jekelcanu, Titus Popovici, Mihai Dragomir, Szilágyi Domokos, Lászlóffy Aladár, Bajor Andor, Nichita Stănescu, Király László. Sincer să fiu, recitirea acestor două numere mi-a prilejuit o mare satisfacție, pentru că ele ilustrează cu puterea clocovită a faptelor entuziasmul cu care, alături de întregul popor, obștea scriitorilor a salutat la vremea respectivă istoricul Congres, asumându-și cu nefermărită încredere și mindrie patriotică tezele cuprinse în raportul prezentat de către tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Conștiința de mărețele rezultate atinse de literatura noastră din aceste ultime două decenii, putem declara cu mindrie patriotică faptul că entuziasmul nostru de acum douăzeci de ani, prilejuit de cel de-al IX-lea Congres al partidului, a fost pe de-a-ntregul justificat. Noi, scriitorii români și maghiari ai patriei comune, nu trim și azi, cu aceeași convingere, aceleași gânduri: stăm și noi cu credință și demnitate de partea Congresului al IX-lea al partidului, partidul dreptății. De partea Congresului aducător al unei noi epoci și în conștiința noastră, de partea Congresului care — datorită schimbărilor și transformărilor pe care le-a impus în viața socială, în sufletul și conștiința oamenilor — nu s-a încheiat niciodată, continuându-și, în noi și în jurul nostru, lucrările și azi. Pentru că la libertatea născută în innoita practică revoluționară a partidului nostru vom ține de-a pururi, fără deosebire de naționalitate, așa cum ținem în general la viață și fericire. Iar de fericire — cum spunea poetul — „nevoie avem ca de o bucată de piine, acum și-n vecii vecilor”.

Situându-ne și noi, ca fideli cetățeni români și scriitori, ca simpli copii ai acestei patrii comune, ca oameni ai condeului vorbind limba lui Petofi, de partea Congreselor al IX-lea și al XIII-lea ale partidului, de partea „Epocii Ceaușescu”, nu facem decât să jurăm pe fericirea noastră individuală și colectivă, pe împlinirea socială a fiecăruia dintre noi. Pe adevăratul cămin al libertății, independenței, frăției și egalității în drepturi, pe patria noastră comună, dulcea Românie a lui Eminescu, pe unica noastră patrie iubită, România socialistă.

Mărețele rezultate ale acestor ultime două decenii au conferit o strălucită legitimare constatării tovarășului Nicolae Ceaușescu, formulată de la tribuna istoricului congres, conform căreia, „Congresul al IX-lea al partidului va rămâne înscris cu litere de aur în istoria României”. E adevărat: acest Congres va rămâne înscris cu litere de aur și în istoria literaturii din România, deci și în cea a literaturii maghiare din România. Congresul al IX-lea ne-a transpus și pe noi, scriitorii maghiari din România, în atmosfera creatoare autentică a democrației muncitorești și libertății. Acestei libertăți îi datorăm toate rezultatele pe care le-am obținut. Această libertate este ceea ce avem mai de preț pe lumea aceasta, pentru că, așa cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, în acest climat de libertate creatoare nu există decât o singură cenzură: cenzura materialismului dialectic; nu poate fi admisă nici o cenzură, decât aceea pe care ne-o dictează conștiința comunistă. Ca un rezultat al acestei libertăți creatoare, am putut asista și la o dezvoltare fără precedent a literaturii maghiare din România, care a sporit într-un ritm nemăicunoscut pînă acum.

În ultimii 20 de ani, unele cercuri și posturi de radio imperialiste din Occident au calomniat și deformat realitățile patriei noastre, afirmind despre noi, scriitorii din România, că nu creăm în mod liber, ci la cuvîntul partidului. Răspunzîndu-le, pot să afirm și aici că noi, scriitorii României socialiste — români, maghiari, germanji și de alte naționalități — urmăm într-adevăr comandamentele partidului, ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, numai că — și asta uită dușmanii noștri — inima noastră aparține în întregime partidului. Pînă la ultima bătaie, inima noastră va pulsa pentru glorioul nostru partid, pentru popor, pentru patrie, pentru iubitul nostru conducător, tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducător îndrăzneț, genial om de stat, conștiință a întregului nostru popor, pilda noastră veșnic vie, care, printr-o activitate teoretică și practică de rezonanță mondială, a cîtorit România modernă, țara care sub bolta senină și albastră a cerului respiră liber, în deplina încredere a puterilor sale.

Mihai Sin

Hajdu Győző

România literară 7

Destin și Istorie

PROVIZORIU, ca orice bilanț al unei vieți încă în viață, și acest gând al meu încearcă să se considere pe sine ca o părelnică sinteză a vieții mele cu tot noianul ei de zile și nopți legate în pinza de lacrimă a bucuriei, a deznădejdii, a speranțelor încăpăținate, căutînd rostul existenței mele artistice a cărei bună parte, adică partea cea mai bună a ei, este cuprinsă în acești ultimi douăzeci de ani.

Tot timpul acesta ca și cel de dinainte, ca și cel ce va veni (de va veni) a însemnat pentru mine **muncă**. Muncă a cărei cantitate și calitate au fost determinate de jocul capricios al exigențelor în raport — nu întotdeauna — cu condițiile artistului, dar întotdeauna, cu cele ale lumii căreia i se adresează acceptîndu-i condiționările ca pe o provocare creativă binecuvîntată.

Pentru un artist, pentru un om de cultură, de altfel în aceeași măsură pentru orice om capabil să înalte truda sa la incandescenta unui act de creație, nu există mulțumire mai mare decît să se dăruiască fără rezerve strădaniei în care crede cu toată ființa lui, strădanie pe care o iubeste chiar și atunci cînd i-a descifrat tainele abisale care niciodată n-au luminat vre-o cale de întoarcere.

Această dragoste, asemeni amintirii unei melodii distorsionate de timpul alert al unei inimi sufocate de dorință, îmbracă — totuși — sufletul flecăruia între noi în cămașa aspră a fericirii.

Iar eu, iertată fie-mi trufia, sint unul dintre aceia, nu puțin, care în acești ani am simțit pe umeri, pe piept, cu prețul uitării de sine, faldul de flăcără al acestui veșmint.

În primul rînd pentru că am fost. Pentru că am avut un țel stăruitor. Pentru că am putut munci să dau trup și glas din ființa mea idealurilor cuprinse în atîtea și atîtea opere ale literaturii, pe scenă, pe marele sau micul ecran, ori pentru teatrul cu audiența cea mai răspîndită, teatrul radiofonic.

Toate aceste destine — personajele mele —, fiecare în felul său un alter ego al propriului meu destin, mă privesc de dincoacealtă vale a vieții mele, umbră de pădure.

Acestea sint viețile întruchipate în această viață a mea.

Ele sint singura mea șansă de a-mi prelungi viața în conștiința neamului meu. „Desinunt ista, non pereunt”. Ele justifică în ultimă instanță rostul existenței mele artistice.

Iubirea mea pentru indeletnicirea care, fără îndoială, ea m-a ales pe mine să o slujesc, se alătură iubirii mele pentru fiecare copil, pentru fiecare femeie a mea, pentru fiecare dintre oamenii acestui pămînt, pămînt în care odihnesc părinții mei și pînă la ei fiecare din neamul meu. Pămînt care, răbdător, ca un prieten din totdeauna, mă așteaptă și pe mine la vremea doar de el știută.

Istoria acestui timp, această „carte de mărturisire a vencerilor”, după expresia Bălecescului, în care mă simt deplin implicat prin făptura și făptuirile mele, poartă însemnul unei caracteristici care, dacă nu ne singularizează în raport cu istoria altor popoare, în orice caz ne particularizează alături de acele națiuni a căror dezvoltare se prefigurează printr-o dinamică flexibilă și vivace, specifică popoarelor tinere, cu o vitalitate nestăpînită întocmai unui pîru de munte scăpat din mlaeca de stîncă abia învinsă în credința ei.

Tineretea și vigoarea sint cea mai persistentă constantă în durata milenară a poporului nostru. Iată de ce cu fiecare prilej trebuie să încercăm din toate puterile să depășim acele stavile numite atît de comod „limite omenești”, constituindu-ne prin întreaga noastră creație, alături de toate celelalte manifestări artistice, fie ele culte sau populare, în „martori neconstituiți” ai acestui timp. Puținii sint cei care reușesc deplin în această temerară încercare: Unul dintre ei, un Român, a înțeles blestemul ursitel și ni l-a transmis ca pe un verset din Septana:

Devenire

NE vine parcă mai ușor să vorbim de destinul unei colectivități decît despre propria noastră viață într-o perioadă de timp dată. Dacă aș fi întrebat ce au însemnat ultimele două decenii pentru viața mea, aș fi pus în încercătură, pentru că în 1965 îmi terminam studiile universitare la Cluj și soseam la Tirgu-Mureș, oraș care pe atunci îmi era ca și necunoscut. Deci cei douăzeci de ani se confundau cu intrarea în maturitate, cu întărirea unor certitudini și importante clarificări, ca și cu primele confruntări mai aspre ale vieții, de care puținii sint feriți. Dar două decenii mai înseamnă, într-o astfel de perioadă a vieții, devenirea profesională ca și efortul lucid pe care-l faci pentru a te înțelege și a înțelege. Într-un fel, viața mea în acest timp se poate confunda cu cărțile pe care le-am scris. Acesta ar fi răspunsul cel mai concis la o întrebare de tip „anchetă”. Însă odată rostit, răspunsul nu pare a fi suficient de încăpător, fiindcă atîtea și atîtea fapte de viață, căroră nu le-am dat o prea mare semnificație la timpul lor, s-au dovedit a fi mai tirzlu adevărate evenimente.

Îmi spuneam, în '65, dominat de neli-niștile tineretii, că n-am să rămîn în Tirgu-Mureș decît cîțiva ani. Am rămas douăzeci de ani. Fără nici o exagerare, pot spune că am venit într-un oraș și trăiesc acum în altul, urmărirea evoluției unui oraș în ultimele două decenii fiind o operație fascinantă, fără îndoială, nu doar în cazul Tirgu-Mureșului și nu doar în cazul unui scriitor (și cît timp i-ar trebui unui scriitor să se aventureze în scrierea istoriei recente a unui oraș al României contemporane, fără a avea o clipă sentimentul că face „istorie locală”, confruntat cu riscul unei reușite doar parțiale?).

Mă gîndesc adeseori cît de mult a însemnat pentru noi, cei ce încercam acum douăzeci de ani să scriem literatură, înființarea în 1971 a revistei „Vatra”. Și cît de mult a însemnat și înseamnă „Vatra” pentru mulți alții, pentru cultura românească, a unui ținut respirînd istorie, un ținut care are nevoie de cultură așa cum are nevoie de piinea zilnică. Dispariția prematură a lui Romulus Guga m-a făcut să mă gîndesc că acești ani

„Creează ca un Dumnezeu. Poruncește ca un suveran. Munceste ca un rob”. Numele său este **Constantin Brăncuși**. Astfel s-a făurit pe el și toată lucrarea sa pămîntească.

Cu toate că spiritualitatea poetică românească își are rădăcinile adînc înfpte în miturile tragice ale **Mioriței și Meșterului Manole**, noi românii nu sintem un popor aprig. Asumîndu-ne toate responsabilitățile devenirii noastre ne-am continuat neabătut drumul de muncă și luptă fidel crezului nostru de bine, de pace, de independență, crezul unor oameni zidiți dintr-o climă generoasă, oameni căutînd cel mai adesea dragostea și cîntul, vorba de duh îngăduitoare și buna înțelegere. **Dintotdeauna!**

La mai puțin de trei ani de la Congresul al IX-lea, secretarul general al Partidului Comunist Român afirma cu limpezime în primăvara anului 1968: „Dovezile de cultură materială existente pe întregul cuprins al patriei noastre vorbesc cu elocvență despre geniul creator al poporului român, despre talentul și măiestria cu care l-a înzestrat natura, despre marea lui sete de frumos. Totodată, istoria arată că marii noștri gînditori și creatori de valori spirituale și-au pus vocația în slujba libertății și independenței patriei, a dezvoltării limbii și culturii ei, a propășirii națiunii române”.

Noi, cei care ne-am trăit în acești douăzeci de ani cei mai buni ani ai noștri, înălțăm flamura credinței despre noi, despre rostul nostru, înăuntrul poporului nostru:

Dacă am venit în neamul nostru **destin**, sperăm să plecăm, prin munca noastră, **istorie**.

Aceasta este viața noastră, aceasta este viața mea!

Mă mărturisesc în fața istoriei prin această viață a mea, prin dragostea, prin munca, prin gîndul-crez pe care am încercat neconștient să-l fac să rodească întru lauda neamului meu românesc.

Mircea Albulescu

În conștiința contemporaneității

INTRAREA lui G. Călinescu în eternitate, la 12 martie 1965, a avut drept imediată consecință pătrunderea mai accentuată a creației sale în conștiința contemporaneității, astfel încât viața culturală autohtonă a ultimelor două decenii a fost literalmente dominată de prezența spirituală a omului și de fascinația exercitată de opera sa.

Printre factorii definitorii care au generat o asemenea posteritate privilegiată, necunoscută, după 1965, la dimensiuni similare, de nici unul dintre contemporanii lui G. Călinescu, reținem, mai întâi, prestigiul de excepție al scriitorului. Întreaga operă călinesciană, de la cercetările arhivistice la poezie, de la critica și istoria literară la roman, de la reportaj la dramaturgie se subordonează scriitorului total, imagine spre care G. Călinescu a năzuit și pe care a izbutit să o edifice cu inegalabil efort, printr-o muncă tenace, de imuabilă consecvență.

O altă însușire esențială a personalității călinesciene rămâne spiritul critic asociat cu o pătrunzătoare disociere și nuanțată selectare și ierarhizare a valorilor. Prin formație intelectuală și vocație, G. Călinescu se integrează în familia marilor spirite critice ale literaturii române și fiind el însuși un mare creator inaugurează o nouă tradiție critică.

Se adaugă, pe plan ideatic, o aspirație a clasicității și o viziune a monumentalului. De la începutul activității sale critice, G. Călinescu a teoretizat necesitatea unui stil monumental, năzuință indispensabilă spiritului clasic, spre cristalizarea căreia tind toate marile energii creatoare.

Abstrasă într-o operă impunătoare, existența lui G. Călinescu a fost constant subordonată unei exemplare filosofii a muncii. Dispoziția spre creativitate a lui G. Călinescu, asemenea tuturor marilor artiști, are o motivație interioară, un scop precis, conștient, un efort specific, voluntar deliberat, susținut de voința creativă.

Viziunea clasic-rationalistă în problemele culturii a fost dublată de o atitudine civică statornic democratică, manifestată public cu identică fervoare, de la începutul deceniului al IV-lea, până în ultimul an al existenței sale terestre. Strada, problemele omului comun, viața politică a țării și scena lumii i-au reținut permanent atenția. „Cronica mizantropului” din „Adevărul literar și artistic”, din „Jurnalul literar” și „Lumea”, numeroasele articole din „Tribuna poporului” și „Națiunea”, „Croniclele optimistului” din „Contemporanul” au constituit un eficient mijloc de comunicare cu timpul său, o modalitate eficientă de situare în actualitatea fierbinte: „Totdeauna am stat printre suflutele entuziaște, merg în mijlocul lor pe străzile orașelor și pe drumurile patriei, admir cu ele monumentele trecutului și mă înflăcărez la construcțiile vremii noastre...”.

În sfârșit, menționăm înruierea profesorului, excepțională personalitate a învățămîntului liceal și universitar, o înaltă competență științifică și o generoasă dăruire umană. Entuziașt el însuși, mereu tinăr sufletește, G. Călinescu știa să realizeze o comuniune identică, de elevată vocație, cu un auditoriu tineresc și înflăcărat, cu convingerea că „trebuie să se ivească în sufletele tinerilor visul unei Români grandioase, de cultură universală...”.

Toate aceste trăsături esențiale au contribuit în varii proporții la permanentizarea prezenței lui G. Călinescu în conștiința zilelor noastre, prezență — constatăm retrospectiv —, desfășurată pe trei planuri diferite, cu intensități aproape egale.

Observăm, în primul rînd, indiferent de nuanțele sub care se realizează, o statornică raportare a criticii de azi la demersul critic călinescian. Această raportare se manifestă, diacronic și sincron, pe o amplă arie interpretativă. Critica lui G. Călinescu a constituit un model posibil și un incitant stimul pentru generațiile critice afirmate în ultimele două decenii; lecția sa a fost una a construcției, iar opera, monument de sinteză la nivelul superior al gândirii critice din prima jumătate a acestui veac, a îndeplinit rolul unui ferment deschizător de nebanuite perspective.

Critica ultimelor două decenii și-a avut și își are în spiritul călinescian un elevat și elocvent model de ținută intelectuală. Călinescianismul a însemnat atitudine ostilă inerției în gândire, dezaprobare vehementă a opacității spirituale. Afirmarea călinescianismului a însemnat implicit utilizarea consecventă a criteriului estetic în judecarea fenomenului literar, integrarea operei analizate în dimensiunile istorice ale spiritualității autohtone și raportarea permanentă la valorile perene universale.

PREZENȚA lui G. Călinescu în conștiința contemporaneității a fost menținută în aceste două decenii și prin interesul deosebit arătat de critică operei și vieții lui G. Călinescu, preocupare concretizată în numeroase cronici, eseuri și articole, în monografii și studii sintetice. Toată această literatură critică constituie o elocventă dovadă a vitalității nepuizabile a creației călinesciene, a profilului ei de operă deschisă, aptă să ofere privirii critice structurile cele mai diverse.

Prin constanta editare și reeditare, opera călinesciană a venit deasemenea să consolideze prezența omului. Monografiile despre Eminescu și Creangă, Nicolae Filimon și Grigore Alecsandrescu, compendii de istorie literară și a II-a ediție din *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, romanele și nuvelele, poezia și dramaturgia, volumele selectivă cu studiile de estetică și arti-

coale publicistice, corespondența trimisă și primită de G. Călinescu au pus la îndemina cititorului operele călinesciene fundamentale.

În anul 1965 a fost inaugurată seria **Opere**, începută ca ediție de autor. G. Călinescu a pregătit personal primele trei volume — dar nu a izbutit să-l vadă decît pe primul apărut —, celelalte fiind editate de colectivul redacțional al Editurii Minerva.

Sub egida Institutului de Istorie și Teorie Literară — pe care G. Călinescu l-a condus mai mult de un deceniu și jumătate —, s-a format, încă din anul 1983, un colectiv care a început uriașă muncă de editare critică a întregii opere călinesciene. Această ediție critică, tip „opera omnia”, proiectată să însumeze 45 de volume, a fost concepută în două serii paralele: una va cuprinde opera critică, cealaltă, scrierile de ficțiune. Divizarea este convențională și de lucru, opera călinesciană fiind unitară în ansamblul ei, iar ediția va reflecta interferența dintre cele două planuri. Publicarea volumelor din cele două serii, înscrise în planurile Editurii Academiei Române, se va desfășura relativ simultan. Ediția va fi inaugurată în toamna acestui an, cu romanul **Cartea nunții** și se va încheia înainte de anul 1999, cînd se va sărbători centenarul nașterii lui G. Călinescu.

Editarea integrală a operei devine astfel o necesitate a momentului literar actual. Marca ediție critică va dezvălui, deopotrivă, intelectualului în genere, dar și specialistului, atît dimensiunile uriașe ale activității critice, literare și publicistice, cît și fețele neștiute sau incomplet cunoscute ale creației lui G. Călinescu.

Ediția critică va releva o operă monumentală, pe măsura unei personalități de excepție, și evenimentul va înscrise, neîndoielnic, o etapă calitativ nouă în receptarea dimensiunilor interioare ale prezenței călinesciene în contemporaneitate.

Ion Bălu

O istorie a filosofiei românești

DACĂ filosofia este conștiința de sine supremă a omenirii, atunci filosofia unui popor este conștiința de sine a acestuia. A scrie o istorie a filosofiei e o întreprindere culezătoare și de o maximă însemnătate, de îndată ce orice filosofie adevărată — cum afirmă Marx — reprezintă „chintesența spirituală a epocii” și filosofii „sînt rodul epocii lor, al poporului lor, iar seva cea mai subtilă, mai prețioasă și mai ascunsă a acestuia se cristalizează în ideile filosofice”. Fiind „suflul viu al culturii”, filosofia condiționează vitalizarea și dezvoltarea unei culturi, indiferent de faptul că acest lucru este conștientizat sau nu, recunoscut sau nu.

Profesorul universitar Gh. Al. Cazan ne oferă o istorie a conștiinței de sine a poporului român în ipostaza sa filosofică, lungul proces de gestație, naștere și evoluție a ideilor filosofice pe teritoriul țării noastre de la începuturi și pînă în etapa actuală*). Autorul își justifică lucrarea prin aceea că o istorie a gândirii filosofice în general, a celei naționale în special, reprezintă „un instrument de excepțională valoare” în procesul de formare și dezvoltare a unei noi conștiințe.

Între principiile epistemologice-metodologice enunțate sau implicate în lucrare, care au în același timp și rolul de argumente pentru cunoașterea filosofiei și a istoriei ei, citeva ni se par deosebit de semnificative. În climatul de efervescență spirituală deschis de Congresul al IX-lea al partidului, de instituirea tot mai accentuată a unui spirit de obiectivitate în cercetarea tradiției culturale, de recuștigare a istoriei naționale sub multiple înfățișări, Gh. Al. Cazan concep valorificarea gândirii filosofice naționale nu numai ca o necesitate teoretică, ci și ca „o trebuință practică echivalentă cu satisfacerea cerințelor fundamentale ale conștiinței critice, antidogmatice”. În acest orizont critic, antidogmatic, procesul de reconstituire a istoriei gândirii filosofice nu mai este conceput de autor doar ca un simplu act de rememorare, ci ca o „așezare lucidă a lumii trecute” în prezent. Principiul metodologic prim care l-a ghidat pe autor i-a impus, pe de o parte, o cercetare obiectivă, care să dezvăluie modul specific în care filosofia s-a format și s-a dezvoltat la noi, rolul ei în diferitele epoci, marca ei de originalitate, dar, pe de altă parte, o cer-

cetare cu ochi contemporan, fără a se aluneca însă într-un prezenteism prea accentuat, cu conștiința că „Trecutul” gândirii poporului nostru, prin produsele sale autentice, prin modul în care s-a afirmat și s-a raportat la istorie, la natură, la viață, în totalitatea formelor ei de manifestare, se instituie, odată cunoscut în articulațiile sale intime și în funcționalitatea lui polivalentă, în școala a gândirii, în îndemnul la creație și al statorniciei unui comportament pe măsura tradiției înaintate și a vremurilor pe care le trăim”. Acest principiu al acțiunii trecutului asupra prezentului este aplicat de autor nu numai în studiul raportului dintre epoca noastră și trecut, ci al întregii desfășurări a gândirii filosofice, relevîndu-se astfel tradiția și importanța acesteia în mișcarea ideilor. „Trecutul — scrie autorul —, și, o dată cu el, tradiția, nu s-au consumat în ele însele, rodnicia lor transmitîndu-se generațiilor ulterioare, sensibilitatea și stilul care le-au fost proprii impunîndu-se în procesualitatea dialectică a culturii și istoriei”. Aplicarea consecventă a acestui principiu i-a permis în primul rînd autorului să realizeze o lucrare unitară, dar nu lipsită de o multitudine de aspecte.

Cel de-al doilea principiu metodologic care asigură omogenitatea lucrării postulează selecția acelor mișcări, curente, gânditori care se înscriu, dacă nu total, atunci prin direcții esențiale, în perimetrul specific al filosofiei. Acest principiu este mai riguros aplicat în partea a doua (sec. 20). Întrucît lucrarea se adresează mai ales studenților, care vin în contact cu istoria altor domenii ca sociologie, estetică, etică, teoria culturii, istoria religiilor, istoria logicii etc., acceptăm justificarea și atitudinea autorului de a nu fi tratat despre personalitățile care s-au afirmat în asemenea domenii (A.D. Xenopol, D. Gusti, Petre Andrei, T. Vișnu, Camil Petrescu, G. Călinescu etc.) sau despre ideologia unor curente literar-estetice (poporanism, semănătorism etc.). Desigur, în acest fel se obține o coerență sporită în urmărirea problematicei și principiilor fundamentale, a „principiilor metafizicii”, dar nu e mai puțin adevărat că scapă analizei contribuții și ramificații ale demersului filosofic; în ultimă instanță, o istorie completă a filosofiei românești — în perspectiva diferențierii, dar și a integrării valorilor — este chemată să țină seama nu numai de filosofia sistematică, ci și de filosofii implicata în diferitele opere de cultură.

Punctul de plecare îl constituie protofilosofia lui Zalmoxis (a geto-dacilor), comentată însă cu toată prudența necesară. Intrucît „De la cucerirea Daciei de către romani și pînă foarte tîrziu, în secolele XIII, XIV chiar de vor fi existat preocupări filosofice, în actualul stadiu al cercetării, nu dispunem de date suficiente pentru a le determina natura în sensul impus de o istorie a filosofiei românești”, autorul face saltul la „Zorii umanismului”. De analize aparte se bucură umanismul în secolele 17 și 18 (croniciarii, Cantemir), iluminismul, socialismul utopic, generația de la 1848: Bălcescu, Eliade Rădulescu, „profesorii de filosofie”: Bărnuțiu, A.T. Laurian, T. Cipariu, I. Zalomit. Dacă profesorii de filosofie au „pregătit ascensiunea viitoare a filosofiei românești”, atunci gânditori ca Maiorescu, Conta, Dobrogeanu-Gherea etc. au transformat a doua jumătate a secolului 19 într-o epocă a „creării primelor mari sisteme filosofice românești originale”, iar „creația filosofică a intrat în obiceiul gândirii, devenind, de acum, conștiința de sine a culturii și spiritualității naționale, bogăția spiritului conștient de propria-i necesitate”. Autorul urmărește în acest capitol modul cum problematica filosofiei românești a fost orientată spre „modernizarea gândirii filosofice și aplicarea în această ipostază modernizată a gândului filosofic la realitatea românească”, asimilarea specifică a marilor sisteme filosofice europene, caracterul variat și contradictoriu al diferitelor concepții, elogiul științei, al rațiunii, al spiritului critic.

Cum era de așteptat, partea a doua, avînd ca obiect filosofia secolului 20, este cea mai întinsă (peste jumătate din întreaga lucrare). Gh. Al. Cazan pornește de la constatarea că nici un alt tablou ideologic din trecut nu poate fi comparat, sub raportul complexității și contradicțiilor ideologice, cu cel din secolul 20, că societatea românească a acestui secol a fost „contemporană istorică a istoriei contemporane”, iar filosofia românească, la rîndul ei, „contemporană filosofică a filosofiei contemporane”.

Filosofia românească din perioada interbelică — afirmă cu îndreptățire autorul — a fost „cea mai înfloritoare din toată istoria filosofiei noastre”, acum constituindu-se ceea ce s-ar putea numi **filosofia clasică românească**. Acum, argumentează el, sînt construite sisteme filosofice de valoare universală ca **personalismul energetic** al lui C. Rădulescu-Mo-

tru ori **raționalismul ecstetic** al lui Lucian Blaga; în acest rîstimp apar **raționalismul neutral** al lui Mircea Florian și **concepția eroică** despre lume a lui D.D. Roșca, cu note profund originale.

Considerînd că „Una dintre trăsăturile esențiale ale perioadei a fost ascuțirea fără precedent a luptei (nu a simpliei opoziții) dintre raționalism și iraționalism”, Gh. Al. Cazan urmărește această confruntare, cu analize mai aplicate, mai pătrunzătoare, mai argumentate ale pozițiilor raționaliste (fie ele materialiste sau idealiste) decît a celor iraționaliste. S-a făcut deja observația (de către Gheorghe Vlăduțescu) că Gh. Al. Cazan evită în procesul de valorizare atît „exclusivismul nihilist” cît și pe cel „encommiastic”, ferindu-se de simplificări, de reducionism, dar că în cazul „gîndirismului” și „trăirismului” aprecierea — judicioasă — este „mai puțin susținută analitic”.

Cum între timp a apărut lucrarea postumă a lui Mircea Florian — **Recesiivitatea ca structură a lumii** cuprinzînd o vastă concepție a unui **dualism dialectic**, desigur că într-o nouă ediție a istoriei sale, Gh. Al. Cazan va da importanța cuvenită acestei lucrări, fundamentala pentru filosofia și cultura românească și poate nu numai pentru ele.

În ultimul capitol ne este prezentată „dezvoltarea filosofiei marxiste” în țara noastră în condițiile secolului 20, ale revoluției socialiste, ale etapei actuale de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate.

Istoria filosofiei românești scrisă de Gh. Al. Cazan desfășoară în fața noastră o spiritualitate bogată, fecundă, tulburată de întrebări perene, dar și de altele noi, căoră le-a căutat și le caută răspunsuri, dominată în ansamblul ei de valorile umanismului și raționalismului, de năzuința spre echilibru, spre înțelepciune, moștenită încă de la cronicari.

Autorul și-a atins țelul de a pune în evidență „modul specific în care s-a propus, în timp, conceptul de filosofie și filosofia ca disciplină cu rol basiliar în viața culturii”, și sîntem de acord cu el că descrierea acestui drum „în care gîndul se lansează în cuprinderea tainelor lumii” nu se poate încheia cîndva. Lucrarea lui Gh. Al. Cazan poate fi însă un punct de sprijin pentru cercetările viitoare.

Traian Podgoreanu

Tot despre actualitatea romanului

„DACA n-aș crede în forța literaturii, în puterea ei de a influența în bine conștiințele, n-aș mai scrie. Cred că literatura trebuie să fie nu numai «frumoasă» ci și «utilă». Utilă, nu în sensul didactic sau vulgar al cuvîntului : ea nu trebuie să fie un mijloc de reclamă a unor idei depășite, rudimentare sau un adjuvant în manipularea conștiințelor, în vederea realizării unor interese înguste, contrare sensului dezvoltării umane. În acest sfîrșit de secol, mai mult ca oricînd, literatura trebuie să fie de partea libertății, adevărului, frumósului, omeniei, noului, trebuie să arate oamenilor cît sînt de mari, și cît sînt de mici, cît sînt de aproape de aștri și cît de strămoșii noștri antropoizi ; ea nu trebuie să abdice de la nici una din cîștigurile ideologice și formale dobîndite, de la dreptul de a se confrunta cu tabu-urile, cu necunoscutul. De fapt, nici cărțile și nici scriitorii n-au absențat niciodată de la marile confruntări din istorie, au fost mereu de partea oamenilor doritori de nou și, chiar dacă ei, ca ființe, n-au invins, ideile lor, în schimb, au avut cîștig de cauză”. Aceste cuvînte aparțin lui Augustin Buzura și constituie răspunsul romancierului la o întrebare a Mariel Mailat, cu ocazia unui interviu publicat în „Valra” în 1980.

Nu am început intîmplător cu ele, dar, înainte de a spune de ce am făcut-o, vreau să mă refer pe scurt la antologia din care le-am citat, și anume **Romanul românesc în interviuri — o istorie autobiografică**, alcătuită de Aurel Sasu și Mariana Vartic și recent apărută la Editura Minerva (1985). Mai exact, a apărut doar primul volum (în două părți), cuprinzînd în aproape 1 000 de pagini quasi-totalitatea romancierilor români care au acordat interviuri consacrate romanului (condiție indispensabilă) și al căror nume începe cu literele A—F. Alte două (probabil) volume vor cuprinde restul numerelor. E vorba deocamdată de șaptezeci și trei de romancieri din acest secol, căci secolul trecut nu cunoștea practica interviului iar redarea unor convorbiri cu scriitorii în coloanale „Adevărului” de către Anton Bacalbașa, înainte de 1900, care ar fi o primă formă a genului, a ocolit pe romancieri sau problemele lor. Mai mult de jumătate din acestia sînt, nu numai prin hazardul alfabetului, contemporani (peste patruzeci). Intenția declarată a autorilor antologiei este de a face o operă exhaustivă, fără omiterea nimănui, valoarea fiecărui romancier fiind sugerată de numărul paginilor de interviu reproduse. Așa se explică prezența unor nume complet necunoscute, cum ar fi Roxandra Berindey-Mavrocordat, al cărei roman **Tania**, din 1942, n-a fost consemnat nici măcar în minuțioasa **panoramă** a deceniului respectiv scrisă de Al. Piru, sau cum ar fi Constantin Coman, autorul romanelor **Pilotul domnișoarei Eveline** din 1934 și **Personalul de Giurgiu** din 1936, neconsemnate de nici o istorie literară. Unele absențe (fără să am pretenția că am cercetat special chestiunea) s-ar putea datora faptului că există și romancieri care n-au acordat interviuri sau care nu s-au referit la romane în interviurile lor. Nu știu dacă în această situație se află de exemplu Vasile Băran, Doina Ciurea, Mircea Cojocaru, Corina Cristea, Nicolae Damian și alți cîțiva contemporani. Trebuie să ne bizuim

pe seriozitatea autorilor antologiei care au consultat cca 500 de periodice (enumerare de ei înșiși) și 38 de cărți de interviuri. În plus, ei au apelat peste tot la forma primă sau cea mai corectă a textului (restabilind-o la nevoie, cînd a suferit... interpolări), situînd-o în context și indicînd la bibliografie și alte texte ale scriitorilor în cauză. În fine, deși autorii vorbesc doar de interviuri propriu-zise, cartea lor conține și alte modalități publicistice, răspunsuri la anchete, mărturisiri și conferințe, sau chiar articole în care se exprimă opinii privitoare la roman. Nu mai e necesar să adaug cît de binevenită este o asemenea antologie. O discuție serioasă a ei vom putea face cînd va fi încheiată. În însemnările de față mi-am propus cu totul altceva și anume, profitînd de stringerea la un loc a atîta interviuri, să schitez cîteva probleme legate de conștiința actualității romanului în opiniile unor romancieri de azi, oarecum în prelungirea considerațiilor din articolul publicat acum o săptămînă.

EMOTIVUL pentru care am început cu părerile lui Augustin Buzura. Spusesem data trecută că articolele și interviurile romancierului conțin deobicei justificarea problematicei din romanele sale. Totodată, atrăgeam atenția, pe urmele lui Marin Preda, și ale altora, asupra complexității acestor probleme ale romanului nostru contemporan, încercînd să-i definesc actualitatea. Iată, Augustin Buzura e deplin conștient că cititorii nu se mai mărginesc să vadă în romancier un om care-i amuză sau îi ajută să „evadeze” din cotidian, ci, din contra, unul care se face, nesilit de nimeni, purtătorul lor de cuvînte. Într-un interviu publicat în „Flacăra” în 1983, autorul **Voceilor nopții** își apreciază celebritatea (fusesse întrebant dacă se consideră un scriitor cunoscut) după numărul scrisorilor și al telefoanelor primite de la cititori și în care (acesta e lucrul semnificativ) i se furnizează subiecte : „Colegi de facultate ori simpli necunoscuți, cititori, mă invită : «nu vrei să veniți la noi, că există aici un subiect pentru dumneavoastră?». Acum cîțva timp, cîneva din Sibiu mi-a telefonat să-mi spună că a descoperit un subiect care m-ar putea interesa și care rimează cu ce-am scris pînă acum”. Romancierului i se atribuie într-un fel rolul unui reporter al actualității și, dîncolo de confuzia de planuri pe care o fac unii cititori, restringînd actualitatea la conjunctură, Augustin Buzura întrevide corect sensul acestor apeluri : „Mă sperie această enormă încredere a oamenilor în mine, care îmi dă o mare cantitate de responsabilitate. Îmi dau seama ce înseamnă a scrie... Un lucru grav”. Și, ca s-o dovedească, iată ce-i declară romancierul lui G. Dimisianu în „România literară” din 1982 : „...Nu pot scrie neimplicat. După un drum întortocheat, dificil, am reușit să descopăr prețul adevărului dar și al minciunii, lașității, camelonismului, demagogiei, inculturii, prin urmare nu pot fi decît pe o singură baricadă : a adevărului ; nu știu cît înseamnă umărul meu, și nici nu mi-am făcut prea mari iluzii ; sînt sigur însă că numai acolo pot fi găsit, că numai partea aceea mi se potrivește”.

Într-o direcție asemănătoare merg și

mărturisile unor confrăți ai lui Augustin Buzura. Mulți dintre ei știu că actualitatea romanul și-o datorează și popularității lui, felului cuprinzător și larg de a oglîndi preocupările oamenilor. La întrebarea „de ce romanul ?” (pe care și-o pune de fapt singur cu ocazia unei anchete din „Caiete critice”, 1983), George Bălăiță răspunde : „Fiindcă este iluzia cea mai cuprinzătoare. Genul cel mai popular (toată lumea citește romane). Tentația cea mai ispititoare în cariera unui scriitor. Cehov și-a dorit toată viața, cu pasiune, cu încrîncenare, să scrie un roman [...] Nicăieri, niciodată, niciunde «minciuna» nu s-a încrucișat, confruntat, confundat cu «adevărul» alina de firesc ca în roman. Romanul este însăși viața. Cînd nu e chiar mai reușit”. În aceeași ordine de idei, Ștefan Bănuțescu, într-un interviu acordat „României literare” în 1970, la o întrebare pe tema imperativului ca scriitorii să cunoască viața, afirma, precizînd din capul locului înțelesul pe care el îl dă noțiunii de imperativ : „Un imperativ de cînd lumea, pe care scriitorul de cînd lumea l-a purtat și-l poartă cu sine, și cine așteaptă crispat să-i vină mereu din afară imperative, vai lui și talentului lui chinat, înseamnă fie că n-a înțeles și că-i e teamă de seriozitatea rostului său social de scriitor, fie că nu-i pregătit pentru opinia contemporană a profesiei sale [...] Un scriitor nu poate veni de nicăieri și pleca spre nicăieri. Fără o lume a sa, structural a sa, un om de condei riscă să fie fiul adoptiv al tuturor conjuncturilor [...]”. Este izbitor, în toate aceste răspunsuri, accentul pus aslăzi pe aspectul social al profesiei de romancier. Niciodată înainte romancierul n-a avut în mai mare măsură conștiința răspunderii sale sociale.

AR FI totuși o simplificare inadmisibilă să nu vedem și latura specifică a meseriei. De fapt, una de alta nu poate fi desprinsă. Cel mai bun exemplu ni-l oferă cîteva interviuri ale lui Nicolae Breban. Aș spune că problema lor (obsesia lor) e dublă : miza și formula literară. Nu există pagină în care autorul **Bunevestiri** să nu revină la ideea necesității unui pariu al romancierului cu sine și cu lumea, tradus în alegerea unei mize extraordinare, copleșitoare, și care, ca să fie efectivă, are nevoie de o formulă nouă, puternică, originală de roman. El opune romanul „problematic” celui „descriptiv”, sau „poetic” sau „de atmosferă” ; preferă imaginii socialului, ideologia lui sau, cum spune, „nu atît actul cît morala” (în interviul acordat lui Ovidiu Pecican pentru „Tribuna” în 1984) ; refuză, de aceea, aplecarea spre exotic a unei părți din romanul nostru pe linia Istrati-Márquez, care a făcut școală, refuză, de asemenea, balzacianismul și zolismul, și se întoarce spre Th. Mann, Proust, Hardy, Dostoevski, D. H. Lawrence, Stendhal ; caută să creeze o formulă în stare să sugereze și să suporte tensiunea problematică a acestui roman antidescriptiv și antinaturalist. Iată cum o înfățișează într-un interviu acordat lui Gabriel Chifu pentru „Ramuri” în 1982 : „...Intuiam că, dacă

voiam să spun ceva nou în proză, trebuie să găsesc o altă formă a romanului, o nouă construcție. Și, mai mult instinctiv, am propus romanul făcut din două romane [...] Dacă în **Animale bolnave** această structură dublă este juxtapusă, adică : romanul clasic, social, de moravuri, de tipologie clasică etc. și «alături» cel oniric axat pe Paul, care distruge și recrează continuu realitatea [...] în cazul **Bunevestiri**, aceeași structură, dublă, nu mai este juxtapusă ci «interpusă», încastrată, înglobată. Deși al «doilea» roman îi succede «primului», la lectură atentă sau la o a doua lectură cel de al «doilea», Grobei apare încă din primele pagini”. În sfîrșit, aș nota că atît pariu!, cît și formula pe care le propune Nicolae Breban implică o netă des-provincializare a viziunii romanești. Probabil nici un romancier contemporan nu este mai preocupat de universalitatea romanului nostru decît Nicolae Breban. De aceea el arc grija să se refere (să se situeze) permanent la modelele mari ale genului din toate literaturile. Vorbește cu nonșalanță de influențe și de modele. Nu pare stînjinit de observațiile unora că își „îmită” maeștrii, de pildă pe Dostoevski. Într-un foarte substanțial interviu cu Ioan Groșan, «publicat în 1980, în „Echinox”, Nicolae Breban relatează minuțios și elocvent „întîlnirile” lui cu Dostoevski și Nietzsche, făcînd chiar efortul (mai rar la el) de a sistematiza problemele și „nivelele” la care ele s-au produs. Nu e locul aici să intru în detalii. Am indicat doar sfera în care îi place lui Nicolae Breban să-și atragă interlocutorul (care e, la rîndul lui, un prozator înzestrat) și care e mai puțin obișnuită. În general, romancierul român nu vorbește bucuros de influențele suferite și se supără dacă îi sînt semnalate, continuînd a crede într-un fel de imaculată concepțiune artistică. Pentru tema însemnărilor mele de azi e la fel de importantă însă sublinierea responsabilității (morale, sociale) a scriitorului pe care am remarcat-o la Augustin Buzura și sublinierea deschiderii spre universalitate de care e obsedat Nicolae Breban. Orice mare roman — și romancierii noștri par s-o știe foarte bine — comportă amîndouă laturile. Exclusivismul n-ar fi sănătos. Ne-ar condamna la conjuncturalismul de care vorbea Ștefan Bănuțescu. Iată de ce am ținut să închei spicuirile acestea despre actualitatea romanului cu părerile lui Nicolae Breban după ce le-am început cu acelea ale lui Augustin Buzura. Est modus in rebus.

Nicolae Manolescu

Două decenii de la Congresul al IX-lea

Imn pentru țară, pentru conducătorul ei

■ Uniunea Scriitorilor, în colaborare cu Comitetele județene de cultură și educație socialistă Dolj și Olt și Asociațiile de scriitori din Craiova, Sibiu și Timișoara, a organizat, în perioada 17—21 iulie 1985, în județele Dolj și Olt, manifestări culturale, politico-educative și de documentare colectivă privind realizările construcției socialiste în ultimii 20 de ani.

La Craiova, participanții — poeți, prozatori, dramaturgi, critici și istorici literari — au fost primiți de tovarășul **Gheorghe Stoica**, membru supleant al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean Dolj al P.C.R., prilej cu care au luat cunoștință de marile transformări petrecute în județ în ultimele două decenii și perspectivele de dezvoltare în cîncinalul viitor.

Scriitorii au efectuat o vizită de documentare la Uzinele „Olt”, unde ing. Nicolae Andreev, directorul general al Uzinelor, a înfățișat realizările acestei moderne întreprinderi de autoturisme. S-a vizitat apoi I.A.S. Breasta, unde, de asemenea, ing. Nicolae Rosca a prezentat oaspeților succesele obținute de unitate în producția agricolă, în ultimii 20 de ani.

În după amiaza aceleiași zile, Asociația Scriitorilor din Craiova a organizat, în Sala oglinzilor a Muzeului de Artă, Simpozionul literar în cinstea aniversării a 20 de ani de la Congresul al IX-lea al partidului. Au luat cuvîntul : **Dumitru Radu Popescu**, președintele Uniunii Scriitorilor,

acad. prof. **Alexandru Balsci**, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, **Traian Iancu**, directorul Uniunii Scriitorilor, **Marin Sorescu**, membru al Biroului Uniunii și secretarul Asociației Scriitorilor din Craiova, **Mircea Tomus**, secretarul Asociației Scriitorilor din Sibiu, **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, **Mircea Ciobanu**, membru al Biroului Uniunii Scriitorilor, **Ioan Alexandru**, membru al Consiliului Uniunii Scriitorilor, **Mircea Ivănescu**. În încheiere a avut loc un recital de poezie patriotică, exprimîndu-se dragostea fierbinte și înaltele sentimente pe care întregul nostru popor le nutrește față de țară, de partid și de secretarul său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, ctitorul României socialiste ce înaintează victorios spre comunism.

La Dăbuleni, vizita de documentare a continuat la Stațiunea centrală pentru cultivarea plantelor pe nisipuri, scriitorii, aflîndu-se astfel în vastul perimetru al miilor de hectare de nisip, transformate în teren fertil cu o producție excepțională, îndeosebi în cultivarea viței de vie și a pomilor fructiferi. Scriitorii au primit explicații de la prof. univ. dr. Petre Banită, directorul stațiunii, și de la directorul tehnic adjunct ing. Alexandru Gheorghe.

În județul Olt, la Slatina, scriitorii au fost primiți de tovarășul **Vasile Bărbulescu**, membru al C.C. al P.C.R., prim-secretar al Comitetului județean Olt al

Vizită de documentare la Uzina de aluminiu Slatina
Fotografie de Ion Cucu

P.C.R. Primirea a fost un bun prilej de a se cunoaște mai profund marile realizări obținute în cele două decenii în industrie, agricultură și creșterea nivelului de trai al oamenilor muncii din acest județ. A fost vizitată apoi Uzina de aluminiu Slatina unde tovarășul ing. Alexandru Orzață, directorul general al Uzinei, a prezentat producția acestei întreprinderi.

Scriitorii s-au deplasat apoi în comuna Scornicești, unde primarul comunei le-a vorbit despre dezvoltarea economică și preocupările oamenilor muncii din această localitate. După un recital de poezie patriotică și o dezbatere pe tema „Rolul literaturii în formarea omului nou”, au vizitat Casa

memorială unde s-a născut tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, aducînd un fierbinte omagiu conducătorului partidului și statului nostru.

La aceste manifestări au luat parte : **Dumitru Radu Popescu**, **Marin Sorescu**, **Ioan Alexandru**, **Alexandru Balsci**, **Anghel Dumbrăveanu**, **Traian Iancu**, **Mircea Tomus**, **Mircea Ivănescu**, **Eugen Negri**, **Ilarie Hinovăanu**, **Romulus Diaconescu**, **Nicolae Calomfirescu**, **Romulus Cojocaru**, **Florea Miu**, **Ioana Dinulescu**, **Constantin Barbu**, **Claudiu Moldovan**, **Constantin Dumitrache**, **Ion Sorescu**, **Ion Pecic**, **Nicolae Diaconu**, **Mircea Braga**, **Rodica Braga**, **Ion Mărgineanu**, **Doru Moțoc** și **Ion Buileandru**.

Proza

Simbol în piatră

CÎND, în 1971, își publica romanul **Cuptorul de ars cărămidă**, Vasile Băran introducea în structura prozei sale un filon epic diferențiat față de scrierile-i anterioare, saturate de seducții fantastice și parabolice. E un scriitor cu o fantezie febrilă, mereu în căutare de proiecții simbolice. Romanul amintit aducea în scrisul autorului două elemente salutare: virtutea povestitorului de a-și lua în stăpînire propriu-i talent într-un chip mai convingător, selecționându-i și controlându-i impulsurile; și — totodată — imaginea realistă, raportarea la experiența vieții dobindeau o acuitate aparte.

Cuptorul de ars cărămidă inaugura, de fapt, un serial epic autobiografic, avînd în centru iradiațiile mirifice, inepuizabile ale locurilor natale din olteneseul „sat de pe Coastă”. Acestui serial se integrează volumele ce au urmat: **Cocorii de iarnă** (1973), **Cavalerii de pe coastă** (1982), **Limpezirea fîntinii** (1984), iar, recent, **Ranița grea a iubirii***). Foarte strîns legate între ele sînt **Cavalerii de pe coastă** și **Limpezirea fîntinii**, după care — dacă nu ne înșelăm — va urma un al treilea volum, destinat a încheia o trilogie consacrată „satului de pe Coastă”. Și totuși, toate titlurile citate formează o singură familie epică — oricît de variată ar fi dinamica tematică — în care reverberază cromatica umană a unui sat oltenesc, generos în ideai simbolizatoare. Tentativele parabolice nu dispar din serialul acestor cărți. Încercătura lor inventivă constituie, în definitiv, una din trăsăturile definitorii ale prozei lui Vasile Băran. Au devenit, însă, mai efi-

*) Vasile Băran, **Ranița grea a iubirii**, Editura Militară, 1985.

ciente sub raport epic. Cea mai realizată din toate prozele amintite — atîngînd un nivel artistic remarcabil — rămîne **Cavalerii de pe coastă**.

Romanul **Ranița grea a iubirii** are ca prim plan tematic viața în armată. Tînărul Emil Sandra își face stagiul militar. E, în fond, o carte ce evocă năzuințele tîneretului din zilele noastre. Devenind militar, Emil Sandra se trezește în situația de a se lua în stăpînire printr-o optică nouă. Și asta într-o clipă de dublă tulburare: posedînd aptitudini de sculptor, picase la examenul de admitere într-un institut de arte plastice. Este, astfel, silit să se despartă de fata pe care o iubea. Mariana reușește la facultate și Emil se teme să n-o piardă. Un clișeu cunoscut dar nu mai puțin adevărat. Străduindu-se să-și tempereze zbuciumul, principalul personaj al cărții abordează acum realitatea din perspectiva datoriei sale ca militar. Obișnuite gesturi cotidiene, habitudini pe care altmînter nu le mai resimțea ca atare în circuitul banalizat al vieții, percepții și preocupări mai mari ori mărunte, totul începe acum să fie reconsiderat, „descompus” în chip conștient și recompus într-o mai accentuată cunoștință de cauză. Optica nouă pe care Sandra o adoptă treptat, cu necesitate, e tocmai aceasta: conștientizarea maximă, cu „amănuntul”, a propriei sale vieți. Stagiul militar devine, astfel, un teritoriu ideatic al maturizării unei conștiințe care învață în chip adecvat să se ia în stăpînire.

Spuneam, însă, că evocarea vieții în armată e numai un prim plan tematic al romanului. Acesta se corelează treptat cu alte planuri într-o arhitectură epică multiplu structurată. Cuplului de îndrăgostiți Emil-Mariana i se adaugă un altul. Ștefan Carastan-Silvia. Sint apoi evocate variate aspecte ale muncii pe șantiere, cu dificultățile și entuziasmul lor specific. Ipostaza vieții sportive a tîneretului nu e nici ea uitată. La rîndul său, imaginea agriculturii în satul contemporan se bucură de interesul autorului. Aci, reține atenția mai ales autenticitatea criticii suculente la adresa acelor săteni ce se depersonalizează, lepădîndu-se de mediul lor firesc și refugîndu-se în activități periferice și comode (portari etc.). Militărie, industrie, agricultură, iubire, sport — o paletă tematică prea încărcată, poate, pentru o singură carte. Și totuși, multiplele cărări se întîlnesc, își armonizează rezonanțele mai ales într-un anume loc: „satul de pe Coastă”. Spațiul acesta e un gen de „stea polară” a vibrațiilor esențiale pe care le trăiește per-

sonajele. O matcă în orizontul căreia se plămădesc dorințele, iubirea, speranța, durerea, virtuțile muncii. Există în proza lui Vasile Băran imaginea unor puncte „fixe”, arhetipale, spre care personajele își întorc cu ardoare fața, în orice punct cardinal s-ar afla. Povestitor înzestrat, cu aplomb, scriitorul cultivă din acest punct de vedere un realism însoțit, în albia căruia suflă o boare romantică. Cuplurile de îndrăgostiți, de pildă, au locuri potocești de întîlnire în natură, intriga iubirii purtînd în intimitatea ei acest fel de localizări la punct „fix”, capabile să exalte un amestec de puritate și naivitate, iar citeodată — cînd scriitorul scapă friele imaginii — afectivitatea devine ușor lacrimogenă.

Emil Sandra — aminteam — visează să devină sculptor. Nu e un capriciu. Caută neobosit blocul de piatră, căruia, săpînd în fibra lui, să-i confere expresivitate. Dar ce să exprime? Ce simbol caută? Deocamdată tînărul artist nu știe. Lipsit de experiență, caută doar. Acest drum al căutărilor e o proiecție cu dublă semnificație: tentativa sculptorului devine treptat, nemărturisit, modelarea lui Emil Sandra ca om. Căutînd o expresie, o imagine, tînărul se caută pe sine. Simbolul sculptural la care se oprește e „o piatră cu petale de flăcără”. Imaginea îi fusese sugerată de un peisaj exploziv: „Urma să urce panta pentru ultima oară cînd soarele fu acoperit de nori și Emil Sandra văzu izbucnind prin valurile vîneșii de deasupra o lumină care-nere-mise! Nu fusese fulger, nu începuseră încă ploile de primăvară; era un fel de buchet din lujere înalte desfăcut în corole aprinse — petale de flăcări nemîșcate” (pag. 259). Simbolul acesta exprimă nu numai o tentativă artistică ci și structura personalității lui Sandra: înflăcărare, puritate, dinamism, voința de a nu abandona în fața eforturilor și dificultăților. Cunoșcuse durerosul eșec atunci cînd căzuse la admitere. Fusese lezată nu orgoliul său, ci îl încercase teama că e lipsit de talent. Deopotrivă, înflăcărarea și răbdarea l-au ajutat să nu se piardă pe sine. Cîtă vreme nimic nu se desprinde cu claritate din blocul de piatră care-l obseda, tînărul încă își caută drumul. Apoi, apele se limpezesc. Tinerii termină stagiul militar, cu o fertilități experiență de viață, iubirile se împlinesc, Sandra e acum student la arte plastice, iar **Ranița grea a iubirii** despo-vărîndu-se, devine o apoteoză a tuturor reușitelor.

Grigore Smeu

„Oameni, fapte, amintiri”

DUPĂ excelentul prim volum, apărut în 1982, în care evoca fără solemnitate copilăria și primii ani ai adolescenței, Francisc Munteanu își continuă suita rememorărilor*) într-o zonă mult mai fierbinte a biografiei (nici copilăria nu era duioasă și nici prozatorului nu-și ștergea lacrimile pe furis): război, revoluție, reformă (agrară, morală, socială). În virtutea tradiției, am spune că după **amintiri din copilărie**, urmează **ani de ucenicie** în același gen de mărturisire crudă ce nu menajează pe nimeni și pe nimic, nici pe sine. Fundalul epocii este însă mult mai pregnant, eroii intră și ieș din arenă mult mai repede, faptele se de rulează într-un vertij aproape incoerent, oamenii și evenimentele au o proteică lipsă de identitate.

E mirabil cite amintiri poate avea un scriitor după atîtea cărți și filme făcute, cîți oameni a văzut, la cite fapte a participat, cită materie epică a rămas ne-transfigurată artistic. Permanentele referințe la opere mai vechi (de tipul: acest fapt l-am povestit în cutare roman, acest om a devenit personaj în cutare film) ne previn că, în fond, oamenii și întîmplările sînt aceleași, însă redate memorialistic, în afara convenției ficțiunii. Și a relua înseamnă, în cazul acesta — dar mai în toate cazurile —, a revizui.

Despre unii oameni și despre unele fapte autorul a mai scris în romanele sale dar, iată, simte nevoia să treacă din planul trăirii în planul mărturisirii, renunțînd la contaminarea plasmatică a figurilor, la deformări și re-structurări, la imperativele invenției literare. Însă nu renunță la „metafora legitimă”, cum ar spune Márquez, la vizibila linie de demarcație dintre memorialistică și roman, ceea ce reprezintă un moment de conștientizare și asumare a propriei biografii. Se creează starea de narativitate fără psihologie (a personajelor) și fără preocupare stilistică (a autorului), sugerînd exact **Dosarul de existență și literatură autenticității**, așa cum o teoretiza, o recomanda și încerca să o practice Camil Petrescu. Autorul se exprimă direct, dar lectura caută și alte aluzii și analogii. Mai mult decît în romanele propriu-zise, prozatorul în ipostaza memorialistului se războie asupra regizorului; el nu numai vede și înregistrează neutral, cit participă, adică înțelege mecanismul social, dincolo de relatarea nudă.

Oameni, fapte, amintiri devine prin diversitatea și densitatea evenimentelor un roman picaresc în care personajul central nu are totuși datele tipologice ale eroului de această factură; un om cu multiple preocupări artistice (pictor, poet, dramaturg), un contemporativ nu prea întreprinzător, deloc aventurier și, în plus, „ne-liber” (cu soție și un copil).

Cînd reușește să înfrîngă inerția începutului și rutina finalului, adică prima și ultima frază, romanul se desprinde singur — mărturisește scriitorul, poate dorînd să instruiască pe tinerii condeieri: „Prima frază determină prima pagină: prima pagină — primul capitol. De această primă frază depinde tonul romanului. Uneori prima frază se elaborează mai greu decît un capitol întreg”.

Volumul **Oameni, fapte, amintiri** este un fel de cel mai (ne) iubit dintre păminteni în afara regimului ficțiunii. Ceea ce privește istoria pură și nu implicările individuale subiective ale autorului va fi anulat în viitor, la momentul potrivit, de studiile istorice specializate și nu va rămîne decît elementul memorialistic și catalizatorul romanesc. Sub un titlu cit se poate de neutru și inexpressiv, de publicistică mărunți, se ascund niște extraordinare memorii. Oamenii care și-au transfigurat diferit biografia sînt necesitatea să se confeseze direct, momentul spovediniei urmînd să înregistreze adevărata sinuozitate a destinului. Întîmplări extraordinare, în fine verosimile, desigur adevărate, o atmosferă de fabulă morală, tensiune polieră, toful creează aparența de autentică ficțiune, deși sîntem în domeniul memorialisticii curate. Personajul central se numește chiar Francisc Munteanu și trăiește un proustian joc al memoriei (aproape-departee, acum-demult).

Amintirile apărute acum în două volume concurează, dar nu anulează toate vechile romane, așa de cunoscute, pe care autorul — forțat de propria memorialistică — ar vrea să le rescrie, dacă nu cumva le-a și rescris.

Amintirile lui Francisc Munteanu se citează pe nerăsuflăte și abia așteptăm al treilea volum.

Aureliu Goci

*) Francisc Munteanu, **Oameni, fapte, amintiri**, Ed. „Cartea Românească”, 1985.

Poezia

Casa cuvintelor

LECTURA noului volum de poeme*) al lui Ion Iuga va zăbovi, inevitabil, asupra datării și localizării minuțioase a unora dintre texte (**Bombay, februarie '83**; **Agra, 16 februarie '83**; **New Delhi, martie '83** etc.). În plus, stîrnit și de mostrele de artă orientală de pe copertă, cititorul își va pune întrebări asupra semnificației Indiei în realitatea pe care o propune cartea. De fapt, India, această lume complexă nu constituie un motiv poetic în sine, nici nu împinge creația în ripa exotismului gratuit. Această lume căreia nimic omenească nu-i e străin și în care sacral e o formă a realității cotidiene este, mai degrabă, un catalizator al sensibilității poetice și, prin aceasta, o nouă treaptă în experiența lirică și existențială a lui Ion Iuga. Personalitatea poetului este, însă, atît de puternică, încît poemele „indiene” își găsesc un loc printre celelalte; sublinmarca datului existențial este, de asemenea, de un mare rafinament. Astfel încît miracolele Indiei sînt integrate perfect

în lumea posibilă pe care, ca orice creație, o propun și poemele din acest volum. S-ar putea spune că textele au, așadar, un caracter „oportun”. În afară de capacitatea de a sublima experiența trăită, Ion Iuga are și harul de a institui o relație de reciprocitate între **trăit** și **creat**; astfel încît poeme cu titluri aparent „de conjunctură” precum **Lumina lunii la Rishikesh**, **Poarta Indiei**, **Cu Tagore la Shantiniketan**, **Taj Mahal** etc. sînt, de fapt, mostre de virtuozitate a inteligenței poetice și, în același timp, lăcașuri ale întrebărilor despre existență pe care și le pune, indiferent de motivul (pretextul?) declanșării lor, poetul Ion Iuga din Marmația, cum se prezenta cîndva, simplu dar penetrant, chiar în titlul unui volum.

Dincolo de aceste considerații asupra contextului care a generat textul, **Casa poemelor** este o țesătură organică în care, în primul rînd, atrage atenția o problemă ținînd de lexicul poetic. La Ion Iuga nu metaforele sînt obsedante, ci anumite cuvinte (= simboluri): **lumină**, **iarbă**, **umbră**, **urmă**, **taină**, **flăcără**, **vînt**, **poartă** și alte citeva înrudite semantic cu unele dintre acestea. Frecvența acestor cuvinte este foarte mare în poemele din acest volum (și nu numai). Astfel, dintre toate aceste cuvinte recurente, **lumină** pare a fi zeitatea supremă a imperiului lingvistic al poetului: „Aprinsă lacrima gîndului serie / umbră luminii pe hîrtie / copac transparent în sunetul înșurărit” (**Autoportret fără flăcări**); sau: „poezia trebuie să nască un plod de lumină” (**Vremea trandafirilor**). Exemplele ar putea continua și, întregindu-se unul pe altul, ar releva statutul monadic al luminii în poezia lui Ion Iuga. Cît despre celelalte cuvinte-simbol, dincolo de apariția și semnificația în sine a fiecăruia, un puternic efect provine din combinarea lor, cum se întîmplă în acest **Desen marin**: „Te-am văzut ieșînd goală din mare / călcînd pe lumină parcă lumină erai / pe nisipul de aur

/ și urmele trupului tău de lemn sfînt / se arcuiau vociferînd umbrele izgonite / de sariul de foc / înfășurîndu-ți coapsele”. „Forța și rafinamentul” de care vorbea Ștefan Augustin Doinaș într-un destul de recent articol despre poezia lui Ion Iuga, apărut în paginile acestei reviste, constau și în mișcarea sensibilității poetice printre citeva cuvinte-simbol obsedante. Dacă forța și vitalitatea sînt cele care le readuc mereu în prim plan, făcînd din ele repere în receptarea întregului volum, rafinamentul, subtilitatea cu care poetul își construiește fiecare vers reușesc să confere fiecărui poem, fiecărei asemenea combinații, o notă de nouitate și, nu o dată, o structură surprinzătoare.

De altfel poemele din această carte dau impresia unei vitalități atent supravegheate. Forța și elanul trăirii sînt, la nivelul textului, superior organizate într-un discurs dens, de o anumită eleganță a rostirii: „E vremea să-nflorim fără sfilă / un lunecos April respiră cald / e curățîre-n mugur și-i răscoală / de viață-n floare cînd te scald”. O senzorialitate de aceeași esență vitalistă, dublată uneori de o transparență diafană, dă farmec și profunzime poemelor de dragoste: „picură cu busuioc prin crini / umbră cărnil mele-n urma gurii / parcă lenești ori mai plutești puțin / către tărîmul tare-al umbrei mele” (**Dragoste**).

Semn al maturității creatoare a lui Ion Iuga, volumul **Casa poemelor** dezvăluie o poezie preocupată de esențializarea discursului și de construcția riguroasă a țesăturii de relații dintre cuvintele-simbol și motivele poetice. Grăfat pe citeva dintre temele sale predilecte (condiția și etica poeziei, dragostea, dilemele civilizației moderne), acest demers are drept rezultat o bună carte de poezie, cu accente tulburătoare uneori, alteori cu lucriri reci, întotdeauna avînd o latentă dimensiune interogativă.

Mircea Vasilescu

*) Ion Iuga, **Casa poemelor**, Editura Cartea Românească.

Tradiție, adică responsabilitate

Critica

Z. ORNEA

Actualitatea clasicilor

EDITURA EMINESCU

INGRATĂ într-un anume fel, oricum aventuroasă în lipsa unei solide formații filologice, textologice, istorico-literare și, bineînțeles, critice, mai puțin „spectaculoasă”, din motive lesne de înțeles, și de aceea excentrică „senzationalului” publicisticii literare (nu neapărat într-un sens peiorativ), sarcina pe care și-a asumat-o Z. Ornea, aceea de a „radiografia” cele mai importante ediții critice și reeditări, numai pentru naivi poate părea lipsită de legătură cu actualitatea fenomenului cultural. Impactul unei asemenea operațiuni ce presupune, repet, riguroasă specializare și devotune, asupra prezentului mi se pare în afara oricărei discuții. Mai mult, ea se înscrie într-o concepție modernă a tradiției, care plasează textele cronicarilor și pe cele ale unui Matei Vișniec, să zicem, într-o paradigmă **solidară**, lipsită de intersticii ce țin, în ultimă analiză, de alte cimpuri ideologice decât cele dezvoltate de fenomenul literar însuși. Afiată într-un permanent proces de asumare, interpretare și intertextualizare, tradiția este întotdeauna actuală, făcând inutilă orice apologetică. Prezentul este domeniul ei de resurecție și valorificare, fie că ne place, fie că nu, iar numai epigonismul obstinat, chiar dacă aparent animat de cele mai pilduitoare intenții, unul al involutării detractării, al mistificării și nesocotirii unor influențe întotdeauna stimulative și catalitice (în sensul lui Blaga). Ei bine, (re)editarea științifică a clasicilor — căci, în mare, despre aceasta este vorba în recenta carte*) a lui Z. Ornea, care mi-a oferit un prilej nimerit pentru reamintirea (utilă și ea) locurilor comune de mai sus — este, într-o cultură matură și responsabilă, un efort indispensabil, iar evaluarea competenței a rezultatelor acestuia o necesitate de la sine înțeleasă.

Ediția critică e, dintr-o mulțime de cauze, cea mai autentică identitate a unui text, cu atât mai mult a unui foarte im-

*) Z. Ornea, **Actualitatea clasicilor**, Ed. Eminescu, 1985.

portant, clasic. Întotdeauna cel mai bun instrument de lucru adevărat studiului cutărui autor, uneori chiar **unicul** (v. cazurile Eminescu, Vineanu, Gr. Alexandrescu, A. Maniu, cronicari și literatură veche în genere etc.) în situațiile în care textele cu pricina pun probleme filologice, de la mult discutatele lecțiuni pînă la chestiunea priorității variantelor, a „avant-textului” etc. Singura carte de vizită valabilă a lui Eminescu este textul eminescian restituit în ediție critică. Tot ce se construiește pe marginea operei eminesciene, în critică, istorie și teorie literară sau filosofie, e de neconceput fără o editare științifică a ei. Posteritatea scriitorului este, prin urmare, serios marcată de modul în care acesta este publicat. În sfîrșit, actualitatea lui, forma cea mai acută a posterității pentru că reprezintă impactul asupra conștiinței prezentului, este, într-o măsură deloc neglijabilă pentru adevăratul cititor, „programată” de caracterul de relevanță al ediției prin care clasicul (și nu numai el, se-nțelege) se recomandă sau, nu mai puțin, de care este recomandat.

Dintre cercetătorii literaturii noastre, Z. Ornea pare a fi unul dintre cei mai conștienți de importanța acestui adevăr. E drept, preocupările sale de istorie literară, critică și ideologie culturală erau de natură să-l conducă la constatarea cu pricina. Mai ales că, interesindu-se de o perioadă ce cuprinde ultimele decenii ale secolului trecut și prima perioadă a celui actual, Z. Ornea s-a izbit de un alt... adevăr, care face posibilă concluzia pozitivă de mai sus: absența unor ediții corespunzătoare care să adune întreaga operă a autorului cercetat, prin investigații arhivistice și revuistice inclusiv, dublează sau chiar triplează munca istoricului sau criticului literar. Obligat la un travaliu specific editorului (minus alcătuirea propriu-zisă a ediției), „hermeneutul” nu are drept să fie el însuși decât după ce a acceptat identitatea altuia, înghimindu-se în fond la o treabă a cărei responsabilitate nu era obligat să o accepte. Iată de ce în istoricul ideilor și curentelor care s-a ocupat de sămănătorism, poporanism, „curentul cultural de la Contemporanul”, junimism, de un Gherea indeosebi (Z. Ornea este, fără discuție, autoritatea în materie a subiectului), se află și un harnic editor, măcar că lucrul acesta nu este întotdeauna imediat vizibil. Oricum, primul s-ar fi descurcat mult mai greu în absența ultimului. Succesele criticului ar fi fost umbrite fără aportul discret dar eficient al răsfoitorului de prăfuite colecții și îngălbenite tomuri, al — de ce nu — editorului (cunoscut, de-această dată) de la Minerva.

Acestea fiind zise, nu trebuie să ne mai mirăm de insistența cu care Z. Ornea atrage atenția asupra importanței edițiilor critice. Ele constituie un întreg sis-

tem și, în cadrul sistemului cultural în care se încadrează la rîndul lor, un element esențial. Nu trebuie să mai intrige, apoi, acrimia cu care cercetătorul recenzează amintitele apariții. Ceca ce ar putea părea simplă observație e consecința unei analize în detaliu, presupuse de sistemul care este o ediție realment critică. Stabilirea textului, notele, variantele, istoria receptării (cu accent pe epoca apariției cărții respective), gruparea pe tomuri, succesiunea și ritmicitatea tipăririi volumelor s.a. sînt meticolos trecute în revistă, cu o severitate, uneori, care e a aprecierii științifice a unei munci și ea necesarmente științifică, cu un entuziasm, altcui, lesne motivabil prin satisfacția oferită de un „lucru bine făcut”. Zornea pledează pentru editarea inteligentă, eficientă, pe baze științifice, a fondului principal al literaturii noastre. Fie că e vorba de ediții „academice”, critice (precum „Scriitori români”, „Opere” — de la Minerva — sau „Restituție” — de la Dacia) sau chiar popularizatoare (nu și vulgarizatoare — în sens necitimologic) precum „Biblioteca pentru toți”, „Arcade”, „Patrimoniu” (Minerva), „Lyceum” (Albatros), interesul lui Z. Ornea e mereu viu. Criticul editorilor — specializare rară, la noi, desi nimic nu ne împiedică să o omologăm alături de criticul poezilor, prozatorilor etc. — e la post întotdeauna cînd misia i-o cere. În singurătatea sa (să nu-l uităm însă nici pe un Mircea Anghelescu cel din paginile „Transilvaniei”, și nici pe alții dintre colegii săi de la Institutul „G. Călinescu”, de la Muzeul Literaturii și revista „Manuscriptum” etc.), fie ea relativizată de această paranteză, Z. Ornea nu și poate reprimă și constatări pentru care, de altfel, nu-ți trebuie studii de specialitate: „Fapt este că facultățile de filologie nu pregătesc, în mod expres, cadre calificate în acest domeniu (al editării științifice — n.n.) și, de aceea, riscăm ca în imediatul apropiat să nu mai avem competențe apte pentru truda elaborării unei ediții”.

Pentru ca singurătatea să nu devină absolută se impune o reparație urgentă a acestei stări de lucruri. Z. Ornea este prompt în a afirma că succesele înregistrate în ultimii ani în actiunea de editare corespunzătoare a marii literaturi române sînt incontestabile, de neconceput mai înainte. Nu e totuși mai puțin adevărat că reușitele incele impun eliminarea unor defectiuni care au apărut, din comoditatea unora, din incompetența și obtuzitatea altora, și prevenirea unor dereglări eventuale ale sistemului. Volume a căror realizare citeodată de-a dreptul intimidează, excelența unor editii din Eminescu, Hasdeu, Maiorescu, Iorga, Bolintineanu nu pot marginaliza probleme precum cele ale exhaustivității, acrimiei

profesionale în realizarea aparatului critic în cazul altor editii. Inertii inexcusable pentru profani, dificultăți insurmontabile la o primă vedere sînt demontate răbdător de Z. Ornea. Criticul pune degetul pe rană cu necesară inclementă, semnalînd nu de puține ori realități intolerabile, vicii ascunse în edificii aparent infisurabile. Nedumeririlor mele de nepecialist, de pildă cele cu privire la editii ce debutaseră excelent (v. ed. Sadoveanu, Blaga), Z. Ornea le răspunde cu promptitudine, într-un stil de o mare proprietate, exact fără a fi sec, digresiv, divagînd cu fotos (v. mai ales portretistica memorabilă în cazurile Ionel D. Gherea, Ralea s.a.) cînd e cazul. Nu e aici un agrement căutat al discursului filologic puțin cam teapăn prin natura sa, ci o nevoie interioară de exprimare. După cum nu e în concepția de ansamblu a editorului și criticului editurilor... critice Z. Ornea loc pentru un cult al **Cărții** rupte din marele circuit cultural, ei, dimpotrivă, pentru ființarea corespunzătoare a acestuia, dar pe care numai cartea adevărată, în spiritul și litera ei tipărită, o face posibilă. Așa cum subliniază și Mircea Iorgulescu pe coperta a patra a **Actualității clasicilor**, o asemenea viziune, care vede în recuperarea corectă a trecutului o morală a prezentului și o garanție pentru viitor, nu poate fi decît a unui cărturar profund patriot.

Cristian Moraru

Calendar

- 21.VII.1921 — s-a născut **Violeta Zamfirescu**.
- 21.VII.1938 — s-a născut **Mircea Cojocaru**.
- 21.VII.1939 — s-a născut **Valentin Hossu-Longin**.
- 21.VII.1948 — s-a născut **Ioana Diaconescu**.
- 21.VII.1979 — a murit **Ion Pascadi** (n. 1932).
- 22.VII.1911 — s-a născut **George Morosanu**.
- 22.VII.1939 — a murit **I. I. Miromescu** (n. 1883).
- 23.VII.1869 — s-a născut **Gh. Adamescu** (m. 1942).
- 23.VII.1924 — s-a născut **Eugen Teodoru**.
- 24.VII.1909 — s-a născut **Constantin Noica**.
- 25.VII.1876 — s-a născut **Mihail Codreanu** (m. 1957).
- 25.VII.1978 — a murit **Petre Iosif** (n. 1907).
- 25.VII.1979 — a murit **Tudor Baltes** (n. 1933).
- 26.VII.1901 — a murit **Mihail Cornea** (n. 1844).
- 26.VII.1907 — s-a născut **Silvestru Zaharodnei**.
- 26.VII.1930 — s-a născut **Elisabeta Preda**.
- 26.VII.1939 — s-a născut **Cezar Baltag**.
- 26.VII.1939 — s-a născut **Gheorghe Azap**.
- 26.VII.1961 — a murit **Al. Tudor Miu** (n. 1901).
- 26.VII.1976 — a murit **Dominic Stanca** (n. 1926).
- 27.VII.1881 — a murit **Al. Pelimon** (n. 1822).
- 27.VII.1907 — s-a născut **Lucian Predescu** (m. 1983).
- 27.VII.1921 — s-a născut **Eugen Coseriu**.
- 27.VII.1925 — s-a născut **Marcel Gafion**.
- 27.VII.1930 — s-a născut **Cos-tache Anton**.
- 27.VII.1937 — s-a născut **Pan Izverna**.
- 27.VII.1937 — s-a născut **Eugen Zehan**.
- 27.VII.1966 — a murit **Ion Mușlea** (n. 1899).
- 27.VII.1983 — a murit **Tedor Balș** (n. 1924).
- 28.VII.1904 — s-a născut **Mary Polihroniade-Lăzărescu** (m. 1984).
- 28.VII.1929 — s-a născut **Scarlat Niculescu**.
- 28.VII.1932 — s-a născut **Ioan Șerb**.
- 28.VII.1940 — s-a născut **Ioan Chirlac**.
- 28.VII.1970 — a murit **Aurel P. Bănuț** (n. 1891).
- 29.VII.1851 — a murit **Ion Catina** (n. 1828).
- 29.VII.1892 — s-a născut **Mihail Celarianu**.
- 29.VII.1897 — a murit **Ștefan G. Vărgolici** (n. 1843).
- 29.VII.1912 — s-a născut **N. Steinhart**.
- 30.VII.1887 — s-a născut **Franyó Zoltán** (m. 1978).
- 30.VII.1894 — s-a născut **Păstor (Al. O.) Teodorescu** (m. 1964).
- 30.VII.1935 — s-a născut **Traian Dorgoșan**.

Promoția 70

Meandre

● Ca un mimetic în linia postlabiană începe **HORIA GANE** (n. 1936), a cărui **Lumină întirziată** (1967) prelungea „raza” lirismului sentimental și metaforizant asupra unui mediu biografic cu paradigmă obsesivă: amintirea rănilor sufletești dintr-o copilărie poluată de război și de viața în lagăr e transcrisă cu o paradoxală exuberanță imagistică, în limita versului cantabil și a metaforei de circulație largă, sensul elegiac romantios conturîndu-se din întîlnirea memoriei afective, plină de amar, cu versificație dulce: cînd nu se lasă purtat de ecoul bizar și naiv al întîmplărilor de odinioară, poetul urmează maniera declamativă de la sfîrșitul anilor cincizeci sau cultivă pur și simplu gramezi de metafore, care mai proaspete, care mai vestejite, nu fără îngoliul de a sugera filcuri adînci: „La masa lor li s-au turnat fecioare / cu pleoace molesau noroc, / genunchii goi / zăgănit pahare / care luau de sete // Priveam prin șipci de cite-un chiot / un riu descult mă înțețea / cu amindoi veneam de prea departe / oprim cu glezna în inel // Doar un / cu seva grea și smulsă, / care-a / și-a plins din coajă spini, / e cru- / a-ai în spate dusă, / ce-a prins de / rădăcini”. După un deceniu, **Ediția critică** (1977) continuă să ex- / amindoi veneam de prea departe / oprim cu glezna în inel // Doar un / cu seva grea și smulsă, / care-a / și-a plins din coajă spini, / e cru- / a-ai în spate dusă, / ce-a prins de / rădăcini”. După un deceniu, **Ediția critică** (1977) continuă să ex-

ele lipsite de performanță, de o imper- / turbabilă și deprimentă mediocritate; nu- / mai că, de la ciclul al doilea încolo și / mai ales, în cel intitulat **Livada cu timp / vechi**, o poezie nouă, și expresivă și sub- / stanțială, schimbă cu totul imaginea ce / ne-o făcusem după două cărți și un sfert, / oferindu-ne un Horia Gane care, impres- / ionat probabil de alte orizonturi poetice, / de alte moduri ale rostirii lirice, în / primul rînd de un Wallace Stevens (a / cărui „mierlă” își zboară cîntecul și prin / **Melior**) a reușit să se găsească pe sine / ca poet, deopotrivă la nivelul stilistic și / la cel semantic ale discursului. E o poe- / zie ce leagă notația de reflecție într-o / discretă acoladă lirică, mai vechea in- / clinăție metaforizantă a autorului căpă- / tind acum un principiu ordonator. Nu / altul decît „Idee poetică” și o justificare / de orgoliu: „timbrul” liric personal. No- / tația ridică, printr-o imagine pregnantă / simpla constatare la rangul de sentență / expresivă iar detalierea reflexivă — me- / reu, totuși, succintă — a evenimentului / notat asigură semnificația poetică a tex- / tului: „Aprind lumina și mă mir / pen- / tru că nu sînt încă în casă, / și-s încăl- / tat cu lut și urma / duce înapoi, la ga- / lerie. Și mă / așez la masa mea și scriu, / desi / n-am ajuns încă acasă. Înainte / de-a apune, soarele a îmbătrînit / în fun- / dul livezii. Piriul e un / fanar. Cită de- / pătare e în degete! / Vine șarpele ca- / sei și mă mușcă / ușor, ca un cuvînt / cu dinti de lapte”: astfel de bijuterii lirice, / de o neîndoiebnică sugestivitate sînt mul- / te în **Melior**; aparent neutre afectiv, ele / tănuiesc o angajare lirică febrilă și des- / tăinuiesc un patetism al nuanțelor luci- / dității, pentru ca din acest joc de ascun- / dere și descoperire să rezulte un peisaj

lăuntric omologabil ca mediu poetic dar / și ca sursă de interogații mai cuprinză- / toare: „Duc un cap de mort pe braț și / strig / tuturor: Viață lungă! / Eu sînt / o fantomă, un preparat vechi, / pur adică. / Orice strigăt scot, capătă / forme în / preajma dealurilor și sunetul / arde ci- / teva sihăstriei pe Valea Uitării. / Eu trec / printre voi cînd hîrtile pasc / pe ascuns / și prinziți în continuare, / povești ce-ați / mai făcut... / Mă simte vag popindăul — / griu și adăos / de pămînt. Cine va bănui / vreedată cite / sîntem? Noi sustinem / somnambului și / primim în schimb lemn / rosu și-o para de / argint. / Si totuși, / totu-i cunoscut, văzut, pipăit, / mirosit, / notat fărîmă cu fărîmă — nici / un fir / de nisip nu-i anonim!”; sechele negu- / roase din memoria afectivă se mai gă- / sesc încă dar evocarea lor a părăsit to- / nul elegiac minor (sau romantios) de al- / tădată pentru a fi recuperată din unghiul / unei reflexivități atente la sensul poetic / mai încăpător al unei „ocazii” biografice: / „Am fost asediat, am fost ars și distrus, / am fost lăsat fană apă, cu morții pe sub / ziduri, cu acoperise fumeginde. Mulți / prieteni mi-au fost săgetați, mulți m-au / trădat, de multe ori m-am ridicat din / fata urgiei cu tot cu turle, bătrîni și / copii și mi-am mutat așezarea. Și merou / se însera frumos, mult mai frumos ca / altădată... // N-am să-i spun nicicînd zi- / lei de azi că / am mai văzut-o”.

Cu delicatele poeme-sentențe, de o / concentrare ca de verset și cu tot atîta / încălețură emoțională ale ciclului **Liva- / da cu timp vechi** din **Melior**, Horia Gane / iese învingător din meandrele unei evo- / luții ce părea fără speranță.

Laurențiu Ulici

MAGISTRALE ALE EPOCII CEAUȘESCU

În miezul verii acestui an 1985, în aceste zile de iulie cînd sărbătorim două decenii de la inaugurarea strălucitei **Epocii Nicolae Ceaușescu**, încerc — așternînd rîndurile de față — o adîncă emoție și o bucurie neasemuită de a fi fost, alături de milioane și milioane de români, martor și părtaş la realizările fără de seamă ce au făcut din patria noastră spațiul împlinirii unui veritabil „miracol”, privit cu admirație de întreaga lume. „Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român — spunea, vizionar, în iulie 1965, tovarășul Nicolae Ceaușescu — va rămîne înscris cu litere de aur în istoria României”. Și, spre mîndria și satisfacția poporului nostru, aceste cuvinte și-au vădit, prin timp, adevărul, semn că secretarul general al partidului cunoștea cum nu se poate mai bine puterea constructivă, elanul și voința neamului nostru, ale cărui energii descătuse și puse în valoare de către Congresul de acum douăzeci de ani au schimbat în chip esențial drumul prin vreme al României, conferindu-i o altitudine de puțini visată, o aleasă competitivitate și o superbă îndrăzneală. Aceasta este — incontestabil — cel mai de seamă merit al ctitorului noii noastre țări: rara sa putere de a însufleți națiunea, de a-i da încredere în puterile sale, de a-i pune în valoare uriașele disponibilități creatoare, de a-i oferi certitudinea că muncește în propriul său folos, clădindu-și după știința și puterea sa destinul dorit. Acest mod realist de a privi și mobiliza poporul constituie, de fapt, suportul unui stil de muncă dinamic, cu adevărat revoluționar, stil de muncă adoptat de către tovarășul Nicolae Ceaușescu încă din primele clipe ale desemnării sale în funcția de conducător al partidului. Cele dintîi vizite de lucru în țară probează cu evidență acest lucru. Cu un asemenea prilej, în vara lui '65, secretarul general al partidului spunea: „Pregătindu-se pentru a porni pe noul drum, partidul, Comitetul său Central consideră că este bine să se sfătuiască cu muncitorii, cu țărani, cu intelectuali, cu toți cei care, sub conducerea sa, vor străbate acest drum”. Așa a început marele și continuul său dialog cu țara — din dorința de a edifica socialismul împreună cu poporul și pentru poporul român. Așa a început **Epoca Nicolae Ceaușescu** — încrezătoare în oamenii patriei și în viitorul de lumină al acestei patrii. Așa a intrat și va rămîne în conștiința națiunii noastre această Epocă — un uriaș șantier, dominat de un entuziasm pe care nu ne vom sfîi să-l numim romantic, fremătînd de patosul zidirii libere a unor mărețe obiective, dar și a unei noi victii, a unui om nou, un șantier unde se gîndește mereu cu fața la viitor și cu adîncă dragoste de pămînt și de semeni.

Revenind la primele vizite de lucru ale tovarășului Nicolae Ceaușescu, se cuvine spus că întregul program de edificare a României de azi a fost încă de atunci prefigurat cu deplină claritate. Vizita în comuna ialomițeană Gheorghe Doja era semnul începerii noii revoluții agrare. Următoarea — la Mangalia — începutul unui drum, plin de strălucite împliniri, al schimbării înfățișării orașelor noastre, al trecerii la un gen de urbanism în care modernul și tradiționalul autentic — să fuzioneze în construcții spunînd peste vreme despre înaltul simț al formelor și proporțiilor cu care sînt înzestrați arhitecții și constructorii români. Întîlnirea cu oamenii muncii de la întreprinderea „1 Mai” din Ploiești a reprezentat un prim și important pas către un amplu proces de industrializare (România devenind, în privința utilajului petrolier, al doilea mare producător și exportator din lume), așa cum vizita făcută la Cluj și discuția avută la Universitatea de acolo cu oamenii de știință și cultură din capitala de spirit românesc a Transilvaniei au dovedit interesul aparte cu care era, este și vor fi înconjurată cercetarea științifică și creațiile durabile din domeniul culturii de către conducerea partidului și statului nostru, așa cum, în fine, vizita din Maramureș, plenera înțelegere a stării unor anumite zone ale țării a dus, apoi, la concretizarea ideii privind dezvoltarea armonioasă a tuturor județelor patriei. Întregă această cronologie — în fond file dintr-o agendă de lucru care a cuprins sute de vizite în unități industriale, agricole, de cercetare și inginerie tehnologică, de învățămînt și cultură — vrea să spună că drumul pe care patria îl avea de urmat era precizat cu limpezime în mintea marelui nostru bărbat politic, această clarviziune fiind, apoi, alături de o admirabilă consecvență, trăsături care au condus un anume mod de a concepe dezvoltarea țării, un mod

anume de a gîndi și acționa, care alăturat studierii profunde și gîndirii inovatoare a filosofiei materialist-dialectice și istorice aplicate la condițiile proprii României au constituit ceea ce este deja recunoscut la nivel planetar sub numele de **doctrina Ceaușescu**, doctrină ce cuprinde și idei de o deosebită valoare în privința găsirii de soluții pentru destinderea atmosferei internaționale, pentru o nouă ordine economică, pentru un Pămînt al păcii și bunăstării.

Din contactul acesta direct cu realitățile, din largă consultare cu poporul, dintr-o profundă dragoste de țară și din devotament total față de cauza socialismului și comunismului s-au născut ceea ce putem numi cu îndreptățire **magistralele Epocii Nicolae Ceaușescu** — ele însemnînd alături de mari obiective industriale sau monumentale construcții, cit și căi fertile de dezvoltare a tuturor domeniilor vieții noastre economice și sociale. O țară care, în numai douăzeci de ani, ajunge să-și sporască de peste șase ori producția industrială și de două ori pe cea agricolă este — fără nici un fel de îndoială — intrată pe făgașul ascendent al unei tot mai evidente prosperități. „Succesele remarcabile pe care le-am obținut în dezvoltarea forțelor de producție, în construirea unei economii moderne, în creșterea avuției naționale a patriei noastre, realizările dobîndite în dezvoltarea bazei tehnico-materiale a socialismului au transformat România, într-o perioadă istorică scurtă, într-un stat industrial-agrar, cu o industrie modernă în continuă dezvoltare și cu o agricultură în plin proces de dezvoltare și modernizare, cu un nivel de civilizație materială și spirituală tot mai ridicat” — sintetiza tovarășul Nicolae Ceaușescu nivelul atins de România acestui timp, precizînd, totodată, în cel mai clar mod cu putință, și care sînt magistralele acestei Epoci de înflorire multilaterală a țării.

SÎNTEM, o știm prea bine, o nație pasnică și generoasă, dăruită cu vocația construcției, netemătoare în fața greutăților și profund iubitoare de frumos. Toate aceste calități — recunoscute de acei ce ne cunosc bine — apar obiectivate în fluviul cel tînăr, fluviul al cutezanței, în albastra magistrală transdobrogeană. Veritabilă operă de cultură — cum o numea, inspirat, președintele țării — Canalul Dunăre-Marea Neagră a însemnat mai mult decît împlinirea unui străvechi vis, a însemnat o veritabilă piatră de încercare, impresiionantă reușită dovedind, o dată în plus, forța și unitatea poporului nostru. Nu este nici o exagerare spunînd că întreaga țară a contribuit la durarea acestui canal. Nu-i nici o exagerare să spunem că volumul de muncă prestat acolo depășește toate recordurile mondiale în materie. Pentru a croi o albie de 64 de kilometri, au fost excavați peste 300 mii metri cubi de pămînt și rocă, adică mai mult decît în cazul canalului Suez sau Moscova — Volga; la fel, în ceea ce privește cantitatea de beton turnat — mai bine de patru milioane metri cubi — Canalul Dunăre-Marea Neagră depășește canalele Panama, German de Nord sau Marea Baltică — Marea Albă. Lucruri asemănătoare se pot spune și despre construirea hidrocentralei Porțile de Fier I (la vremea ridicării ei, considerată drept cea mai dificilă lucrare de acest gen din lume), așa cum și la Porțile de Fier II se pot nota destule alte recorduri mondiale. Pe aceste șantiere au lucrat zeci de mii de oameni, tineri sau mai puțin tineri, știind sau învățînd chiar acolo cele mai diverse meserii, oameni de naționalitate română, maghiară, germană, elevi și studenți, reprezentînd, adică, întregul popor. Pentru aceste șantiere au lucrat uzine din toate colțurile țării, s-au produs utilaje unicate, au avut loc premiere industriale, s-a trecut prin emoții și prin încercări greu de descris, au fost momente de imensă satisfacție și altele aproape disperate, adică s-a trăit intens și adevărat, iar viața cea adevărată, animată de dorințe și țeluri înalte, a învins.

Am învins avînd încredere în drumul pe care am pornit, am învins pentru că știam că acesta e drumul cel bun, cel drept, drum pe care ne-au propulsat mereu înflăcăratele îndemnuri ale primului Om al țării, drum pe care ni l-a netezit clarviziunea sa de gînd, indicațiile sale, intervenția sa concretă. N-a fost loc din țară și n-a fost moment în viața țării care să-i reclame prezența, iar președintele să nu fie prezent — mereu lucid, niciodată depășit de evenimente, totdeauna aflînd cea mai bună, cea mai rapidă și mai eficientă soluție. Așa s-a născut neîmurmurita încredere pe care poporul o are în strategul drumului său spre comunism. De aici au izvorît dragos-

tea și respectul fără margini care îl înconjoară, clipă de clipă, pe Eroul națiunii noastre. Acestea au fost faptele care i-au determinat pe toți oamenii patriei să croiască și să meargă fără șovăire pe magistralele Epocii Nicolae Ceaușescu.

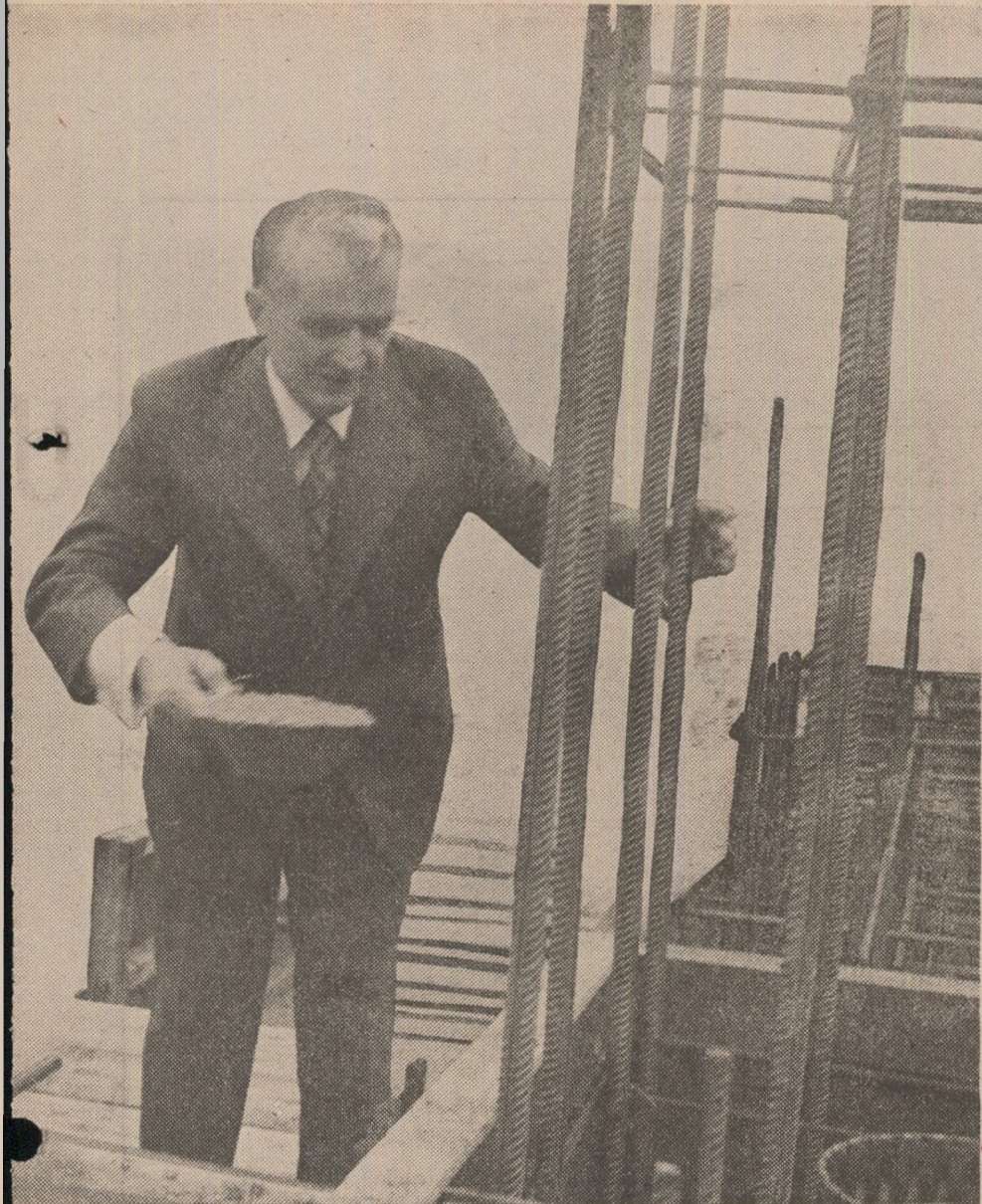
Proces amplu și complex — creșterea potențialului economic al țării pînă la nivelul atins azi a necesitat o strategie anume, cuprinzînd obiective prioritare și altele de perspectivă, accente diferite de la o etapă la alta; pînă la configurarea unei patrii armonios renăscute, o patrie unde o construcție de proporții, dificultatea și amănunțimea frumusețe a Transilvaniei să tîmzeze perfect — într-un poem polifonic al zidirilor născute dintr-un omenească și patriotic sentiment al duratei — cu hidrocentralele de pe Olt sau cu șiragul celor unsprezece stațiuni de pe litoral. Tot ceea ce acum încîntă privirea, tot ceea ce înseamnă acum noul peisaj românesc s-a născut din eroism.

Un eroism devenit stare cotidiană a existenței întregii suflări românești. Un eroism tradus în împliniri care au însemnat fie mari zone și platforme industriale (250 în aceste două decenii, însumînd peste 8.500 de noi capacități de producție, ceea ce înseamnă că, de-a lungul Epocii, în medie, zilnic a fost pusă în funcțiune cite o asemenea capacitate), fie produsele de vîrf cu care se mîndrește astăzi industria noastră (avionul ROM-BAC, calculatoarele de proces, utilajele pentru centrale atomice, platformele de foraj marin, presele și strungurile uriașe, televizoarele în culori și cite altele), un eroism, în fine, care a dat adevărata măsură a puterii și inteligenței unui popor ce-și află suprema bucurie în neostentată trudă pentru țară. Așa s-a ajuns ca întreaga producție industrială a anului 1985 să fie realizată acum în numai două luni; ca un județ cum este Galați să realizeze, singur, o producție industrială mai mare decît realizau, acum douăzeci de ani, Moldova, Oltenia și Dobrogea la un loc; așa s-a ajuns ca la o jumătate de minut să producem un aparat de radio, la mai puțin de un minut — un televizor, la doar trei secunde — o tonă de oțel, la trei minute — un autoturism sau un apartament, iar la patru minute — un tractor! Sînt ritmuri la care nu știu cîți dintre noi ar fi cutezat să viseze acum două decenii; sînt realizări care au depășit așteptările cele mai optimiste, acreditînd ideea — amintită la început — a unui „miracol românesc”. Dar, în mod cert, toate aceste împliniri la care privim acum cu mîndrie și fîrcașă emoție — ele evocînd un drum deloc lesne de parcurs — au fost în chip genial anticipate de către președintele țării, cel permanent convins că resursele creatoare ale națiunii noastre unite sînt, practic, nelimitate.

MARILOR șantiere ale obiectivelor pe care le-am amintit și ale încă multora, tot de proporții impresionante — combinate petrochimice, siderurgice sau de utilaj greu, termocentrale, uzine de autoturisme, întreprinderi producînd componente electronice sau tehnică de calcul etc. — li s-au alăturat și altele, în aparență mai puțin spectaculoase, șantiere pe care am prins a le numi „șantierele piinii”. Mai bine spus, un imens șantier, avînd suprafața și contururile țării, este chiar spațiul în care se desfășoară, în fiecare moment, noua revoluție agrară. Ca pe orice adevărat șantier, munca nu se supune capriciilor anotimpurilor și nu cunoaște clipe de răgaz. Și atunci cînd iarna încă mai stăpînește ogoarele, gîndul nostru de bine, gîndul nostru de oameni ai unui neam de țărani demni și harnici, tot spre piinea cea nouă, a verii, se îndreaptă. Dar gîndul la piinea patriei și truda depusă pentru ea această piine să fie tot mai bună, mai indestulătoare și mai rumenă sînt semnele cele mai de seamă ale primăverii, o primăvară de suflet și faptă ce marchează, nu doar la modul poetic, întreaga activitate desfășurată în agricultură în ultimii douăzeci de ani. Încisivul impuls dat rapidei modernizări precum și însăși noua înfățișare a agriculturii noastre de azi (înfațișare ce justifică și susține — prin realizări prezente și prin cele ce se anticipează — ideea de nouă revoluție agrară) sînt merite dintre cele mai de seamă ale partidului, ale secretarului său general. Este vorba de o revoluționare profundă, structurală a concepției despre fertilitatea pămîntului (dar și a felului de a gîndi și acționa al oamenilor), a mijloacelor tehnice aduse în sprijinul acestor oameni. Programul național pentru asigurarea unor recolte sigure și stabile, inițiat de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă punctul de pornire într-o mare campanie de regîndire a modului de a face agricultură, prin considerarea întregii suprafețe a țării drept o unică gospodărie a cărei îngrijire se cere privită cu toată răspunderea. Sentimentul că agricultura noastră, soarta ei se află în mîini bune — mîini tinere și dibace — îi-l crecează mai cu seamă șantierele de muncă patriotică ale tineretului, răspîndite pretutindeni — în cîmpia moldavă, în cea a Olteniei sau a Bihorului, în Teleorman sau în jurul Bucureștilor. După ce ai muncit o vreme la Viișoara Nord, să spunem, după ce ai văzut pămîntul potrivit marilor recolte și lași în urmă un lan de grîu simbolizînd bogăție, după ce știi că din truda ta și a tovarășilor tăi cîmpia aceasta primește acum apă tocmai de la Dunăre, adică de la 80 de kilometri distanță, după ce în-

Inaugurarea lucrărilor de construcție a Casei Republicii și a Bulevardului
Victoria Socialismului

pagă trudă a miinilor tale se află acum
celită de porumbul cel dulce fognitor,
tăsos, după ce ai înfruntat, cu gindul
roadele viitoare ale cimpiei, toate as-
mle gerului și canicula verii, după ce
ajuns să cunoști fiecare palmă de pânt
lucrată de tine — se poate spune că
devenit, prin simțire și muncă, agricul-
Acosta este sentimentul exprimat în
i de chipuri de participanți la lupta
ntu mai binele agriculturii, începind
veteranii (azi) de la Giurgiu-Râzmi-
ști și terminind (sau, mai bine zis, iar
epind) cu acei de pe cele mai nou
chise șantiere. Din rindul celor care
lucrat acolo s-au rocrutat, în timp,
etori de unități agricole, primari de
nunc, oameni avind înalta și aspra
ală a șantierului, căliți de lecția bâr-
ției și a frăției de ideal. Dușman de-
rat al comodității, șantierul este spa-
de afirmare a personalității tinere și
l exercițiu de înalt comportament ci-
e. Cu atât mai mult cu cit acest șantier
enul din domeniul agriculturii. De
au atât mai mult? Pentru că aici,
ziceam mai sus, lipsește spectaculo-
l exterior. Satisfacția cea mare vine
n scrutarea viitorului. Aici nu ai ima-
nea giganticului, așa cum nu o ai nici
cea a înaltei tehnici. Aici trebuie

să știi să privești în zorii primăverilor de
peste vreme, să știi să vezi cimpurile
inverzite și să știi să simți mindria că
holdele grele de spic își semetesc statu-
ra și grație picăturii tale de sudoare. Sint,
aceste șantiere, alte magistrale ale Epocii
Nicolae Ceaușescu, ele insumind milioa-
ne de kilometri de canale, drumuri ale apei
care astîmpără setea pămîntului sau care
lasă locul cimpurilor spre care se îndreap-
tă neîntrerupta noastră veghe — veghea
piinii. Mare ctitorie a acestui timp, cti-
torie a belșugului — noua noastră agri-
cultură este, înainte de toate, una dintre
cele mai directe expresii ale iubirii de
patrie nutrite de secretarul general al
partidului.

AȘTERN aceste gânduri într-o
cameră dintr-un bloc al unui
nou cartier bucureștean. Cu-
nosc bine marele oraș, am
avut prilejuri nenumărate să-i
admir continui creștere și in-
frumusețare, să-i respir aerul de metro-
polă europeană, și m-am gindit adesea,
că, inimă a țării fiind, Bucureștiul a
știut să exprime starea generală a pa-
triei, cea mereu vie aspirație către mo-
dernizarea funcțională, împodobirea ne-
ostentativă, către monumentalitate. Me-

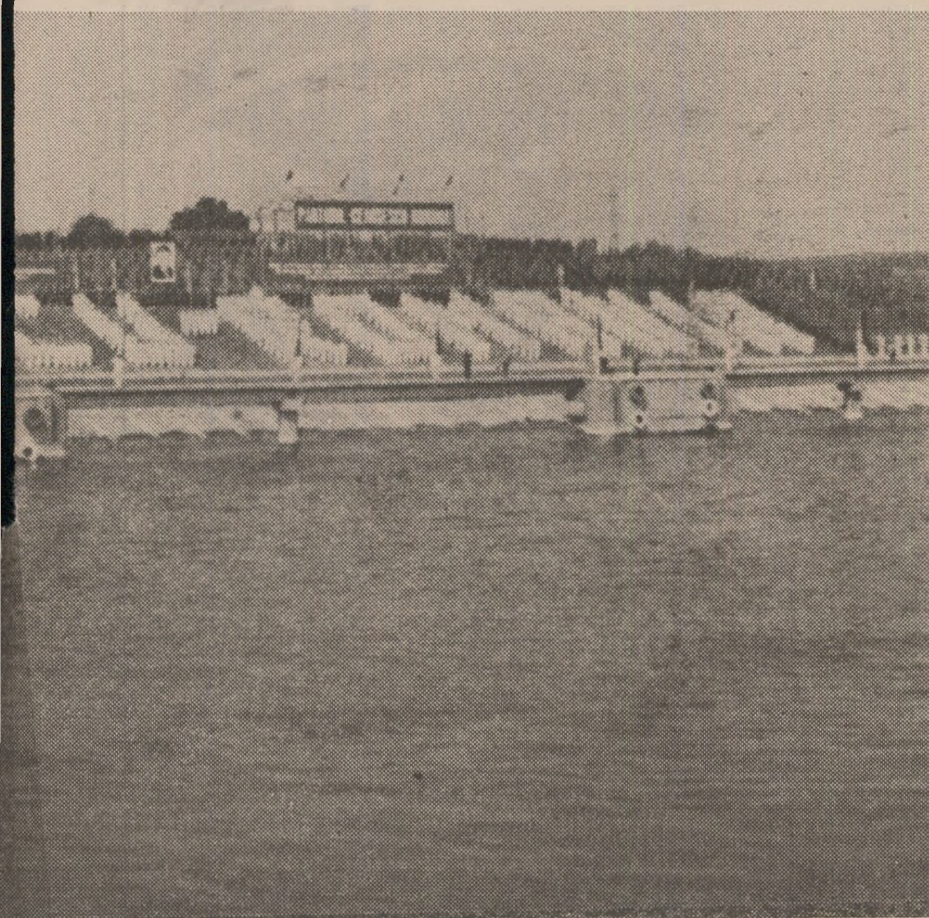
troul — izbîndă tehnică de nivel mon-
dial, lucrare de mare amploare, solicitînd
din plin imaginație și cunoștințe tehnice
de cel mai înalt nivel —, noul centru ci-
vic, aflat în plină construcție, noile arte-
re inspirat construite, noul pod Grant,
pasajele subterane, Teatrul Național, toa-
te acestea fac din București modelul
demon de urmat al unui urbanism de cea
mai aleasă formulă. Preluîndu-i exemplul
— dar în modalități specifice fiecărui loc
în parte — s-au ridicat în țară zeci și
sute de centre civice noi, proiectate cu
gust și îndrăzneală, făcînd de nerecunos-
cut, față de imaginea de acum două de-
cenii, municipii, precum — aleg din nen-
mărate exemple — Focșani, Rîmnicu Vil-
cea sau Tg. Mureș, pentru a nu mai vorbi
de superbe orașe ale minerilor — mara-
mureșenele Borșa și Baia Sprie sau Mo-
tru și Rovinari Gorjului. Toate acestea,
ca și noul chip al satelor, ilustrează cu
toată claritatea un alt standard de viață,
un nou tip de civilizație, înfățișarea de
azi a așezărilor României fiind oglinda
tuturor transformărilor de substanță ale
societății noastre. Iar între resorturile ce
au determinat acest însemnat salt, în-
făptuit într-un timp înimaginabil de scurt
— știința, învățămîntul și cultura ocupă
locuri de primă importanță. Numeroasele
institute și centre de cercetare, care adu-
nă de cinci ori mai mulți specialiști decît
în '65, cei peste cinci milioane de partici-
panți la Festivalul național „Cîntarea
României”, noua noastră școală, ale că-
rei rezultate stîrnesc admirație și dincolo
de hotarele țării (nu demult, lotul ele-
vilor matematicieni a ocupat primul loc
între națiunile lumii la olimpiada inter-
națională de la Helsinki, la o considera-
bilă diferență față de următorii clasai!) —
toate aceste realități dovedesc justea
țea politicii partidului nostru care dorește
un socialism al belșugului și al unui înalt
grad de civilizație, un socialism de ale
cărui binefaceri să se bucure întregul
popor. Se spune astăzi, cu deplină în-
dreptătare, despre magistralele culturale
și științifice ale patriei, deschise tot de
Congresul al IX-lea al partidului. În a-
ceste condiții, alegerea tovarășului
Nicolae Ceaușescu ca membru titular și
președinte de onoare al Academiei Ro-
mâne reprezintă o recunoaștere binome-
ritată a aportului decisiv pe care președin-
tele țării l-a adus dezvoltării fără pre-
cedent a științei și culturii noastre, atît
prin opera sa teoretică — emanație a u-
nei gândiri cutezătoare, cercetînd și cău-
tînd fără răgaz soluții celor mai spinoase
probleme economice ori social-politice —,
cit și operei practice, de orientare a în-
tregii noastre mișcări științifice și cultu-
rale pe drumul făuririi de opere durabile,
care să servească poporului, orînduirea
socialistă.

URIAS șantier, al ultimelor
două decenii și al timpurilor
ce vor veni, România este,
înainte de orice, un șantier de
pace. De aici, din această țară
nîcînd iubitoare de război și
exploatare, dorindu-și dintotdeauna liniș-
tea necesară pentru a zidi, a-și cultiva
pămîntul și a-și crește pruncii fără tea-
ma zilei de mîine, de aici, din libera și
independentă Românie a acestei vreme
s-a făcut și nu încetează să se facă auzit,
pe toate meridianele, glasul Eroului păcii,

tovarășul Nicolae Ceaușescu, îndemnînd
la înțelegere între popoare, la înlătura-
rea tensiunilor existente sau care se în-
trevăd, la făurirea, de către fiecare po-
por, a propriului său destin. Inițiativele,
propunerile și demersurile românești —
inspirate de secretarul general al parti-
dului — se bucură de o imensă audiență
în lume, fie că se referă la încetarea
curses înarmărilor, la făurirea unei Eu-
rope unite, a securității, destinderii și co-
operării, la afirmarea noilor principii de
relații și excluderea forței din viața inter-
națională sau la lichidarea subdezvoltării
și edificarea unei noi ordini economice
mondiale. Încă din 1965 — cînd, la propu-
nerea țării noastre, Adunarea Generală
a Organizației Națiunilor Unite a adoptat
„Declarația privind promovarea în rîndu-
rile tineretului a idealurilor de pace, res-
pect reciproc și înțelegere între popoare”,
inițiativă care, dezvoltată, a condus la
proclamarea acestui an drept „An inter-
național al tineretului” — și pînă astăzi,
cu fiecare prilej, tovarășul Nicolae
Ceaușescu s-a făcut purtătorul de cuvînt
al națiunii noastre, cerînd celor dornici
să învrăjbească populația globului un plus
de rațiune și de iubire pentru semenii.
„Pînă nu este prea tîrziu — se spune
între-unul din vibrantele apeluri la pace
ale președintelui României —, pînă nu
au început să cadă bombele nucleare,
să trecem la tratative, la oprirea cursei
înarmărilor, la dezarmare! Să nu
uităm că bombele nucleare nu vor
alege între statele cu orînduiri sociale di-
ferite, nu vor alege între oameni cu con-
vingeri politice sau filosofice diferite, ele
vor semăna deopotrivă moartea, vor distru-
ge civilizația întregii omeniri!” — Con-
siderînd asigurarea păcii drept problema
fundamentală a timpului nostru, tovară-
șul Nicolae Ceaușescu, acest mare uma-
nist al veacului XX, militează fără odih-
nă la deschiderea unor noi magistrale —
ale înțelegerii între oameni, ale belșugu-
lui întregii planete, ale construcției ne-
temătoare de dezastre, ale unui viitor
fără amenințări pentru copiii întregii
lumi. Mai sint — o știm așa de bine cu
toții, și reiese limpede din Directivele
celui de-al XIII-lea Congres al partidului
— multe de făcut în țară. România vii-
torului va fi tot un șantier pe care se
vor dura, pe mai departe, opere menite
să traverseze mileniiile. Zeci de hidro-
centrale, centrale atomice, noul canal
București — Dunăre, porturi, locuințe —
toate acestea ne îndeamnă la muncă și
cutezătoare, lucidă visare. Cheazăse a
atingerii acestor idealuri — inspiratul
conducător al partidului și țării, tovarășul
Nicolae Ceaușescu, marele patriot căruia
poporul îi datorază împlinirea prezen-
tului și viabilele perspective ce i se des-
chid în față.

EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU își
continuă drumul glorios prin istorie, cro-
înd noi magistrale ale muncii și gîndirii,
noi edificii și noi oameni, întru mereu
mai binele țării, întru mereu mai binele
celor ce trudesc, iubesc și imaginează în
uzind, pe ogoare, în laboratoare, amfitea-
tre sau în fața foilor albe de hirtie. Pa-
tria română este astăzi — la două dece-
nii de la Congresul renașterii sale — o
mare de lumină, o torță vîind a străbate
secolele cu mereu aceeași sete de împrî-
măvărare, pururi harnică și tinără.

Dan Mucenic

Magistrala albastră

Dumitru GRIGORAȘ

Aici și atunci

Aici și atunci ni se incorpora în inimi
O fierbinte speranță configurind
Un adevăr și o libertate
Spre care uniform noi ne făceam rotirea
Cu semnul izbinzilor al lui Ștefan cel Mare
Cu visul lui Mihai unificatorul
Cu gindurile luminoase ale lui Bălcescu și Horea
Aici și atunci într-o iulie propice
Marelui act istoric, Partidul ne însemna
Clipele, orele, anii și drumul spre acest viitor
Purtat de noi ca pe o sumă a tuturor visurilor
Prin care patria își trecea ființa
Îngemănare sfântă cu a fiilor ei.

Cu Patria

Nestinsă-i flacăra, idee nouă
La temelia patriei de azi
O zi măreață cu-așezări de stele
Pe bolta sufletului, ev viteaz

Desprins din zori de August, semnul
Că drumul spre istorie-i deschis
Să ne încapă vresele și țelul
Ce pină-atunci noi le-am avut ca vis

Răsună pașii liberi și se-nalță
Sub steagurile-aprinse, vii dogori
Bogat în bucurii ni-i azi : cu Țara
Urcăm spre comunism încrezători.

Desprindere

Aproape li-i pământul darnic,
Mulțimea razelor le sînt
Privighetori, o mîngiere
Cu-aripi de soare și de cînt

Cu încrustări de vînt pe față
În palme cu-acolade vii
Purtîndu-și virsele bronzate
Țărani cîrg înspre cîmpii

S-adune-acel lingou de aur,
O împlinire-a muncii lor
Deprînși cu-a patriei veghere
În mersul ei spre viitor.

Timp plenar

Înaintări prin vadul de lumină
Cu pasul și cu gîndul într-un zbor
Ca seva din aceeași rădăcină
A deveni-nălțime, larg și flori

În care fructu-și crește rotunjirea
Și împlinit se va dori cules
Înaintări spre a ne ști menirea
Și-a învăța din tot ce-am înțeles

Înaintări cu o cunună nouă
Pe fruntea patriei curată, azi
Cu puritatea stropului de rouă
Cu pulsul-acestui timp plenar, viteaz

Înaintări precum le vrea partidul
Sub liberul și pașnic tricolor
În anii care vin a-i defini profilul
Acestui vis de aur : Viitor.

Cînd libertatea noastră

Cîmpiile se mută-n gîndurile noastre
Și un stîndard al vremii continuu stă de cart
Să ne vegheze demn din visurile vaste
În care zorii muncii pe umeri vii ne ard

Ca fiii-acestor plaiuri frumoase, milenare
Purtăm în noi menirea de a le da un rost
Sămînța să se-așeze-n brazde și sub soare
Ea să devină rodul cum pe aici n-a fost

Multiple sensuri are cuvîntul de-împlinire
Cînd libertatea noastră ni-i scrisă, azi, pe-un fold
Ci pentru noi înseamnă curată-ni fericire,
Istorie, prezentul pe-un pisc tot mai înalt.

Gabriela și Manole Adoc : Independența

Visul patriei

Într-o lumină clară și-i visul împlinit
Îngemănat cu-al nostru mereu prin acești ani
În care demnitatea cu munca s-a-nfrățit
Știîndu-ne prin tine pe toate suverani

Cu glasul de izvoare noi numele-ți rostim
Cu munții-nalți, de aur ce-i crește, azi, cîmpia
Cu secularu-ți codru pe care îl cîntim
Cu un nectar de cîntec ce-l poartă ciocirlia

Prin vîrsta noastră nouă de liberă-împlinire
Cînd ochiu-ți ne veghează aripile în zbor
Și-n inima-ni fierbinte noi îi purtăm iubire
Partidului în toate atotînoitor.

Marius STĂNILĂ

Optativul absolut

Eu nu mai aleg — am ales: acestui timp îi voi fi
cîntărețul,
Patriei în tot ce înseamnă — munți crenelați
de care în rare amurguri își sprijină cerul trupul lui
mare,
nepieritoarele riuri ce macină, de-o veșnicie, piatra și
timpul,

și-a tot ce cuprinde în hotarele-i drepte lumina.

Aici, de aici am pornit: lujere tinere
tineri, o tineri cum doar
statuile viitorului pot fi visate în nopți.

Iată-mă acum într-o vale a vegherii — sub vîrățice ploii,
sub stelele Patriei, tot mai
adînc aplecat peste tainele lumii —

un semn de întrebare
peste sfîrșitul de veac, de mileniu, de ev,
răspunzînd la întrebări nerostite de nimeni.

Eu nu mai aleg, am ales !
Eu sînt cîntărețul unei singure Patrii — aceasta !

Cad în genunchii cuvintelor toate,
cu gura în flăcări mă rog la minunea înfloririi:

„Veac douăzeci imi fac singele pod
să te simt cum te treci fericit și curat
dintr-un mileniu în altul” !

În avangarda Speranței

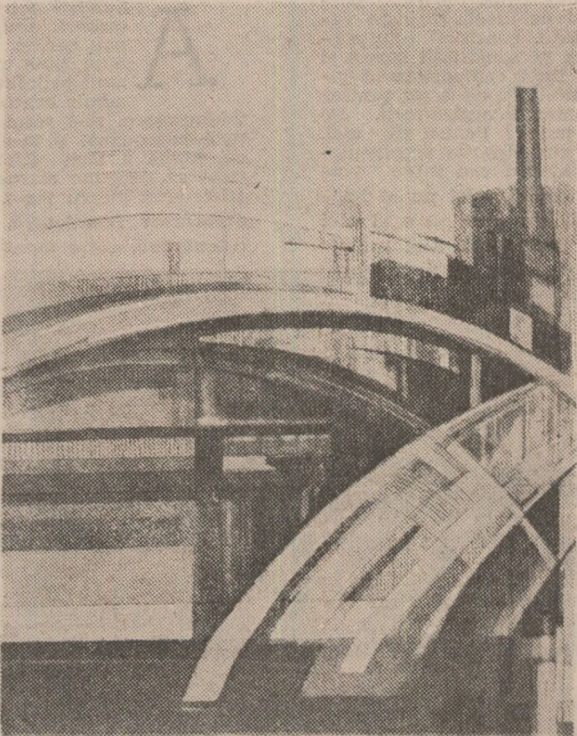
Eu cred în nesomnul bărbaților lumii, în ochii
de veghe ai planetei Pămînt și în mersul
tot mai năvalnic spre bine al lumii înainte,
soldați ai albastrei planete, înainte — cînd frigul
își sună spectralele arme și stă
întunericul cu pleoapa săltată spre noi, înainte,
soldați ai păcii și muncii, brațul vostru e-o armă,
cuvîntul vostru un scut la minunile lumii,
cîntecul vostru un tandafir înflorit împotriva cenușii !
Pentru noi, pentru voi, pentru ei, desfășor
ca pe un steag, Poezia, în avangarda Speranței.

Vară în Carpați

Vară în Carpați și în jur cit n-ajunge privirea:
ascunse puteri milenare de la seve spre cîntec.
Sînt mori lucrătoare în Patrie, vetre
fără de somn unde focul respiră metale
cum floarea cășilor roua.

Sărbătorească, necuprinsă vară ! Tăceri
glorioase pe dealuri, pe munți și memoria
lungă a pietrelor umple
din scoarță în scoarță istoria. Semn
am lăsat unde pasul sau mina lucrară
la Patrie. Vibrează singele în temelii
mai tare și mai adînc decît vorbele
ce le rostește, căzînd, ploaia în Cîmpia Română,

Sărbătorească, necuprinsă vară !

De grîu îmi apropii obrazul

E vara Lumii. Clipa stă să cadă
a cînt și a mirare. Înmiresmată
rotundă piine coace acum cîmpia
cit ochiul văz aruncă, tot seninul.

În astfel de vară venind din departe
de boabe de grîu îmi apropii obrazul
cum și-l apropii de flăcără:
încet, cu nespuse sfială și grijă,

Așa cum, în tăcere și-apropii auzul
de oul de vultur din care
zborul de-acuma dospit loc își caută în lume
și aer sub aripi. Acum

Cad în cuvînt printre mătăsoasele spice
cîntec și rouă mă fac la temelile grîului —
semnul dreptelor Patrii de pace,
clărul de inimă al lumii.

Xenia Eraclide Vreme : Dinamică

Scrisoare din secol

Nu voi da definiții spunînd: „Patria este...”
nu voi vorbi de pădurile, de
munții, cîmpiile ei pentru că
Existența nu este ceva ce se poate afirma despre
Patrie

Cînd spun în limba română „Patria este...”
eu spun că patria Română există
dintotdeauna, cu toate curatele patrii,
cu toate curatele ceruri, cu toate curatele stele,
munți, păduri și cîmpii, cu toate cuvintele în care
curatele popoare ale lumii au spus și vor spune
de patria lor: „Patria este...”

MIHAI EMINESCU

A fost de față nu numai la recenta ședință solemnă de alegere a tovarășului Nicolae Ceaușescu ca membru titular și ca președinte de onoare al Academiei Republicii Socialiste România, ci și, cu nouăsprezece ani în urmă, când, cu ocazia sărbătoririi a o sută de ani de existență a înaltului for de cultură, secretarul general al P.C.R. a rostit un tot atât de impresionant cuvânt. Cu acel prilej, a spus printre altele:

„Un important rol social a jucat, de asemenea, creația literar-artistică; operele nemuritoare ale corifeilor literaturii noastre clasice au relevat înaltele virtuți ale poporului, au cultivat sentimentul patriotismului, au însușit și îmbărbătat generații de militanți pentru cauza libertății și propășirea patriei”.

Ca atare:

„Operele de înaltă valoare făurite de înaintași sint așezate la loc de cinste în patrimoniul României noi”.

În cuvântarea rostită de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Adunarea generală a scriitorilor de la 16 noiembrie 1968, a fost enunțat orientativul principiu:

„O analiză științifică, obiectivă, a moștenirii culturale cere disocierea clară a ceea ce a fost înaintat, valoros, a tot ceea ce a exprimat necesitățile progresului social, de lucrările și ideile inspirate din ideologia claselor exploatare”.

Or, acestea din urmă au fost, în tot timpul literaturii noastre moderne și contemporane, în covârșitoare minoritate față de operele poeziei și prozatorilor care au militat pentru progresul social, pentru ridicarea nivelului de viață și de cultură al poporului muncitor, înfierind răcelele orindurii trecute, politicianismul veros, clientela birocratică a acestuia, într-un cuvânt toate aspectele negative, sub proiecția unei viziuni realiste, necruțătoare.

De la tribuna unui ziar conservator, „Timpul”, Eminescu n-a pregetat să vestească în termenii cei mai vitriolanti politica de îmbogățire a proaspetei burghezii capitaliste, „cîștigul fără muncă”, afacerismul, infeudarea bogățiilor țării capitalurilor străine, farsa parlamentară, demagogia clientelei politice guvernamentale, cu nominalizarea profiturilor și a protectorilor acestora. Virulența articolelor sale a făcut epocă, situându-l printre marii pamfletari ai tuturor vremurilor.

Pios omagiu, cum am relevat în ultimul nostru articol, intru cinstirea marilor figuri ale istoriei naționale, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a recules și la Ipotești, copilăria lui Eminescu, scriind în Cartea de aur a Casei memoriale aceste inspirate cuvinte:

„Aici, la Ipotești, unde s-a înălțat în strălucire universală Luceafărul geniului poetic național, cinstim cu emoție memoria nepieritoare a celui mai iubit poet al neamului nostru — Mihai Eminescu”.

Or, intervalul dintre Congresul al IX-lea și cel de al XIII-lea ale Partidului Comunist Român a înregistrat, pe planul politicii de moștenire culturală, cel mai mare avânt de cercetare obiectivă și prin-

cipială a operei, precum și a vieții genialului poet, prozator și gazetar.

Continuând și după încetarea din viață (1971) a lui Perpessicius, colaboratorii eminentului critic și editor științific de la Muzeul Literaturii Române, dimpreună cu Editura Academiei R.S. România, publicarea Operei lui Eminescu, sperăm că centenarul morții lui (1989) va fi și data încheierii acestei monumentale lucrări. Paralel cu aceasta și Editura Minerva, în colecția Scriitorilor Români, a publicat pînă acum întreaga operă literară eminesciană.

În toate centrele universitare s-au înmulțit studiile eminesciene: teze de doctorat, lucrări de analiză și de sinteză, contribuții biobibliografice, de stilistică, precum și de explorare a tuturor preocupărilor de care s-a învrednicit curiozitatea enciclopedică a tinerului, din anii studenției și pînă în ajunul năruirii. Eminescu economist, pedagog, indianist, folclorist, gânditor, teoretician politic, traducător a făcut și continuă să facă obiectul unor numeroase studii.

O singură editură, „Junimea”, de la Iași ne-a solicitat interesul în interval de cincisprezece ani, cu treizeci și opt de monografii sub titlul *Eminesciana* (de la 1 la 38 de volume, cu conținut memorialistic și critic, de la primii eminescologi încoace). Și fiindcă am adus vorba de Ipotești, sub titlul *Eminescu la Ipotești* a cercetat I. D. Marin misterioasa identitate a tinerei ce i-a inspirat lui Eminescu, începînd cu *Mortua est*, o serie întreagă de vibrante poeme, de-a lungul întregii sale creații lirice. Ciclul „veronian”, cum a denumit Perpessicius versurile închinat Veronicăi Micle, a fost așadar puternic concurat de neștearsa amintire a fetei de la țară, pare-se cu cinci ani mai în vîrstă, dar aprinsă de aceeași curată flacără a primei iubiri.

MANUSCRISELE eminesciene au oferit echipei de cercetători de la Muzeul Literaturii Române un vast cîmp de explorare, materializat prin o necurmată serie de pagini inedite, apărute mai ales în revista trimestrială „Manuscriptum”, inițiată de Perpessicius, dar continuată, după decesul acestuia, de regretatul Alexandru Oprea, autor apoi al unui studiu valoros, *În căutarea lui Eminescu gazetarul*, apărut cu puțin timp înainte de tragicul său sfîrșit.

Cercetări asupra familiei lui Eminescu, mai bine zis asupra înaintașilor Eminovici, ne-a dat, după Vasile Gherasim, un alt reputat cercetător, Gh. Ungureanu. Biografia poetului a fost urmărită, într-o serie de lucrări, de către Augustin Z. N. Pop, cu mai multă rivnă decît sagacitate critică. Paralel cu ediția monumentală Perpessicius, de curînd decesatul D. Murărasu ne-a lăsat o lucrare biografică, o ediție comentată, în trei volume, a *Poeziilor*, în ordine cronologică și, pentru școlari, o ediție a *Scrisoriilor* (I—V), cu un bogat subsol.

Lexicul artistic eminescian în lumină statistică a fost studiat de Luiza Seche, *Limba poetică eminesciană* de Dumitru Irimescu; stilistica și expresia artistică au fost cercetate de G.I. Tohăneanu.

Dintre filosofi, Constantin Noica a scris *Eminescu sau gândiri despre omul deplin al culturii românești*.

Mai e nevoie să amintesc că ziua de naștere și aceea a morții lui Mihai Eminescu sint festiv onorate de numere speciale ale mai tuturor periodicelor literare din toate ținuturile românești? Este un prilej de întîlnire a tuturor vîrstelor, de la ultimii veterani ai criticii interbelice, pînă la noul eșalon, înarmat cu metodele criticii structuraliste și ale celei textualiste, care „decodază” într-un nou limbaj științific versurile și proza celui mai mare scriitor român.

Eminescu ar fi fost foarte mirat dacă i s-ar fi prezis că centenarul *Poeziilor* lui a mobilizat întreaga presă literară, că numărul studiilor și eseurilor (noțiune ce, firește, îi era cunoscută din alte literaturi), avea să crească an cu an și să-i răscolească toate cotloanele scrisului, cu un egal interes pentru operă și om, fără urmărilor temute ale indiscreției biografice. Astfel, poetul Gh. Tomozei i-a urmărit cu pietate autorului lui *Miradoniz*, copilăria și tinerețea, iar prozatorul P. Vintilă, romanul cronologic al existenței, an cu an (ca în vechile anale!). Mai recent, Petru Rezuș ni l-a prezentat ca mentor nu numai al lui I. Slavici, dar și al lui I. L. Caragiale.

Spațiul ne-a permis un excurs desigur mult prea sumar asupra biobibliografiei critice eminesciene, de proporții uriașe, care n-ar fi fost posibilă fără stimulul generos al politicii de valorificare a moștenirii literare, stimulent de-a dreptul mobilizator.

Șerban Cioculescu

Pajiștea

Pe vremea cînd poporul nostru își căuta temeiul pentru a-și putea face auzit glasul propriu printre celelalte popoare, m-am gîndit cum aș putea contribui, la rîndu-mi, cu un glas propriu, la această nobilă străduință și am scris rîndurile care urmează:

Poate fi emisă, cu drept de crezămînt, ca un ideal de viață al nostru, al tuturor, ideea unității în diversitate? Și încă o dată primesc răspuns, nu numai în lumea ideilor, unde oricînd își poate face loc utopia, ci din partea naturii, unde orice răspuns poartă girul marilor legi ale firii.

Asadar, în lumea noastră, care e așa cum o cunoaștem, și fără îndoială nu e cea mai bună lume dintre lumi, poate fi concepută, și emisă, și propusă ca un ideal de viață ideea generoasă a unității în diversitate? Unitatea — care rămîne aspirația supremă a inimii și tinta supremă a societății omenești — presupune neapărat un principiu uniformizator sau e cu puțință, cu toată forța și desăvîrșirea ei, și în diversitate?

Dacă, în această privință, aș mai avea vreo îndoială în timpul iernii, la fiecare reîntoarcere a primăverii, pajiștea ar risipi-o. Aceste uriașe covoare de iarbă smîlțate cu mii de flori, aceste fermecătoare priveliști ale lumii, de care inchipuirea popoarelor nu a despărțit niciodată imaginea paradisului, îmi par cea mai bună dovadă, cea mai fecundă pledoarie, de pe pozițiile naturii, cu toată forța și înțelepciunea naturii, pentru ideea fecundă a unității în diversitate.

Desigur, într-un univers a cărui realitate se rezumă la veșnicul joc al particulelor între polul plus și polul minus, totul poate avea contrariul său, iar unitatea pajiștei de asemeni poate avea contrariul său. Oricine, deschizînd numai ochii, e în măsură să descopere în jurul său destule exemple, strălucite și convingătoare, de unitate în uniformitate. De pildă, pustiu, întinderea nesfîrșită de nisip.

Pustiul reprezintă și el, în mod desăvîrșit, și cu o rară forță, ideea unității. Dar, în ordinea naturii, pajiștea se află pe o treaptă superioară.

Geo Bogza

Istoria vie

ISTORIA a fost considerată uneori, de către teoreticieni, dimensiunea temporală a existenței umane, înglobînd fapte și evenimente de importanță supraindividuală, integrate — așa cum le cerea Lucian Blaga într-o frumoasă pagină din *Spațiul mioritic* — „într-o linie ritmică sau de vastă continuitate, într-o dinamică de anume anvergura, în forme și într-o dialectică pline de semnificații speciale”. În prefata la *Materiale pentru o istoriologie umană*, N. Iorga afirma un punct de vedere mai profund și mai modern, socotind istoria sumă a evenimentelor supraindividuale unite „prin felul cum ele colaborează și concurg la acel mare lucru, cel mai mare din toate, care e viața omenească însăși”, constituind „tragedia acestui neam omenească”.

Astfel, în timp ce în prima concepție amintită despre istorie accentul cade pe succesiunea temporală, continuitatea și „dinamica” sau „anvergura” evenimentelor, în cea de-a doua el cade asupra calității acestor evenimente de a defini „viața omenească însăși”, „tragedia acestui neam omenească”. Această a doua concepție despre istorie stă și la temelia activității lui Vasile Părvan, care susținea în lecția sa *Despre valorile istorice* că „pentru istorie nu există fapte izolate ci numai deveniri organice: victorie”, „viața unui om, a unui popor, a unei idei, a unui sentiment, a unei creații omenești, a unei civilizații universale, a vieții omenești totale — viața întreagă, din care fac parte nenumăratele fenomene izolate, cosmice”.

În acest sens mai profund istoria este însăși spirala nesfîrșită a evoluției omului în timp, perfecționarea treptată a minții și a muncii sale, a capacității de a asuma sarcini mai complexe, cerînd pentru rezolvarea lor procese de gîndire și activități mereu mai complicate, capacități intelectuale de elaborare de proiecte tot mai ambițioase implicînd utilizarea de instrumente cu eficiență veșnic sporită, de a gîndi cu profunzime tot mai mare la structura societății, la raportul dintre individual și colectiv, la rostul omului în lume. Istoria este, în acest chip, conștiință a drumului străbătut, asumare a problematicei evului și situații istorice concrete a prezentului, și răspundere pentru alegerea cu grijă și pregătire cu minuțiozitate a căilor, obiectivelor și sarcinilor capabile să deschidă zările viitorului.

RIDICAREA pe trepte tot mai înalte ale evoluției istorice, drumul venind din trecut spre realitatea actuală și mergînd

spre un viitor construit din vîrile năzuințele ce ne încălzesc astăzi, nu desfășoară cu liniaritate abstractă, ci o însăși vigoarea, varietatea și diferența condițiilor și de opțiuni a vieții. Pornind de la o idee a lui Michelet, aceea că „țara este un rezervor de energii adormite, semănate de natură, dar folosirea lor ține de energia omenească”, P. Panaitescu a arătat într-un capitol din *Introducere la istoria culturii românești* (capitol atît de frumos intitulat *Țara creație a poporului*) că „un remarcabil exemplu de transformare a pămîntului în țară nouă îl înfățișează istoria românilor. România este creația istorică a poporului românesc, ca stat, ca viață economică și chiar în privința vegetației, faunei, a deschiderii căilor de legătură”.

Da! Istoria poporului român este istoria transformării acestui pămînt de Carpați și Dunăre în România. Proces istoric multimilenar prin care viața și civilizația umană de pe aceste pămînturi s-au ridicat pe trepte cînd ea a devenit capabilă de a lăsa urme durabile desupra pămînturilor, pentru a da naștere în lungi secole de muncă și de luptă unui popor cu trăsături proprii inconfundabil, făuritor al unei culturi specifice, așezînd rădăcini în viața sa și în pămîntul pe care a stat neclintit în ciuda vîrtejilor vremurilor, pătrunzîndu-se necontenit de conștiința unității sale cîneam, ridicîndu-se curînd la conștiință vigoasă a unității sale naționale și necesității de a lupta pentru înfăptuirea ei, este un proces complex și seamănă uneori cu riurile care dispar un timp și adîncurile munților de calcar pentru reîzbucni la lumină mai puternice, mai vijelioase.

Dar principala caracteristică a acestui proces istoric e continuitatea sa neîntreruptă. Prezentul nostru este rod implinit din sevele trecutului poporului român, după cum în strădaniile noastre de azi se pregătesc roadele care se vor înălța mîine spre zarea veacului al XX-lea. Procesul istoric care începe cu nașterea poporului român pe plaurile de Carpați și Dunăre și duce, prin veacurile vitrege și prin lupte necrmate, la fîrîrarea României moderne și la crearea prin munca însușită a întregului nostru popor, a României socialiste de astăzi cu toate năzuințele îndreptate spre România comunistă de mîine, constituie dovada cea mai grăitoare a energiei nesecate pe care poporul român a dovedit-o, în sensul citatei idei a lui Michelet, de a transforma pămîntul său în țară.

Francisc Păcurariu

Cartea

Actualitatea ca reper

ÎN critica dramatică din ultimii ani, în lucrări consacrate formelor și direcțiilor din teatrul românesc și universal contemporan, ca și în cronicile teatrale, substratul filosofic al argumentației devine fundamental pentru înțelegerea aspectelor complexe cu care se confruntă arta teatrală.

În escurile sale, legate prin unitatea temelor și a problemelor abordate, Maria Vodă Căpușan*) propune recitarea unor categorii și noțiuni ale artei teatrale în afara cărora nu poate fi înțeles modul de a fi al teatrului ca fenomen artistic. Autoarea pornește de la dezvăluirea specificului piesei de teatru, ajungând la concluzia că înseși cuvintele își deconspiră apartenența la genul dramatic. Așadar, dramaturgul, spre deosebire de poet sau prozator, este conștient de faptul că replicile personajelor sale sunt destinate reprezentanței teatrale.

Adeptă a menținerii teatrului între limitele reprezentăției, cu un text dramatic coerent, Maria Vodă Căpușan consideră că teatrul are nevoie atât de cuvinte, cât și de alte elemente ce aparțin artei spectacolului: „Cuvintele înscrise pe pagină nu pot închide în ele teatrul. Nu-l poate epuiza cartea sau, mai bine zis, cărțile de teatru... alături de piesă e și caietul de regie, carnetul de schițe al scenografului și chiar o partitură muzicală sau de zgomot, toate sint pre-texte ale spectacolului”.

Autoarea nu rămâne la simpla prezentare a problemelor teoretice cu care se confruntă teatralitatea teatrului, ci aduce argumente din dramaturgia românească și universală. Sint supuse dezbaterii unele piese ale lui Lucian Blaga, (de pildă, **Mășterul Manole**) pe care Maria Vodă Căpușan le consideră reprezentative pentru posibilitățile oferite de limbajul poetic și în special de metafora filosofică.

Autoarea are dreptate atunci când afirmă că teatrul poetic modern descoperă în dramaturgia lui Blaga o deplină reușită tocmai pentru că poeticul, departe de a însemna un anume mod de a fi al cuvintelor rostite, angajează o concepție filosofică asupra lumii, cu implicații asupra condiției existențiale a individului.

Teatrul contemporan a experimentat, în ultimele decenii, o gamă variată de forme și mijloace prin care s-a încercat depășirea viziunii tradiționale asupra artei spectacolului, propunându-se ascendența vizualului asupra limbajului rostit. De la Artaud la Grotowski, trecând prin experiența **happening**-urilor și a unor trupe teatrale — Living și Open Theatre, Environmental Theatre, Bread and Puppet Theatre, teatrul documentar etc. — care au luat cu asalt formele tradiționale, arta teatrului s-a îmbogățit cu noi elemente menite să „descifreze” condiția umană contemporană.

Opiniile exprimate de autoare privind mișcările teatrale contemporane denotă o cunoaștere aprofundată a genezei și evoluției acestora.

Maniera estetică de analiză a problemelor cu care se confruntă teatrul contemporan permite autoarei să trateze cu dezinvoltură categorii și noțiuni specifice, cu referiri asupra unor aspecte concrete ale „ființării” lor în spectacolul teatral.

Astfel, **acțiunea, limbajul, spațiul și timpul de joc** etc., sint privite în interdependența lor cu elementele artei regizorale, cu munca tenace a actorului pentru a exprima sentimente și stări de spirit ale individului, confruntat cu propriile-i neliniști sau cu cele ale colectivității în care trăiește.

În lucrare se fac, totodată, referiri la locul și rolul tăcerii în opera dramatică și în spectacol, iar analizele subtile ale unor piese românești contemporane confirmă faptul că teatrul nostru se află la înălțimea exigențelor teatrului universal, atât prin diversitatea tematicii abordate, cât și prin mijloacele de expresie teatrală utilizate de practica regizorală. Astfel, sint aduse în prim-planul analizei piesele lui D.R. Popescu: **Domnul Montaigne bea apă minerală**, **Acești ingeri triști**, **Cezar, mășterul piratilor**, în care întâlnim adevărate „dizertații” asupra condiției existențiale a individului. De reținut, de asemenea, faptul că „poetica spectatorului” reprezintă, în concepția autoarei, o cerință imperioasă a artei teatrale. Din această perspectivă sint evidențiate locul și rolul spectatorului în lumea teatrului. Ca destinatar al mesajului artistic, spectatorul „îi confirmă autorului adevărul cuvintelor înscrise în ființe și lucruri”, colaborând la opera „dinlăuntrul universului teatral”.

Ne aflăm în fața unei lucrări cu certe calități intelectuale, cu subtile și fine analize estetice ale unor fenomene complexe ale artei teatrale contemporane.

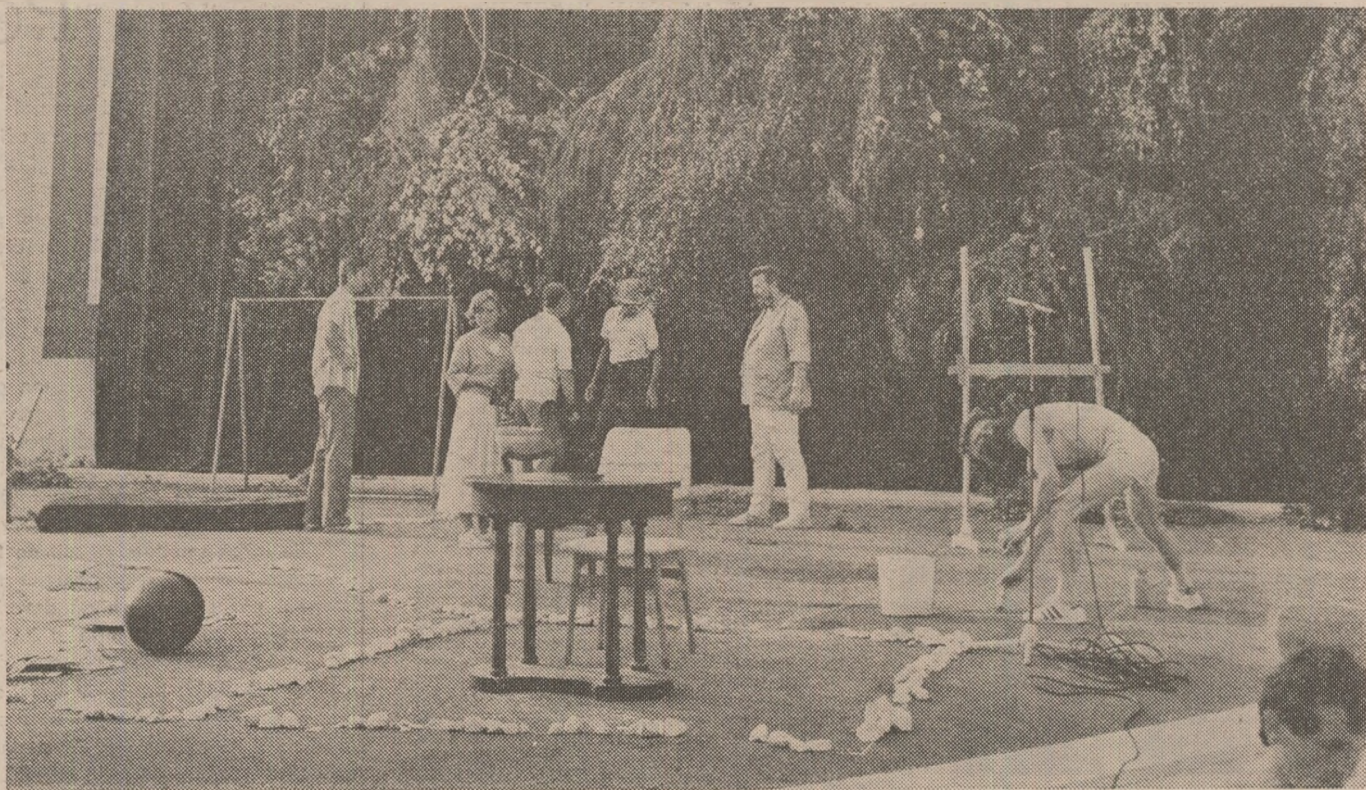
Mircea Cristea

*) Maria Vodă Căpușan, **Teatru și actualitate**, Editura Cartea Românească.

Festivalul național „Cântarea României”

Gala tinerilor actori — Costinești '85

Talentul tînăr și valoarea

Costinești, iulie 1985: cu o clipă înainte de a începe spectacolul laureaților la **Gala tinerilor actori**, regizorul Alexandru Tocilescu rînduiește amical protagoniștii pe podiumul Teatrului de vară

ATREIA ediție a Gălei tinerilor actori, înscrisă în cadrul larg al Festivalului național „Cântarea României”, a confirmat, fără dubii, importanța și semnificația unei manifestări teatrale dedicată actorului tînăr. Prilej de necesară confruntare, de stimulare a efortului artistic, Gala din acest an a relevat lucruri noi: s-a înregistrat, din partea mai tuturor concurenților, o înțelegere profundă a ideii de recital; tentativele de seducție facilă a publicului au fost mai rare, iar mijloacele actoricești puse în valoare de tinerii actori au fost dintre cele mai expresive.

Organizată de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale și Biroul de turism pentru tineret, Gala tinerilor actori — concurs deschis tuturor actorilor tineri (pînă la 35 de ani) — a produs atât surprize repertoriale cit și valoroase interpretări. Am auzit texte de Alecsandri (**Haimanaua**), „cîntecul proșper meritoriu de George Costură de la Teatrul de stat „Maria Filotti”, Brăila), Max Frisch (**Homo faber**, dramatizare în interpretarea lui Radu Duda de la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” — secția Suceava). Preferințele tinerilor actori s-au îndreptat, la această ediție, precum pînă, spre nume de referință ale culturii europene, ale literaturii române de azi: Marin Sorescu (**Iona**, prezentă de două ori în concurs, prin interpretările lui Cristian Rotaru de la Suceava și Cornelii Jipa de la Teatrul de Nord Satu-Mare), Dumitru Solomon (**Ceasul**, în interpretarea lui Tudorel Filimon de la Teatrul Național Cluj-Napoca), Augustin Buzura (**Concediu de meditație**, în interpretarea lui Ioan Georgescu de la Teatrul Dramatic Brașov), Dostoievski, Mateiu Caragiale, Gogol, Iannis Ritsos, Korinthy Fryges, M. Bulgakov.

Modalitățile interpretative au fost diverse. S-au manifestat, însă, și insuficiențe artistice, erori de abordare a textului propus. Prezentînd fragmente din **Jurnalul unui nebun** de Gogol — Cristian Tulă (Teatrul „Al. Davila” din Pitești) a oferit o prea încălcată punere în scenă a propriului recital (decor, costum) fapt care a determinat o slabă percutanță, posibilitățile sale actoricești dovedindu-se încă neconcludente. Dan Bădărău (Teatrul din Oradea) forțează, prin rostire, sensurile complicate ale unui text din Dostoievski, astfel încît recitalul său, lipsit de orice mizanscenă, n-a impresionat decît prin zgomot.

O tentativă îndrăznească a fost aceea a lui Cristian Rotaru (Suceava) care a prezentat **Iona** (Marin Sorescu). Mi-a plăcut evoluția sa în raport cu un decor semnificativ pentru situația existențială a personajului. Mai puțin clare au părut înțelegerea de către actor a unor sensuri majore ale piesei ca și finalul întregului recital. Marius Bodochi (Teatrul Național Cluj-Napoca) a propus „Spovedaniile lui Pantazi” (din **Craii...** lui Mateiu Caragiale). Evoluția „Confesiunii” sale a fost marcată de previzibilitatea jocului, de frazarea teatralizată și efectul declamator al replicii care au subminat o înzestrare actoricească vizibilă. Pe versuri din Ritsos, Ada Girtoman (Suceava) a propus un monolog... dialogat, confesiv, pleonastic adesea în afirmarea expresivității actoricești. Avînd ca replicant pe actorul Ion Roxin, Olimpia Niculescu a

prezentat în concurs un fragment din „Documentele proceselor Ioanei d'Arc” — opțiune destul de neinspirată față de ceea ce arătase în spectacolul **Anchetă asupra unui tînăr care n-a făcut nimic** de Adrian Dohotaru, prin care alți șase absolvenți sau studenți ai I.A.T.C. s-au înscris în concurs (Dan Puric, Maria Roxana Ionescu, Maia Morgenstern, George Burduja, Noni Schwartz, Radu Iordănescu). Din acest spectacol cite o mențiune merită, după opinia mea, Dan Puric și Maria Roxana Ionescu. În regres față de ultima sa participare la Gală, Cătălin Ciornel (Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași) a propus un fragment din **Maestrul și Margareta** (M. Bulgakov) pe care l-a rostit într-o manieră inacceptabilă.

SPUNEAM că, față de anul trecut, Gala '85 înregistrează o creștere valorică. Actorii prezenți în concurs au interesat aproape toți, prin creditul pe care l-au acordat ideii de recital. Unii s-au descurcat singuri: cițiva din ei au reușit, ceilalți ar mai fi avut nevoie măcar de un regizor, împreună cu care să lucreze recitalul. Sint convins că dacă încrederea în propriile forțe s-ar fi adăugat, în cazul unora dintre concurenți, o citire regizorală calificată, sarcina juriului acestei ediții a Gălei ar fi fost deosebit de dificilă.

Un recital aparte a prezentat Daniel Vuleu (Teatrul din Oradea) — **Agățat de bară** (după Korinthy Fryges). Dacă prima parte — o pantomimă — a fost realizată cu afinitate comică, în așa fel încît credeam, la un moment dat, că vom avea un câștigător al premiului de interpretare, partea a doua — vorbită — a recitalului său a dezamăgit prin, paradoxal, lipsa comicului. Actorul a fost răsplătit cu premiul „Victii studentești”, tot astfel cum Marius Bodochi a obținut premiul revistei „Tribuna”.

Radu Duda (Suceava) a impresionat, în recitalul său, prin mobilitate expresivă și intensitatea trăirilor personajului său. A instituit o relație bună de joc prin folosirea unei recuzite sumare. Actorul are posibilități artistice pe care recitalul său nu le-a evidențiat decît în parte. Cornelii Jipa a propus, în concurs, piesa **Iona** de Marin Sorescu. A intuit intenția ludică a personajului sorescian și a dat concretețe dedublării acestuia, fiind ajutat de actorul Radu Sas Marinescu. Mai puțin clare au fost intențiile sale din unele rezolvări scenice convenționale (ziarele ca hrană de prînz, globurile pămîntești cu care se juca mereu) ca și finalul (pe replica finală „Răzbiim noi cumva la lumină”, personajul se izbește de zid) determinînd, într-o măsură, imperfecțiunile ale recitalului său. Mărturisesc, la anunțarea recitalului Danei Talos (Teatrul de Nord, Satu Mare) — montajul, care îi aparține, fiind compus din texte de Tennessee Williams, Dostoievski și Ecaterina Oproiu — ne-a trezit curiozitatea. Aceasta ne-a fost satisfăcută prin prezența scenică a actriței în primele două părți; în ultima parte, (**Interviu**) Dana Talos n-a mai fost pe deplin convingătoare.

Acestor trei actori — Radu Duda, Cornelii Jipa și Dana Talos — juriul a decis să le acorde cite un premiu pentru interpretare. Recitalul lui Cornelii Jipa a fost distins și cu premiul revistei „Romă-

nia literară” (pentru interpretarea unui text valoros din literatura română contemporană).

Unul din momentele de excepție ale Gălei a fost spectacolul cu piesa **Un bărbat și mai multe femei** de L. Zorin, conceput și realizat de două virfuri ale generației tinere de actori: Magda Catone și Claudiu Bleontz. O piesă scrisă în tonalitate confesivă, cu exemplificări ale ipostazelor parcurse de personaj în relația sa cu feminitatea agresivă incomprehensivă, stranie etc., a fost pretextul unor realizări actoricești de incontestabil succes. Claudiu Bleontz are accl farmec unic al actorului de valoare datorită căruia trecerea de la grav la comic par atât de firești încît devin surprinzătoare. Atent la jocul partenerii sale, Claudiu Bleontz determină surpriza comică într-un chip uimitor. Magda Catone ml s-a părut revelația comică a spectacolului nu numai prin turul de forță presupus de încarnarea unor tipuri feminine din cîteva mișcări și inflexiuni vocale sigure, ci și prin simplitatea descrierii acestor mișcări. Gama interpretativă a acestor doi actori, valoarea lor, a determinat juriul să le acorde premiul special pentru spectacolul lor **Un bărbat și mai multe femei** (Claudiu Bleontz a mai fost distins și cu premiul ziarului „Știința tineretului”).

Marcel premiu a fost decernat anul acesta, ex-aqueo, actorilor Ioan Georgescu și Tudorel Filimon. Ioan Georgescu a impresionat prin compoziția rolului său — amestec de personaj narativ și ipostaze dialogate, Economia mijloacelor sale actoricești a pus în valoare forța expresivă a impactului său asupra publicului. Dotat cu o mobilitate deosebită a chipului, Ioan Georgescu s-a înscris printre câștigătorii marelui premiu alături de Tudorel Filimon, care a evidențiat resursele — inepuizabile — ale actorului comic plecînd de la o excelentă schiță a lui Dumitru Solomon, **Ceasul**, Tudorel Filimon a reușit să-și transforme mișcările în personaje și acestea să dialogheze cu fața actorului — machiașul bicolor și avînd rapide schimbări în expresie — astfel încît finalul absurdei acțiuni a personajelor să denote o caracterologie expusă admirabil prin știința și arta actorului.

Festivitatea de premiere a permis, prin cuvintele rostite de Mircea Diaconu, președintele juriului, criticul Valentin Silvestru, Aurel Borșan, șeful secției de propagandă a B.T.T., Ioan Tomescu, reprezentantul C.C.E.S., și Cornel Gogoșă, directorul cu probleme cultural-educative al stațiunii Costinești, dar și prin spectacolul de gală (regizat inventiv de Alexandru Tocilescu și prezentat de actorul Mihai Mălaimare), să apreciem că decizia juriului (Mircea Diaconu, Aurel Borșan, criticii Miruna Ionescu, Marian Popescu, Natalia Stancu, regizorul Alexandru Tocilescu, actorul Mihai Căfrîța) a încununat, alături de eforturile organizatorilor, cea mai bună ediție de pînă acum a Gălei tinerilor actori. La reușita acestei ediții un aport valoros l-au constituit recitalurile (în afara concursului) prezentate de invitați: actrița Irina Răchițeanu-Sirianu, actorii Silviu Stănculescu, Ovidiu Iuliu Moldovan (împreună cu clarinetistul Aurelian Octav Popa și muzicologul Iosif Sava) și Radu Gheorghe.

Marian Popescu

Insemne poetice

Cinema

Flash-back

Șansa serialului

■ CE păcat că un ciclu românesc de anvergură **Bietului Ioanide și Scrinului negru**, totalizînd 1700 de pagini și reprezentînd șansa celui mai mare serial de caractere, de „comedie umană”, promisi de literatura română, s-a transformat într-un simplu film de două ore și jumătate. De obicei se întîmplă invers: schița, nuvela, abia dacă încep într-un film de aceste dimensiuni. A face din două romane un singur film — iată ceva cu totul insolit. Ceea ce i se poate reproșa excelentului creator de atmosferă Dan Pița este doar faptul că a avut încredere în acest proiect dinainte sortit ratării. Ratare fiind nu numai de raportul cantitativ între pagina de roman și minutul de film, ci de ruperea unui metabolism prin care curgerea epică plină de exuberanță a fost imbarcată în ecluze sporadice și improvizate, abia reușind să o ridice la suprafață.

Bine conceput pe bucăți (jocul actorilor, imaginea operatorului Florin Mihăilescu, ca și costumele, ca și decorurile, sint foarte în ton), filmul suferă finalmente de inadecvare. Din cauza lecturii grăbite, abia cîntărește construcția este arbitrară, n-are un fir dominant. Tăietura e sumară și grăbită: liniile epice își strică perspectiva și se deformează, dînd impresia unui edificiu privit prea de aproape; blocurile mari de acțiune nu se încheagă între ele. Cît privește personajele, cele mai multe își pierd savoarea din roman, pentru că unele abia dacă sint enunțate și altora abia dacă li se poate stabili identitatea. Unele apar promițător și dispar fără explicație; altele figurează numai cu numele, altele nu mai au nici măcar nume; cîteva apar tirziu și abrupt, și nu se prea înțelege ce și ele. În multe cazuri, de la stadiul expozițiv al personajelor se ajunge fără vreo devenire la stadiul deznodămîntului.

Unele secvențe sint fidele și memorabile (serata de la Manigoman, Talcicul), dar lipsa de vervă și de fluentă decălinescianizează restul, pînă și figura personajului titular, care, interpretat în limite remarcabile de Ion Pacea, apare în ansamblu altfel decît în carte. De unde, acolo, Ioanide este un intelectual apolitic, dar voit epatant, paradoxal în film aceste trăsături se pierd sub o înfățișare de raisonneur lucid care aruncă metodic și manifest cuvinte, dictonuri și atitudini împotriva celorlalte personaje.

Impresia generală este că asistăm la scoaterea în plin soare a unei capodopere pline de clarobscur și irizări. Năstrusnicia se transformă în fapt divers, grandilocvența convențională e redusă la satiră, dicteul la rigoare, fresca la panouri nonfigurative, din imbinarea cărora vor putea înțelege ceea ce trebuie doar cititorii recenți ai cărții — și acestia, chiar, cu nedumerire. Talentul lui Dan Pița — dovedit nu numai în filmele de autor, ci și în altele alte ecranizări — s-a luptat cu sumăritatea unui script și a pierdut. Ceea ce nu însemnează că nu va face cîndva serialul. Sau, poate, același film, dar altfel...

Ioana Creangă

Romulus Rusan

■ Filmul Horea a cucerit Premiul pentru scenariu scris de Titus Popovici și Premiul pentru interpretarea rolului titular de către Ovidiu Iuliu Moldovan (în imagine).

PRINTRE bogatele manifestări purtînd nobila efigie a Festivalului național „Cîntarea României”, reuniunea cinematografică de la Costești își afirmă, an de an, deosebita importanță. Singulară prin complexitatea dialogului cu publicul, stabilit în cotidiană intîlnire de discuție a programului de proiecții din seara precedentă și cuantificat prin intermediul buletinelor de vot, unică prin voința de a analiza și ierarhiza recentele pelicule de ficțiune, documentare și de animație, competiția ajunsă la cea de a opta ediție demonstrează că spectatorii sint într-adevăr atrași și dezbate pasionați lumea ecranului românesc — așa cum se naste conținut, reînprospătat de promoțiile aflate încă pe băncile I.A.T.C., dar și de generațiile care au pășit mai demult ori mai de puțin timp pragul deplinei maturități. Diversificată și benefica deschidere către vîrsta tuturor începuturilor este anunțată încă din afișul „Concursului filmului cu tematică pentru tineret”; căci, dacă discutabilă apare selecția în etajele sale inferioare, în schimb, judicioasă rămîne gruparea sub aceeași emblemă a evocărilor istorice de anvergură — precum **Horea** — și a luminoaselor pledoarii contemporane, decantate în savante structuri filmice (**Pas în doi**) sau folosind un limbaj direct, accesibil și agreabil (**Declarație de dragoste**).

Eficacitatea formativă crește programatic din peisajul policrom al cinematografiei noastre; se impun astfel, din nou, austerul apel politic și etic integrat de Malvina Ursianu în **O lumină la etajul zece**, și rafinata ecranizare a romanului lui G. Ibrăileanu, **Adela**, compusă de Mircea Verouiu (filme prezentate în afara competiției), dar și peliculele de publicistică militanță. Ample monografii ilustrează cronică ultimelor decenii, asumîndu-și solemn misiunea celebrării celor patruzeci de Ani eroiei (regia: Virgil Calotescu, scenariu: Nicolae Dragoș și B. T. Ripceanu) ori căutînd adevăta formulă pentru o cit mai cuprinzătoare portretizare a **Tineretului României Socialiste** (regia: Corneliu Diaconu, scenariu: Sorin Stanciu) — ambele obținînd Premiul pentru film documentar de lungmetraj. Genurile cultivate în Studioul „Alexandru Sahia” sint reprezentate prin miniatura poetizantă **Schif** (de Doru Matei) și prin reconstituirea cu alură exhaustivă **Gorunul lui Horea** (de Pompiliu Gilmănu), prin eseu de artă **Noul teatru vechi** (Premiul special, în memoriam, regizorul lui Mirel Iliesiu), prin convingătoare lecție de autenticitate folclorică din **Despre țesături și încă ceva în plus** (de Paula Popescu Doreanu — Premiul pentru film documentar de scurt-metraj), ca și prin mereu fermecătoarele întoarceri către universul copilăriei, realizate de Paula Segal și Doru Segal (în **Abecedarul**, de astă dată). După cum nostalgica invocare a **Ucenicului vrăjitor** (pe partitura lui Paul Dukas, Ion Popescu Gopo reanimă robotul Galax, siluete desenate ori conturate din frunze de ceai) se înfîlșează, pe ecranul festivalului, cu sugestiile grafice desprinse din trecut (de Ion Truică, în **Pirjolu**), cu umorul din **Festivitate de premiere** (piluile caricaturale ale lui Dinu Adrian Șerbescu) ori cu didacticismul hazliu din **Pierde vară** (de Călin Giurgiu) — ultimele două fiind genos incununate cu Premiul pentru film de animație.

Dar, mai ales, sub semnul poeziei se orînduiește, parcă, recenta decadă a cinematografului românesc, derulată între 4

și 13 iulie, nu numai în Grădina Amfiteatru și în Sala Forum din eleganta stațiune a tineretului, ci și la Constanța și Medgidia, la Eforie Nord, Neptun ori Mangalia. Rezonanțe lirice sint conținute în însuși actul comuniunii într-o cea de a șaptea artă, săvîrșit cu credință de creatori și de spectatori, de cineasții intrați în concurs și în juriul prezidat de Ioan Toma, secretar al C.C. al U.T.C. Incantație metaforică au dialogurile scrise de Titus Popovici (Premiul pentru scenariu) în graiul răsculaților de acum două veacuri, replici retrăite cu prestanță firească și demnitate lucidă de Ovidiu Iuliu Moldovan (Premiul pentru interpretarea rolului titular din filmul **Horea**, realizat de Mircea Mureșan). Cultul simbolurilor, pregnant în filmul **Pas în doi** de Dan Pița (Premiul pentru regie), se nutrește din străvechi izvoare mitice, modelînd gesturile protagoniștilor intruchipați de Petre Nicolae și Claudiu Bleontz (Premiul pentru interpretare, ex-aequo), „tablourile” semnate de operatorul Marian Stanciu (Premiul pentru imagine) și armoniile compuse de Adrian Enescu (Premiul pentru muzică). Nevoia de poezie este — la alt nivel, dar la fel de clar — mărturisită în **Declarație de dragoste**, de asemenea înscrisă în palmares (Premiul tineretii fiind acordat filmului regizat de Nicolae Corjos, pe scenariul lui George Șovu și tot Premiul tineretii, dar pentru interpretare, fiind atribuit Teodorescu Măreș și lui Adrian Paduraru).

Prin elanuri lirice încearcă să înalțe și regizorul Tudor Mărușcu interogațiile din filmul său **Încrederea** (prezentat în avanspremieră), uneori izbutind să dea o turnură mai elevată „crime-story”-ului înjehbat de scenariul debutant Vladimír Alexe, alteori nedepășind stadiul notației idilice, însă, în orice caz, impunînd prin savurosul micro-recital al Ilenei Predescu. Într-un registru oarecum asemănător evoluează Adrian Istrățescu-Lener; regizorul documentarist tinde ambiții, la primul său metraj mediu de ficțiune, **Cantonul părăsit** (acum, iniția oară înfățișat publicului), să introducă, după „logica” montajului intelectual, în univers pitoresc și fabulos al prozei lui Fănuș Neagu, versuri despre „mama — limba română”, însoțindu-le cu o suită de ima-

gini de o transparentă frumusețe. O candidă recristalizare a aromelor tari din nuvela lui Eugen Barbu, **Domnișoara Aurica**, gîndește studenta la regie Dorina Chițescu (Premiul pentru film I.A.T.C.), în vreme ce colegii operatori își fac exercițiile de culoare și compoziție, fie scrutînd fețele senectuții (cu siguranță, Florin Toșas, în **Insula**), găsînd, pe alocuri elocvent, reliefurile însingurării (Emil Busurcă, în **Imposibila întoarcere**), propunînd un excelent erou de reportaj (Horea Laptes, în **Replay**), fie revîndicînd deschis **Dreptul la poezie** (Adrian Bota ritmîndu-și imaginile încă stîngaci, dar lăsînd îndelung să se audă poeme din **Noduri și semne**, cel mai adesea chiar în lectura autorului). Mai mult, ca un tulburător document, se fixează pe peliculă ultimele zile din viața lui Nichita Stănescu, cineastul amator Ludovic Dama înregistrînd pios cea din urmă călătorie a marelui poet pe meleagurile bănățene, în **Portretul unei vizite** (emoționanta măturie de istorie literară, alături de sensibilul scurt-metraj **Călăreții, cai, căruțe**, al aceluiasi cineclubist din Sînnicolau Mare, împărțînd cu interesantele confesiuni despre **Unirea cea mare** și cu itinerariile arhitectonice **Restituirii**, alcătuite de Gheorghe Huiban de la Cineclubul „Construcătorul” din Timișoara, Premiul pentru cinemamatori).

„UN ECRAN cit litoralul” — conchidea, în ultima zi, vesela foaie a Concursului, dezvăluînd, fie și numai prin simpla transformare a titlului său din „Secvența” în „Con-secvența”, o anume tendință spre gravitate — a fost urmărit de cinefilii veniți din întreaga țară la odihnă, dar și de oamenii care-si continuau munca pe șantierele și ogoarele dobrogene. Iar contactul direct cu spectatorii — al regizorilor, scenariștilor, operatorilor și actorilor, al producătorilor și criticilor —, incitantele comentarii și întrebări ale publicului au oferit și oferă solide repere de meditație asupra problemelor devenirii filmului românesc, asupra căilor de evoluție așteptate sau asupra celor demne de a fi continuate în spațiile tuturor studiourilor noastre, ca și în dinamica proprie fiecărui talent.

Radio-tv

În actualitate

■ AJUNSĂ în faza modernă a evoluției sale, radiofonie românească își afirmă tot mai pregnant contribuția sa, de dimensiuni și forme specifice, la patrimoniul culturii naționale. Ceea ce, la începuturi, reprezenta dominantă nr. 1 a acestei noi forme de comunicare, a acestui nou limbaj, și anume capacitatea sa de a înregistra, însoți și, evident, difuza în cercuri largi ale opiniei publice evenimentele ale actualității este, azi, doar o componentă a activității, în prim plan tinzînd a trece efortul realizatorilor de a pune în circulație puncte de vedere noi, interesante, originale asupra faptelor luate în considerare. Cronică artistică, de pildă, pentru a da un singur exemplu, este așteptată de ascultători intru completarea și nuanțarea opiniilor tipărite în ziare, cărți sau reviste și apelul la asemenea surse de informare, atenția acordată cuvîntului rostit la radio de către oameni de toate vîrstele și profesii este un fenomen unanim recunoscut. De altfel, în consens cu această realitate, radioul și-a diversificat enorm evantaiul tematic și stilis-

tic al transmisiilor, o bună parte din programul pe care ne-am obișnuit a-l asculta săptămînal fiind formată din emisiuni inexistente în urmă cu două decenii. După 1964—1965, Radiodifuziunea a lansat și a păstrat, în unele cazuri pînă acum, în program emisiuni de înaltă înținută, menite a discuta aspecte fundamentale din istoria și prezentul spiritualității românești, menite a promova valorile autentice ale acestei spiritualități, îndeplinind, așadar, o acțiune informativă și formativă de mare semnificație. În 1964, era inaugurată **Eduția radiofonică** în care au fost și sint, în continuare, prezentate principalele personalități și cărți ale istoriei noastre literare. În 1965, **Memoria pămîntului românesc**, iar în 1966, cu un cuvînt introductiv rostit de Tudor Arghezi, începea **Revista literară radio**. Un an mai tirziu, **Odă limbii române** și **Fonoteca de aur**, după 1969—1970, seria interviurilor cu reprezentativi oameni de știință, artă și cultură, serie în cuprinsul căreia **Semnăturile în contemporaneitate** este încă o marcantă prezență. Să mai cităm sâp-

tăminalale **Carte frumoasă, cînte cui te-a scris** sau **Capodopere de artă în muzeele din țara noastră**, revista radiofonică de etnografie și folclor, rubricile dedicate artelor spectacolului, prestigioasele cicluri muzicale precum: **Invitațiile Euterpei**, **Istoria muzicii în date**, **Tribuna muzicală radio**, **Serata muzicală**... Fie și numai selectiv citat, un astfel de sumar nu poate decît să impresioneze prin amplitudine și să ne bucure prin consecvența urmăririi unui nobil scop: a sluji cu pasiune și responsabilitate țelurile culturii și civilizației naționale în interiorul cărora Radiodifuziunea și-a cucerit, pe drept, un loc de primă mărime, bucurîndu-se de considerația și stima a milioane de oameni. Cu atît mai îndreptățită ni se pare sugestia, asupra căreia revenim și cu acest prilej, ca înregistrări păsstrate doar în fonotecă (sau în memorie) să cunoască o mai eficientă difuziune prin cuprinderea lor în cărți apărute sub egida marilor noastre edituri.

Ioana Mălin

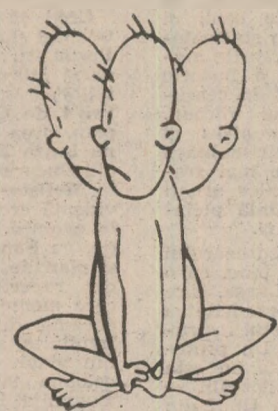
Telecinema

O ingenioasă omenie

■ SIMBĂTĂ — uitîndu-mă la el cum descoperă focul, norocul, tunetul, sunetul, radio-ul, adio-ul, tactul, actul, muzica, balansul, balansa, ba sarea, ba piperul, telegrama, drama, fulgul, fulgerul, alo-ul, tangoul, ecoul — mi-am dat încă o dată seama că avem în el unul din cei mai buni actori de medie și comedie, de basm și cumetrie cu Sfîntul Pleonasm.

Are ceva, desigur, din Birlic, din partea lui de a suporta un nimic pînă izbucnește. Are ceva din Goe, obrăznicia lui terorizantă și solubilă. Are ceva și din Marinus Moraru, din candoarea lui parșivă — puțintel și din Dinică, din surisul lui feroce. Are ceva — păi altfel, cum, la români? — din Caragiale, din întrebarea lui fundamentală: „ce, eș’ copil?” E copil și ca atare nu poate să se lipsească de ceva din Stan. Stan Laurel. Simbătă m-a frapat cit seamănă cu Stan, cu perplexitățile lui mintuite prin boacăne care conțin soluția.

Și are ceva din Chaplin, cel puțin obsesia florii la capătul păcatului și al tuturor peripețiilor care pun cit de cit în primejdie imaginația. Vine din Topirceanu, tra-

ge spre Sorescu — are cursivitatea inteligenței lirice a unuia și intimitatea cu cosmosul, a celui-lalt. E chiar prea intim, prea jovial cu cosmosul

— dar n-am bază morală și demagogia să-i obiectez.

Dacă îi lipsește ceva, e crusta încruntării. E ceea ce-l face accesibil pe toate meridianele și n-are fi exclus, totodată, ca asta să-l piardă, precum un fulg pe miriștea mirărilor perpetue. Nu se teme. Resortul cel mai adînc este lipsa de teamă — teama, necunoscutul invinse prin două linii și un cerc zăpăcit, luate drept nas, gură și obraz. Arghezi a fost, printre primii, fermecat de ingeniozitatea formulei.

În fapt, el cuprinde, ceva din mecanica ghicitorilor noastre istețe: e mut și poate vorbi tuturor, planetei și Anetei, e slut dar place și cînd stai pe ace și cînd ești pe pace; e universal dar bate și local: e pentru copii, e pentru adulți, pentru cei puțini ca și pentru mulți; priceput de o lume, e plin de glume, totuși n-are nume. Noi îi spunem, deci, „omuleț” lui Gopo.

Radu Cosașu

Dimensiunile noii spiritualități

Grigore Minea: „Victoria păcii”

SĂRBĂTORIREA celor două decenii care au trecut de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, punct de referință pentru evoluția civilizației noastre contemporane, a însemnat și un prilej de bilanț lucid, paralel cu privirea îndreptată către un viitor ale cărui coordonate și premise esențiale sînt conținute în actualitatea ardentă. Am avut prilejul să constatăm, încă o dată, că timpul istoriei, care echivalează cu intervalul marilor și determinantelor sedimentări, se compune din numeroase și semnificative segmente, relativ reduse în comparație cu etalonul obișnuit, capabile însă de mutații definitorii, de modificări ale căror consecințe se amplifică treptat și justifică interesul acordat unei etape, unei perioade anume. De aici și interesul teoretic, pe lângă spectaculosul saltului produs la nivelul civilizației materiale și spirituale, detectabil prin simplu contact cu realitatea cotidiană, provocat de procesul ideilor, în toate domeniile și la nivelul tuturor fenomenelor, în cele două decenii ce au trecut de la cel de al IX-lea Congres. Punerea în paralel a laturii teoretice și a concretului incontestabil ne conduce la concluzia unei interacțiuni coordonate și a evidentului câștig realizat în cîmpul ideilor, ceea ce atrage, inerent, reciproca pentru etapele ce urmează, adică amplificarea logică, inexorabilă și dialectică a realului faptic.

În domeniul culturii, al artelor ca segment specific dintr-un proces cu infinite aspecte și particularități, se remarcă o concentrare a interesului teoretic, ineluctabil urmată de efecte simptomatice în cîmpul expresiei propriu-zise, către problemele raportului dintre ideile artei, funcțiile sale, modalitățile de comunicare, conexiunea inextricabilă cu timpul activ și relația cu publicul cel mai larg. Astfel sintetizate și schematizate, toate aceste preocupări ar părea artificiale sau doar enunțurile unor bune intenții. În realitate, prin chiar dialectica practicii artistice, pusă în permanentă comunicare cu analiza și prognoza teoretică, toate deschiderile enunțate se descifrează în cîmpul concepțiilor, ca urmare a cadrului ideologic mai larg, cu accente prioritare pentru etapa pe care o traversăm, precizat în repetate rânduri în materialele de partid, elaborate sub girul ideilor secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Concret, în domeniul artelor vizuale asistăm la un proces de punere în paralel a comandamentelor de ordin social, politic, etic și moral cu imperativul valorilor estetice și al actualității soluțiilor expresive utilizate. De aici, ca un prim câștig, o

circulație a procedeeelor, atitudinilor și cântărilor de fond, grefate pe tradiția artei noastre de angajare umanistă, de responsabilitate socială și etică, soluția de complementaritate furnizînd atît accesibilitatea specifică operei de artă ca realitate mediată, cît și propunerea unor deschideri incitante, de real și autentice sincronism cultural. Probabil că lucrul cel mai simptomatic rezidă în afirmarea unei identități autohtone prin recuperarea citorva arhetipuri specifice, prin întoarcerea la structuri ce se regăsesc, asemeni unor jaloane simbolice, pe parcursul istoriei noastre, fixînd datele și locul filosofiei originare, de incontestabilă particularitate. În felul acesta, depășind tradiția imediată — cea a sfîrșitului de secol XIX și începutului de veac XX — din care se alimentează în continuare o anumită direcție ce și-a propus o fructificare a ei prin intervenții originale și fertile, artiștii au furnizat surpriza unui modernism de calitate prin întoarcere și relansare. Este un proces ce s-a cristalizat mai ales în ultimul deceniu și pune în evidență atît o conștiință națională a specificității cu rădăcini profunde, cît și capacitatea de a găsi și impune formule proprii, inconfundabile și definitorii, într-un climat universal miniat de mimetism și mode cu rata de existență extrem de redusă. Premisele se regăsesc, dar o analiză nuanțată, în chiar impulsul dat de Congresul al IX-lea, de cele ce au urmat, culminînd cu Congresul al XIII-lea, ideii de libertate, independență, particularitate, în toate domeniile existenței sociale și spirituale.

PARALEL, s-a produs o pronunțată orientare către soluțiile figurative, ca o consecință a redescoperirii inepuizabilelor resurse ale realității, accentul căzînd pe figura omului, pe întreaga sa personalitate complexă. De aici și diversificarea tematică, de la portretistică la compoziția alegorică, de la scena de muncă la metafora sau simbolul ce încorporează actualitatea și istoria, fapta și ideile. Este un lucru evident, cu valoare axiomatică, această regăsire a modelului uman ca punct de focalizare conceptuală, ca epicentru al mișcării structurilor către o nouă dimensiune ontică, în raport cu gravele și complexe probleme ale ființei umane contemporane. Caracterul solar, optimist, încărcat de accente panteiste și de obsesia comuniunii cu macro și microcosmosul, propriu artei noastre, s-a accentuat prin vizibilul primat acordat ideii, capacității de comunicare a semnului plastic, dîncolo de simpla jubilație senzuală sau de pitorescul agreabil. De aici, ca o consecință pe termen lung, disponibilitatea crescîndă

pentru dimensiunile monumentale, pentru temele și structurile capabile să organizeze un spațiu agoric în raport cu o imagine plastică — sculptură, pictură, tapiserie —, arta celor 20 de ani îmbogățindu-se cu numeroase repere de for public, în raport cu noua și ampla viziune edilitară. Sensul exact al noțiunii de „comandă socială” se regăsește în lucrări ce reflectă realitatea cotidiană dar și proiecțiile ei ideale, întrebările acute ale omului contemporan dar și dezideratele sale firești, umane și civice, spirituale și materiale. Ne găsim, de fapt, în fața transpunerii în viață a recomandărilor de a făuri o artă nouă, responsabilă, revoluționară și activă în procesul formării omului de tip nou, de a reflecta realitatea românească cea mai profundă, adresate de tovarășul Nicolae Ceaușescu tuturor creatorilor în diferite ocazii, ca un corolar al politicii culturale urmate cu neabătută consecvență în aceste două decenii. De aceea, o dată mai mult, ni se par extrem de importante, prin caracterul actual al creației și prin perspectivele ce se conturează, pozițiile teoretice de pe care s-au operat mutațiile de fond și formulă, concepțiile și atitudinile de pe care artiștii noștri contemporani abordează problemele artei și toate implicațiile consecutive. Iată de ce, revenind la ideea inițială, va trebui să vedem, pentru durata istoriei, care este importanța epocii inaugurate de Congresul al IX-lea, cu toate rezonanțele sale în timp, atît la nivelul ideilor, cît și la acela al rostrii artistice specifice, analizînd deplasări simptomatice și mutații ce conferă un caracter definitoriu creației în ansamblu, dîncolo de particularitățile inerente proceselor dinamice, dialectice.

Probabil că o concluzie convingătoare, relevantă pentru întregul artei românești contemporane, ar fi o expoziție compusă din cele mai reprezentative opere ale acestui moment, organizată pe verticala problemelor de fond și pe orizontala genurilor. Dar această manifestare ideală, realizabilă doar prin parcurgerea marelui muzeu care este țara întregă, ar însemna și ca doar partea vizibilă a procesului inițiat în urmă cu 20 de ani și mereu amplificat, căci principalele mutații s-au produs la nivelul oamenilor, al conștiințelor tot mai capabile să creeze și să asimileze frumosul, arta, ca pe dimensiunile firești ale noii spiritualități socialiste, ale noii deschideri către valoare, comunicare, militanțism, dimensiuni specifice culturii noastre de astăzi.

Virgil Mocanu

MUZICA

Talente tinere

FESTIVALUL vilcean nu mai este o noutate. Pentru a șaptea oară „Tinere talente” din Liceele de artă și Conservatoare și-au dat întâlnire aici, sub semnul „Anului internațional al tineretului” și al „Anului muzicii europene — 1985”. Făcînd un bilanț concis al Festivalului, se poate afirma cu certitudine că el s-a situat la o înălțime valorică excepțională, fiind cu adevărat demn de emblemele afișului. Odată mai mult s-a constatat că talentul muzical și competența cu care este el îndrumat în instituțiile noastre de învățămînt artistic constituie un tezaur național de primă însemnătate, o avuție spirituală ce se cuvine valorificată cît mai larg posibil, pentru cultivarea intensă a publicului nostru și pentru a ne înfățișa în lume cu fruntea sa. Unul din criticii Cologului din A.T.M. care au prezentat cele patru concerte ale manifestării, Vasile Donose, arăta, pe bună dreptate, că în ultimul timp, sumedenie de copii și tineri de la noi s-au întors din străinătate cu premii obținute la concursurile muzicale internaționale. A fost o bucurie să-i găzduim pe unii dintre ei în casele de muzică ale Festivalului vilcean. Dar satisfacția nu se oprește aici: ei poartă pretutindeni mesajul spiritualității românești. De la virstele cele mai fragede și pînă la cele ale tinerilor artiști formați, toată această formidabilă pleiadă ne face cînte în fiecare zi.

Prima seară, dedicată „Tricentenarului Bach-Händel-Scarlatti”, începe bine, cu o elevă oboistă clujeană, Marta Lupșa, care are stabilitatea sonoră și spontaneitatea tuturor tinerilor slujitori ai acestui instrument din urbea ei. Secretul? Un profesor excepțional. Dar din păcate nu este destul loc aici și pentru toți dascălii — deși ei sînt „eroii din umbră”. Unul din „cel mai bun de pe teren” în prima seară se dovedește violonistul Ștefan Karacsony, care, aflat la Cluj-Napoca în ultima clasă de Liceu de artă, înalță cu admirabilă liniște și limpezime pagini din *Partitele* de Bach, care-i fac să se împiedice citeodată și pe virtuozii maturi. La flaut, Mihai Maxim, cu o muzicalitate plăcută, luptă cu dificultățile redutabile ale singurei *Sonate* solo dedicată de Bach instru-

mentului său: Zsuzsa Bálint, grațioasă pianistă tirgu-mureșeană, deapănă cursiv mișcărilor *Partitei nr. 1*, sculptate odinioară sonor și de Lipatti. Meritul înfățișării perlelor pianistice ale lui Domenico Scarlatti îi revine lui Grigore Cudalbu, cuviincios dar încă insuficient de „mordant”. Seara se încheie sub semnul experienței studenților evoluți, cu vocea străbătătoare a Evei Bărbănuș și seriozitatea violoncelului lui Carol Huroș.

Înșurirea unor „Capodopere romantice” debutează, a doua zi, cu grația unor ezitantă a Simonei Ghizdavu, în *Abegg Variationen* de Schumann. Apoi, Valentina Sandu, cunoscută pentru echilibrul sufltesc și tinereasca înțelepciune, povestește convingător *Balada a III-a* de Chopin. Îi urmează o jună vilceană școlită la București, Simona Scăunaș, care are o trăire muzicală interiorizată și inteligentă în frazare, fiind chemată să-și sporească deprinderea contactului cu publicul.

Cred că mai de mult se vorbea de talentul dirijoral al elevului leșean Radu Postăvaru — și s-ar putea ca pînă la urmă într-acolo să se canalizeze disponibilitățile sale muzicale, pe care *Scherzo nr. 4* de Chopin nu le-a evidențiat, la pian, prea concludent. În schimb, vilceana Luiza Borac, elevă a Liceului de artă din București, explodează de temperament în *Mefisto-Vals de Liszt*, aflîndu-se în evidență creștere artistică față de trecutele evoluții. Seara se încheie în culminație, cu *Sonata în la major pentru vioară și pian* de César Franck, pagină de bază din repertoriul lui George Enescu pe care memoria noastră, emoționată, îl recheamă din nou la cele trei decenii împlinite, de curînd, de la trecerea sa din viață. Am mai semnalat în aceste coloane talentul mișcător al violonistei Luminița Petre. În anul II de la Conservatorul din Capitală aflîndu-se, poate că tainele culorii înfini diversificate mai rămîn de descoperit și că ceea ce se păstrează oricînd tănuit și enigmatic în asemenea capodoperă se cuvine încă mai ocrotit de culele sufletului interpretului. Este însă în cîntul viorii o sinceritate, o căldură juvenilă, care înfrîng orice rezistență; iar la pian, Viniciu Moroianu se arată din rasa artiștilor de elită. În-

flexiuni rafinate, sonorități filtrate de discreție și suspensii ale timpului, alteori izbucniri pătimate, totul este la locul lui. Iar dialogul dintre simplitatea elevată a viorii și comprehensiunea atotștiutoare a pianului devine revelator.

Sumedenie de mici vilcenii ne trec pe dinainte în dimineața de duminică: reținem cursivitatea spontană a Monicăi Răgușitu din *Sonata în la minor* de Mozart, timpuria bucurie în fața claviaturii a lui Petruț Constantinescu, sunetul curat de trompetă al lui Sebastian Sandu. Au fost de față aici și două mici colege din alte locuri. De aproape, de la Craiova, Mirabela Dina; cînd am ascultat-o, în proiecție, am rămas înmărmurit de sunetele ample, orchestrale ale *Preludiului din Suito în stil vechi* de George Enescu. De data asta, horbota blindă a unui *Impromptu* de Chopin, incisivitatea pitorească a *Jocului țigănesc* de Tudor Ciortea își află, fiecare, nuanța perfect adecvată. Încă mai formată este Alberta Alexandrescu, bucareșteancă cu un an mai mare. O *Gigă* de Händel este urmărită în toate meandrele ei dificuloase, cele *Patru fabule* de Paul Constantinescu vorbesc la pian în imagini vii. Iată doi copii-minune, care merită vegheții și îndrumați cu calm și încredere, fără exagerări, astfel ca înzestrarea lor excepțională să treacă pragul periculos al virstelor schimbătoare.

Tot de la Craiova, ne mai vine un violonist îndeminat, Marius Manea și un flautist-virtuoz, Alin Tătaru, care înșiruie dantelele unor *Variațiuni după teme din opera „Carmen”*, fără să facă risipă de sensibilitate, dar vîdînd un nivel instrumental remarcabil. Defilarea duminicală a elevilor se încheie cu un violonist bucareștean, Răzvan Aliman, de pe acum cîștigător de concursuri și conturat ca o certitudine a viitorului apropiat, vîdînd o brayură instrumentală dublată de bun gust. În fine, o adorabilă xilofonistă, Dorrina Pentelescu, ne dăruiește o transcripție după *Introducere și Rondo capriccioso* de Saint-Saens, realizînd uimitor, cu bețișoarele ei, un legat în frază, ca la vioară. De unde vine? Dintr-un sat de lângă Vatra Dornei, numit Poiana Stampel și învață la Liceul de artă clujean. Formidabil!

Dimineața se împlinește sub semnul nobleței muzicale, cu *Sonata op. 2 nr. 3* de Beethoven, pătrunsă în toate detaliile și redată cu superior echilibru de un absolvent de Conservator bucareștean, Vlad

Dimulescu, pe care l-am mai semnalat între tinerii concertişti de nădejde ai actualității.

După amiaza ne poartă „De la George Enescu spre noi”, debutînd cu o *Sonată* pentru pian, concisă și suculentă, a elevului Dan Dediu, interpretată de autor. Muzica lui Enescu este onorată de o elevă violonistă clujeană cu bună trăsătură de arcuș, Alina Barbu, de o colegă bucareșteană, Silvia Simionescu, care are harul frazei suplu vălurite, ca și de un pianist inteligent și prompt, Valentin Lazăr. Iată un program în care toți protagoniștii se dovedesc virtuozii în devenire. Ascultăm *Sonata nr. 3 pentru vioară solo* (dedicată lui Enescu) de Ysaye, arcul-tă strîns de Jenő Koppand, Paul Cristian Stăicu scrutează cu autoritate dificilele *Sarcasme* de Prokofiev. Transparentele spirituale ale contemporanului francez Henri Dutilleux își află în flautista Margareta Soos o interpretă sensibilă și alertă — nouă confirmare, la nivelul ultim al studiilor, a nivelului școlii de suflători clujeane.

Centenarul nașterii corifeului școlii vienezne moderne Alban Berg ne-a prilejuit una din cele mai pătrunzătoare interpretări ale *Sonatei op. 1 în si minor*, pe care Viniciu Moroianu o redă ca o chintezență a lirismului de sorginte romantică, descinzînd direct din Schumann, deși compozitorul acum omagiat avea să joace un rol de prim ordin în devenirea muzicii veacului nostru. Nu credem că această tălmăcire avea de ce să pălească în fața celei a faimosului Christoph Eschenbach, de la Atena, de acum cîțiva ani. În fine, ne-am bucurat să ascultăm muzică românească post-enesciană în versiuni de prima mînă. Finalul *Sonatei-Rapsodie* de Constantin Silvestri răsună scripitor înfățișat de un elev de ultimă clasă de liceu, Aladar Racș; în fine, *Cvartetul în do minor* al lui Radu Paladi, redat de formația „Eos”, de la Conservatorul bucareștean (Mihai Ionescu, Liviu Neagu, Margit Birtalan, Carol Huroș), ne-a readus îmbucurător o vibrantă creație camerală a unui compozitor de generoasă muzicalitate și pe care — aflat în plină maturitate — dorim să-l reîntîlim cît mai des și pe acest tărîm al lucrărilor ample, apt să-i valorifice plenar darul rar al melodicii nobile și expresive, frecvent afirmat în nestematele creației sale corale.

Alfred Hoffman

Universul cărților

CEA de a 7-a consfătuire privind problemele de cercetare și valorificare a valorilor bibliofile din patrimoniul cultural național, desfășurată în acest an la Tirgu Mureș, a fost dedicată celebrării de întregul nostru popor a două decenii de la Congresul al IX-lea al P.C.R., de cînd în fruntea partidului și statului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu.

O expoziție documentară și de carte contemporană, axată pe planul tematic al evenimentului omagiat, a evocat pe de o parte, într-o cuprinzătoare sinteză de imagini, efortul milenar pentru independență și neatințare a neamului românesc; pentru a urmări ca o incununare — prin cele mai reprezentative producții editoriale din țară — succesele edificării epocii noi, pe care o trăim. În centrul expoziției se află expusă opera teoretică fundamentală a președintelui țării, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Zestrea de carte păstrată în patrimoniul județului Mureș a prilejuit organizarea a două expoziții tematice, demonstrînd realitățile cultural-istorice de necontestat — continuitatea și unitatea, procese inseparabile care au întărit ființa națională.

Prima expoziție — **Unitate și continuitate. Prezența și circulația cărții vechi românești în județul Mureș** (sec. XVI—XIX) a confirmat, încă o dată, spusele lui Nicolae Iorga: „Marele merit al cărții e că trecind hotarele a adunat sufletește prin viața culturală pe toți românii laolaltă”. Printr-un procedeu vizual inspirat, o hartă a județului a marcat toate punctele, și nu puține, în care se află, și astăzi, numeroase exemplare de carte veche românească — ceea ce, număind, au continuat să dovedească tomurile etalate.

Foiletonate fiind pentru public — anume — să atragă atenția, asupra posesorilor, asupra eforturilor de a le procura, asupra multor însemnări de lectură, dar mai cu seamă asupra provenienței acestora; căci, ajungînd aici, dinspre toate tiparnițele de dincoace de munți, fie ele de la Rimnic, Snagov, Tirgoviște, București, fie de la Iași sau Buzău, cărțile vin să ateste vechile raporturi culturale ale Transilvaniei cu Țara Românească și Moldova — rostul hotărîtor pe care l-au avut în menținerea sentimentului de unitate națională prin cultivarea limbii. Împreună cu tipărișurile de la Sibiu, Brașov (Alba-Iulia), cu cele ale Blajului — pînă la cărțile elaborate și tipărite de bravi corifei ai Școlii Ardelene, expoziția, ce a rămas deschisă în această vară, constituie o imagine integratoare a unei geografii spirituale autohtone.

Cea de a doua expoziție vernisată la Biblioteca județeană Mureș — **Românii**

în istoriografia universală (secolele XV—XIX) — a adus în expunere o impresionantă colecție de carte veche străină (aflată în păstrarea instituției organizatoare), închegînd, printr-o coerență de cronică, un admirabil și convingător excurs al temei enunțate.

Delimitînd un spațiu înscris între vechile hotare ale Daciei punctat, ca un leit-motiv, de hărți întocmite de renumiți cartografi, traversînd secolele din antichitate pînă după 1800, secvențele se împlinesc luînd proporții extraordinare. Procedeu decupării din context a citatului, a unor întregi capitole — riguros ordonate, ce vorbesc despre români, face să rezulte un documentar ce impresionează prin minuțioasă precizie. Căci, nici un domeniu care alcătuiește, în fapt, structura unei societăți n-a fost omis, mulțimea științelor istorice sau geografice, aspectele economice, informațiile despre etnografie, ori cele culturale, din antichitate pînă la ziua, au permis ordonarea lor sistematică.

Știînd, sau nestîind unii despre esență, autorii acestor lucrări se regăsesc, așadar, laolaltă dincolo de timp în incinta unei convingătoare expoziții, menite să demonstreze prin intermediul cărților, scoase de ei în celebrele tipografii din Veneția, Leyda, Amsterdam sau Viena, că poporul român și-a proiectat existența în preocupările marilor cărturari ai lumii.

CONSFĂTUIREA științifică, reușind participanți din cadrul tuturor oficiilor pentru patrimoniul cultural național, din muzee, biblioteci, institute de cercetări, arhive și universități, și-a desfășurat, ca de obicei, lucrările în cadrul secțiunilor de lucru: **Carte vechi Românească, Manuscrise, Bibliofilie, Daco-Romanica, Artă, Documente-Corespondență-Memorialistică**; în mod cu totul justificat, așezîndu-se, mai recent, preocupărilor de valorificare și cele de conservare-restaurare.

Cartea veche românească a fost, cu precădere, abordată din perspectiva circulației, și a răspîndirii ei, într-o perfectă relație, cu tradiția locurilor și cu imperatiile social-istorice care au generat nevoia de carte. Noțiunea de circulație a căpătat o deplină acoperire datorită cercetărilor întreprinse pe un vast aparat de însemnări marginale, aflate pe tomurile vechi. Aceste reflecții, izvorite din realitățile frământatelor vremuri trecute, au surprins prin ineditul lor miezul și feroarea unor evenimente cruciale cum ar fi: lupta pentru libertate socială, unitate și independență națională sau Revoluția de la 1848—1849.

Aflată la îndemina oamenilor care au trăit istoria, care au participat nemijlocit la făptuirea ei, cartea veche românească a devenit, astfel, suport de cronică vie

și imediată, îmbrăcînd sensurile unei noi actualități, spre a evoca procesele în care s-a angajat cu forța de a restitui semnificația eforturilor de libertate și de unitate națională.

Zestrea de manuscrise necunoscute, încă, rezultate din strădania scribilor-cărturari, nestîngherită de ritaurile „galaxiei Gutenberg” a dezvoltat la rîndul ei, prin intermediul celor mai interesante comunicări, mulțimea descoperirilor și totodată caracterul enciclopedic al acestor comori. Lucrări din domeniul medicinei, farmacologiei, agriculturii sau artei culinare continuă an de an să diversifice colecțiile clasice de istoriografie, generalizările putînd să ducă la concluzii capabile să îmbogățescă însuși conceptul de cultură cu privire la trecutul poporului nostru. Investigarea manuscriselor românești a proiectat o convergență, a temelor, care, întregindu-se unele pe altele, au făcut să rezulte anumite trăsături comune ale valorilor descoperite, spiritul patriotic de care au fost animați făuritorii acestora, conștiința latinității, aspirația de a se exprima în creații cit mai originale. Căci, atenta aplecare asupra scrierilor vechi-manuscrise, a dus și la descoperirea de versuri românești, fie reunite în culegeri, fie atașate unor tipărișuri; fapt ce ne avertizează că un catalog — necris — al genurilor literare e, oricînd, apt să se întregască.

Bibliofilia — disciplină cu o gamă largă de criterii — menite să statueze selecția exemplarelor de preț, a relevant în acest an, prin citeva lucrări, întregi ansambluri de carte bibliofilă existente în bibliotecile județului-gazdă, la Sighișoara, la Cluj sau la Sibiu. Însămănările de lectură regăsite pe exemplare de carte rară, din bibliotecile unor savanți ca B.P. Hasdeu, Nicolae Iorga, Onisifor Ghibu au dat naștere la pertinente comentarii asupra orizontului enciclopedic al cărturarilor de o formație sau alta; după cum volume cu dedicații, din bibliotecile lui Liviu Rebreanu sau G. Călinescu s-au înfățișat cu o suită de rapoarte confraternice, ce dau și sens dar și farmec oricărui climat literar.

De prisos a mai sublinia că **arta** se inscrie de fapt și de drept în sfera bibliofiliei, că miniatură și ilustrația de carte abordează autonom au lăsat loc analizei tehnicilor ornamentațiilor, revelații stilurilor specifice, anurilor școli de miniaturi autohtone. Procedeele înaintate ale picturii pe pagină, tehnicile artei metalului și pielii, meșteșugul ferecăturii și al legăturii de carte, supuse unor examene analitice pe cărți de valoare excepțională — au demonstrat că tradiția medievală românească se situează la nivel european în legătură cu cartea bibliofilă.

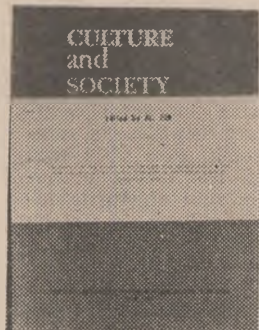
Lecturînd, cum se spune, cu lupa, serii de mărunte, dar prețioase desene, s-a mai alcătuit o interesantă sinteză, de genul Ex-libris-ului românesc, sintetizat pe baza colecției de carte veche românească de la Oradea.

Lucrările discutate în cadrul secției **Daco-Romanica** au marcat la rîndul lor, exemplar, demersul expozițional de care vorbeam, prezența românilor în conștiința europeană, demonstrînd că există, încă, mărturii necunoscute care pot aduce prețioase informații despre români și țările locuite de ei, din vechime. O întregă serie de elzeviriene din fondurile bibliotecii județului gazdă au fost cercetate din perspectiva contribuției la circulația cărți filosofice — editată de celebra dinastie de tipografi și ajunsă în bibliotecile transilvane.

Îmens câștig este și faptul că patrimoniul de hirtie, pe cît de „solid” în structurile de conținut, pe atît de fragilizant prin trecerea timpului, a intrat în atenția dezbaterilor, astfel că, bunele rezultate obținute în practica de laborator, căutările fertile pentru aplicarea celor mai potrivite metode de restaurare și conservare s-au sintetizat în lucrări cum ar fi **Aspecte ale unor volume aflate într-o stare de deteriorare critică, sau Stabilizarea în timp a cernelurilor**; dar și altele, ce vor întregi o literatură de specialitate, adecvată naturii specifice a materialului din care sînt alcătuite colecțiile românești.

Lucrările celei de a 7-a consfătuiri de bibliofilie desprinsă din vestigiile scrisului, create și păstrate în spațiul nostru cultural, s-au reamănat prin originalitatea tratării temelor, au demonstrat, încă o dată, puterea cărții în procesul de afirmare a poporului român, în făurirea fizionomiei lui spirituale și a identității de sine.

Constandina Brezu

R.F. Germania, după cel de al 15-lea Congres care a avut loc la București, aspecte din acest progres al istoriografiei române recente.

TEMELE abordate în acest volum sînt variate, mai ales datorită faptului că autorii provin din domenii diverse de preocupări; de aici și interesele deosebit al culegerii care nu propune doar simple evaluări noi ale unor perioade care nu au fost neglijate, ci, mai mult, reconsiderări ale unor reprezentări pe care ni le-am făcut despre aceste perioade sub influența unor remarcabile cercetări pînă, însă, dintr-un unghi îngust. Sau dintr-un punct de vedere dirijat de interese de moment, care și-au găsit justificări convingătoare, la vremea lor; se adaugă influența interpretărilor unilaterale pe care tocmai această investigație animată de dorința de a conjuga eforturile specialiștilor din diverse domenii le poate depăși, integrînd în sfera culturii noastre acțiuni neglijate sau neînțelese. Alexandru Zub subliniază în cuvîntul său introductiv faptul că acesta a fost scopul culegerii — de a explora cu unelte variate aceeași arie, civilizația românească dezvoltată din secolul 18 și pînă în preajma epocii noastre, adică etapa de modernizare a societății românești. „Studiile se caracterizează prin observanța concretă, respingînd în egală măsură simpla îngrămădire de fapte și excesul de abstractizare”, adaugă Alexandru Zub.

Ceea ce imprimă o notă aparte acestui volum este faptul că, în marea majoritate, autorii trec de cealaltă parte a oglinzii: ei nu arată, doar, că o mai pătrunzătoare analiză a faptelor conduce la o nouă înțelegere a unor momente importante din istoria noastră, argument pe care îl avansează orice interpretare care rupe un șir de clișee și prejudecăți, ci merg mai departe și aduc în lumină suportul teoretic al vechilor interpretări, indicîndu-le, am spune matematic, coeficientul de subiectivitate și erorile de calcul. Istoria judecă faptele din trecut și se judecă pe sine: construcția ridicată de predecesori este cercetată critic și modificată. Critica și construcția marchează toate studiile din acest volum care, în același timp, își dezvăluie doza

de angajare în actualitate, intrucît reevaluarea interpretărilor acceptate nu se face sub semnul gratuit al noutății, ci sub imboldul dintotdeauna al istoricilor români care au înțeles, cum sublinia Alexandru Zub într-o carte, stricta legătură dintre a „scrie” și a „face” istorie. Reevaluarea unor momente din trecut ne îndeamnă să ne privim altfel pe noi înșine și să purcedem cu noi mijloace și noi decizii în activitatea noastră cotidiană. Atitudinea aceasta a istoricilor leșeni îi introduce direct în cele mai vii dezbateri ale istoriografiei contemporane, după cum îi îndreptățește să abordeze teme dintre cele mai însemnate ale procesului de modernizare a societății românești, nu numai din perspectiva oferită de documentul de epocă, dar și din unghiul efortului contemporan din țara noastră. O atitudine care s-a afirmat în climatul de reevaluare majoră a trecutului nostru din ultimele două decenii.

DE AICI, interpretările innoitoare date veacului 18, privit adesea ca o epocă de scufundare în întuneric de generația de istorici de la mijlocul secolului trecut: în timp ce Leonid Boicu schițează un model al statului juridic și politic al principatelor române, în comparație cu statul Dubrovnicului și al Curlandei, Ștefan Lemny surprinde clișeele mentale din istoriografia romantică aplecată asupra epocii fanariote. Analizînd publicația „Temeswarer Nachrichten” care a apărut în 1771 la Timișoara, Victor Neumann subliniază aportul acestui periodic la difuzarea Luminilor în Transilvania (și care, evident era legată de politica desfășurată de curtea imperială vieneză) protagonistă a unui patriotisme „organizat” care nu se întîlnea întotdeauna cu patriotismul „organic”, izvorit din realitățile trăite și suport al acțiunii intelectualelor luminați din Transilvania). Afirmarea națiunii române în secolul națiunilor este așezată în context european de către Dinu Giurescu, în timp ce Gheorghe Platon desechide o dezbateră dintre cele mai interesante și mai pline de consecințe printr-un articol foarte echilibrat despre liberalismul român, cu precădere în a doua jumătate a secolului 19, adică în momentul în care acest curent de idei a hrănit doctrina deținătorilor puterii politice. Să

adăugăm că problema este deosebit de actuală, după cum ne-o mărturisesc studiile foarte recente ale profesorului Moritz Csáky despre liberalismul ungar și ale lui Emanuel Turczynski despre Lumini și liberalism timpuriu la români. Sorin Antohi discută „modelul utopic” al lui Heliade Rădulescu, iar Andrei Corbea reevaluează „influența” germană asupra „Junimii”. Alexandru Zub urmărește strategia școlii critice românești care, prin Ion Bogdan, D. Onciul, N. Iorga, a înșuflet o nouă direcție istoriografică din țara noastră, iar Mihai Dinu Gheorghiu se ocupă de strategia „Vielti românești” care și-a început activitatea într-un context politic și cultural plin de implicații diverse. Ștefan Aflorocai tratează chestiunea timpului istoric și a acțiunii critice din gîndirea lui C. Rădulescu-Motru, în timp ce Liviu Antonesei investighează modelul acțiunii culturale a revistei „Criterion”, care grupa intelectuali de marcă, precum Petru Comarnescu, Constantin Noica, Mircea Eliade sau Mircea Vulcănescu. Valeriu Florin Dobrinescu ne propune o sugestivă comparație a atitudinii statului român în anii neutralității din preajma primului război mondial cu atitudinea din preajma celui de-al doilea război mondial, în timp ce Gheorghe Buzatu reface, cu ajutorul idelilor extrase din scrierile și discursurile lui Nicolae Titulescu, modelul păcii propus de marele diplomat lumii interbelice. I. Saizu reconstituie modelul menit să asigure independența economiei române în anii interbelici.

GÎNDITORI, curente intelectuale, teorii sînt supuse discuției în culegerea aceasta care ne propune, în final, să regîndim felul nostru de a privi momente din trecut asupra cărora ne-am obișnuit să trecem în grabă sau momente care sînt mult mai pline de substanță dacă le privim într-un context internațional. Pentru că acesta este unul din meritele majore ale studiilor, acela de a conjuga reflexia critică cu cercetarea comparată a istoriei noastre. Așa cum alt merit este că aduc în lumină constante și continuități puternice din cultura dezvoltată în societatea românească modernă.

Alexandru Dușu

DOCTRINA CEAUȘESCU în rezolvarea

PRESTIGIUL internațional al președintelui Nicolae Ceaușescu, considerat astăzi, pretutindeni, pe baza unei realități istorice ce impune prin realizările sale de excepție, drept arhitectul succeselor românești în marea operă de construire a unei societăți socialiste multilateral dezvoltate, a unei existențe libere și prospere pentru poporul român și, în același timp, inspiratorul și călăuzitorul unei politici externe novatoare și îndrăznețe, bazată pe o profundă tradiție umanistă, pe marile valori ce au caracterizat mult milenara istorie a poporului nostru, este reflectat de numărul impresionant de lucrări traduse pe toate meridianele lumii, de interviurile solicitate de mari agenții de presă și televiziune, de declarațiile făcute asupra politicii românești și concepției teoretice și acțiunii practice a președintelui Ceaușescu de mari personalități ale vieții politice, științifice, culturale și artistice din toată lumea.

O acțiune exemplară la nivelul planetei al cărei caracter de consecvență și decizie a fost apreciat ca semnul efectiv al unei concepții politice echilibrate și coerente, propunând soluții eficiente pentru marile probleme care stau acum în fața lumii, pentru rezolvarea situațiilor conflictuale exclusiv prin mijlocirea dialogului. Un dialog conceput ca instrumentul de lucru cel mai indicat, la toate nivelele, nu numai în caz de criză, dar și pentru a evita, în toate cazurile, recursul la forță, cu consecințe imprevizibile, dată fiind amenințarea declanșării unei conflagrații nucleare.

Esto vorba, în esență — așa cum s-a subliniat în numeroase rânduri în analiza contribuției concepției politice a președintelui Nicolae Ceaușescu — despre prezența neîncetată, în fiecare act de decizie, în elaborarea fiecărei acțiuni pe plan național sau internațional, de prezența idealului umanist, al dragostei pentru oameni, pentru marile valori ale civilizației create prin secole și secole de eforturi.

Istoria contemporană consemnează la loc de cinste poziția, considerentele, propunerile și acțiunea consecventă a președintelui României pentru asigurarea dreptului vital al oamenilor la existență, la viață, la libertate și la independență. Vasta și fecunda sa operă teoretică reliefind cutezanța și profunzimea gândirii

sale revoluționare, ideile sale generoase privind destinul de azi și de mâine al lumii sub semnul de lumină și echilibru al păcii, au găsit o deosebit de entuziastă și largă audiență internațională. Vom reda, în spațiul acestor pagini, în semn de respect și de cinstită față de marele conducător al României socialiste, acum — în acest moment aniversar a două decenii de împlinire ce au ridicat numele și renumele țării noastre la cote niciodată atinse în stima și prețuirea întregii lumi — câteva fragmente din studiile ce se constituie ca prefețe la o serie de volume prezentând activitatea președintelui României, sau ca aprecieri la lansarea acestor lucrări în diferite țări ale lumii.

Sint studii sau aprecieri aparținând unor prestigioși oameni de cultură de pe toate continentele, oameni politici de primă mărime, oameni de știință, editori, într-o unanimă recunoaștere a meritelor deosebite ale conceptelor politice vehiculate — cu consecvență și fermitate — de președintele Nicolae Ceaușescu. Se subliniază, în același timp, faptul că președintele României a fost, de multe ori, cel care a formulat primul o serie de deziderate, norme și principii care, datorită nevoii resimțite de lumea contemporană în ideea colaborării și cooperării, au devenit principii politice universale admise. Sint, astfel, relevante soluții viabile privind relațiile interstatuale, rezolvarea conflictelor la masa tratativelor, măsuri concrete în privința dezarmării și a creării de zone denuclearizate, cooperarea echitabilă între toate țările lumii indiferent de sistemul lor politic, transferurile de tehnologie și echipamente în favoarea țărilor celor mai sărace pentru recuperarea cât mai rapidă a unui dramatic, din atâtea puncte de vedere, decalaj.

Pe drept cuvânt, cei care au analizat opera președintelui Nicolae Ceaușescu au fost în primul rând tentați să găsească dimensiunile sale universale, descifrind cu satisfacție și admirație actualitatea și valoarea lor prospectivă. Ele pun în evidență „modelul românesc” trasat, cu genialitate și minuție, pe fundalul unic și atât de necesar al păcii, compunind, prin gândirea și acțiunea președintelui țării, un tablou de o vastitate și măreție impresionantă. Cel al României în cei douăzeci de ani de la istoricul Congres al IX-lea.

Mohamed NASSIM

(directorul editurii *International Publishing Institute* din Pakistan, unde, numai în anul 1980, au apărut trei lucrări dedicate personalității și operei președintelui Nicolae Ceaușescu):

„Pe frontispiciul acestor lucrări se află portretul și numele unui mare prieten al Pakistanului, președintele României, Nicolae Ceaușescu, personalitatea proeminentă a epocii noastre, care se bucură pretutindeni de un mare prestigiu. Am acordat o atenție deosebită, în cadrul activităților noastre editoriale, prezentării concepției novatoare despre lumea contemporană a președintelui României, cu convingerea că, în acest fel, poporul pakistanez va beneficia de o cunoaștere mai cuprinzătoare a gândirii și activității concrete desfășurate de personalitatea de mare anvergură internațională care conduce destinele României.

Aș dori să subliniez faptul că, în Pakistan, președintele Nicolae Ceaușescu este bine cunoscut, în primul rând pentru poziția sa consecventă, pentru lupta sa hotărâtă consacrată edificării unei noi ordini economice internaționale, bazată pe egalitatea în drepturi a tuturor statelor, respectul reciproc al independenței și suveranității naționale, neamestecului în treburile interne, nerecurgerea la forță sau la amenințarea cu forță. Conducătorul României este un sprijinitor curajos al luptei pentru libertate a popoarelor, se opune imixtiunii în afacerile interne ale altor state și a dobindit un strălucit renume pe plan mondial pentru fermitatea și consecvența cu care militează pentru înfăptuirea dezarmării și pentru desființarea blocurilor militare.

În contextul amplu al gândirii social-politice a vieții internaționale din acest sfârșit de secol și mileniu, concepția președintelui Nicolae Ceaușescu reprezintă o expresie remarcabilă a luptei pentru o lume mai bună și mai dreaptă, pentru triumful cauzei independenței naționale a statelor și libertății popoarelor, pentru dreptul lor sacru, inalienabil, de a-și hotărî singure soarta, de a-și trasa și afirma în mod suveran propria cale de dezvoltare, propriul drum al progresului.”

Th. KATRIVANOS

(membru al Comitetului Director al partidului E.D.A. din Grecia, autor al apreciatului volum „Nicolae Ceaușescu — Demiurgul României noi”, în prezențarea lucrării „Democratizarea relațiilor Internaționale”):

„Opiniile conducătorului român, materializate zi de zi în acțiunile diplomatice concrete și energice ale acestei țări prietene, au o deosebită actualitate în epoca noastră. Președintele României este vestitorul și promotorul

neobosit al liniei noi, reflectată de necesitatea unei largi și active contribuții a statelor mici și mijlocii în formularea hotărârilor concrete și a normelor generale de comportament internaționale, de necesitatea deplinei consacrări a procesului complicat de democratizare a vieții internaționale, în toate dimensiunile sale economice, sociale, politice, juridice etc. De asemenea, de necesitatea înlocuirii vechilor structuri ale raporturilor internaționale depășite, inacceptabile, cu relații noi, democratice, fapt care a constituit, de altfel, întotdeauna o aspirație și un vis, devenite azi posibilitate, ale tuturor marilor conducători ai umanității.

Am avut onoarea și fericirea să-l cunosc personal pe președintele României, Nicolae Ceaușescu, și, mai mult decât atât, am consacrat o carte vieții sale, viață caracterizată printr-o activitate viguroasă și exemplară din toate punctele de vedere. Acest revoluționar neobosit, această inteligență luminoasă, care deține cea mai mare experiență a problematicei internaționale și cele mai multe contacte cu conducători de stat, cu șefi de partid și de mișcări revoluționare, nu a ezitat niciodată să călătorească acolo unde îl chema datoria, cu un singur scop: fărîmarea unei lumi mai bune și mai drepte fundamentată pe principii noi, pe o justiție internațională care să facă onoare omului și lumii întregi. Acest talentat conducător uimește prin vitalitatea și avântul său.

România, prin participarea sa activă la viața internațională, își aduce contribuția la democratizarea activității organismelor internaționale, prezentând nenumărate propuneri și luând numeroase inițiative care influențează în mod pozitiv discuțiile și eforturile pentru promovarea unei noi ordini economice și politice în lume. Nu este vorba numai de scopuri și principii generale, ci de elemente componente ale unui program concret, la înfăptuirea căruia președintele României își aduce o contribuție deosebită, pe care celelalte popoare o recunosc și o apreciază.”

Atico VILAS-BOAS DA MOTA

(profesor universitar, istoric și scriitor, doctor în filologie romanică, vicepreședinte al Comisiei naționale de folclor a Braziliei. Din prefața volumului „Momente din istoria poporului român reflectate în opera președintelui Nicolae Ceaușescu”, Ed. Alfa-Omega, Sao Paulo, 1984):

„Prin această importantă lucrare, am găsit încă o cale de a cunoaște și de a reflecta adinc asupra gândirii creatoare, profund științifice a președintelui Nicolae Ceaușescu, exprimată în diverse cuvintări, care se constituie într-un tezaur imens de izvoare

în care se oglindesc preocupările epocii noastre, puternic amenințată de escaladarea fără precedent a cursei înarmărilor și de pericolul unui război nuclear.

Personalitatea, orientarea politică și acțiunea fermă ale președintelui României în problemele destinderii internaționale, înfăptuirii dezarmării, creșterii încrederii între popoarele și națiunile lumii vor ocupa un loc tot mai important în viitor.

Multitudinea de fapte istorice datorate intensei activități pe plan intern desfășurate de președintele Nicolae Ceaușescu, cit și numeroasele sale luări de poziție în problemele internaționale ale omenirii au confirmat renumele său de mare om de stat, preocupat îndeaproape de destinele omenirii, de menținerea păcii universale, consolidarea dreptului sacru al popoarelor la o dezvoltare liberă și independentă. La baza speranței realizării unei lumi fără conflicte și elemente de încordare, în care să-și facă loc principiile unei noi ordini economice internaționale, stau eforturile făcute de toți oamenii politici de stat cu orientarea și inspirația președintelui Nicolae Ceaușescu, o parte din aceste orientări reflectându-se magistral în cartea pe care am prefăcut-o.”

Tsuneo IKEDA

(președintele editurii *Kobunsha* din Japonia):

„Președintele Ceaușescu are o foarte largă viziune asupra lumii și știe întotdeauna ce trebuie făcut, când ceva se întâmplă în lume. Activitatea sa în slujba păcii l-a preocupat întotdeauna foarte mult și pentru ea a muncit și muncește fără răgaz. Pentru activitatea sa, președintele Ceaușescu se bucură de multă simpatie în rândurile poporului japonez. România nu este o țară mare, dar ea a acționat și acționează cu multă vigoare în sprijinul păcii și colaborării în lume. Noi acordăm o mare prețuire acestei acțiuni și în special faptului că o țară ca România este atât de preocupată de căutarea drumului către pace, că însuși președintele ei, dând expresie acestei preocupări, militează ferm și constant pentru făurirea păcii.”

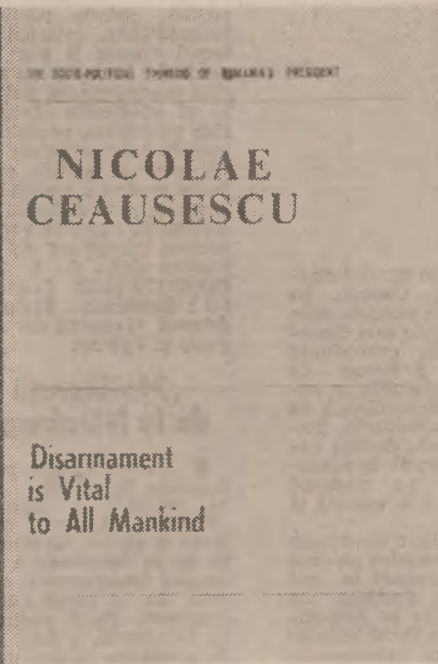
Prof. A. M. PROHOROV

(laureat al premiului Nobel, director al Institutului de fizică al Academiei de științe a U.R.S.S., referindu-se la Mesajul trimis de către președintele României participanților la Simpozionul internațional „Oamenii de știință și pacea”, septembrie 1981):

„Așa cum sublinia pe drept cuvânt președintele Nicolae Ceaușescu, oamenii de știință trebuie să se îngereze într-un front comun, în lupta pe

principalelor probleme ale contemporaneității

care o dorim unită a conștiințelor purtătoare de progres în speranța pentru o lume mai bună, o lume în care oamenii să se bucure în liniște, de muncă și realizările lor... Sintem foarte mulți — și aceasta s-a dovedit în cadrul Simpozionului de la București — cei care credem că războiul, în condițiile actuale, este nu numai ceva grav, ci și un lucru catastrofal, care pune în primejdie direct și ireversibil civilizația întregii omeniri. Sarcina noastră fundamentală este de a împiedica un asemenea conflict, de a lupta pentru interzicerea armelor nucleare, pentru folosirea științei în slujba binelui oamenilor“.

Michel P. HAMELET

(scriitor francez, autorul mai multor cărți asupra operei teoretice și activității internaționale a președintelui României, tovarășul Nicolae Ceaușescu):

„Președintele Nicolae Ceaușescu intruchipează în mod strălucit voința poporului român de a-și clădi o viață nouă, voința sa de pace și colaborare. Trebuie să remarc din nou că — pentru OMUL Ceaușescu — nimic din ceea ce este uman nu-i este străin. Acest umanism ardent al unui comunist și revoluționar de la vîrstă fragedă îmi apare din ce în ce mai mult ca un semn al unei noi epoci în raporturile dintre state și oameni de concepții politice și ideologice diferite. Iată de ce omul care se află în fruntea României este atât de iubit, de stimat și de urmat de întregul său popor; iată de ce prestigiul său internațional este acela al unui mare om politic al epocii. Există momente istorice cînd popoarele doresc să fie incorporate, ca într-un simbol, în personalitatea și opera unui om. O asemenea personalitate și un asemenea om este pentru România de azi președintele Nicolae Ceaușescu“.

B. C. GUPTA

(editorul lucrării „Nicolae Ceaușescu — conducătorul Republicii Socialiste România, personalitate proeminentă a lumii contemporane“, din prefața volumului apărut în Ed. Social international publications, New Delhi, India, 1984):

„Întreaga viață a președintelui Nicolae Ceaușescu a constituit un factor călăuzitor în dezvoltarea generală a României, a rolului ei crescînd pe arena internațională. Sub conducerea sa, într-o perioadă relativ scurtă de timp, România a depășit mai multe etape istorice, a înregistrat o puternică dezvoltare social-economică, materializată în ample schimbări structurale în toate domeniile activității umane... Pe frontispiciul istoriei poporului român stau scrise cu litere de aur măreția și strălucirea virtuților intruchipate de personalitatea proeminentă a președintelui Nicolae Ceaușescu, conducător comunist, revoluționar și patriot înflăcărat, luptător neobosit pentru triumful idealurilor independenței și libertății, progresului social, colaborării și păcii în întreaga lume.“

Etapa istorică deschisă de cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, cînd s-au înregistrat cele mai mari realizări din întreaga istorie națională, a fost marcată decisiv de proeminenta personalitate a președintelui Nicolae Ceaușescu și poartă amprenta gândirii și acțiunii sale revoluționare concretizată în aplicarea creatoare a principiilor materialismului dialectic și

istoric, ale socialismului științific la condițiile concrete din România“.

Pierluigi VAGLIANI

(șeful Diviziei pentru problemele tinerețului, UNESCO):

„Apreciez în mod cu totul deosebit ideea președintelui Nicolae Ceaușescu asupra rolului de ambasador al păcii pe care trebuie să-l aibă cultura. Și mi se pare evident că, prin cunoașterea celor mai importante valori ale lor, popoarele din întreaga lume se vor înțelege reciproc, vor putea mai ușor trece de barierele de ordin cultural, politic, lingvistic, religios etc., care le pot separa. Iar această încredere în cultură este legată, în viziunea românească, căreia, la UNESCO, îi dăm o deosebită apreciere și un sprijin deplin, de rolul tinerei generații chemată să fie prima care să acționeze și să beneficieze de roadele unei lumi a păcii. Acum, cînd sute de miliarde de dolari se scurg pentru înarmări uriașe, incredibile, cu o nespuse de mare forță de distrugere, actualitatea acestei concepții trebuie pusă în mod clar în evidență“.

Sir Harold WILSON

(fost prim-ministru al Marii Britanii, cu ocazia lansării la Londra, februarie 1983, a volumului „Nicolae Ceaușescu: constructorul României moderne — om de stat de talie internațională“):

„Unii dintre noi — printre care mă număr și eu — au avut ocazia să îl întâlnească pe președintele Nicolae Ceaușescu și să aprecieze ampla sa viziune și strălucirea gândirii sale politice.“

Îmi reamintesc cu plăcere de întâlnirea și convorbirile pe care le-am avut la București, în cadrul cărora mi-am dat seama de autoritatea sa de om politic de talie internațională. M-a impresionat modul în care președintele Nicolae Ceaușescu a reușit să continue neabătut menținerea unei națiuni unite și de sine stătătoare, care a rămas neclintită, deși s-a aflat la răscruce în anumite momente ale istoriei și care și-a păstrat integritatea și identitatea națională.

Titlul cărții — „Constructorul României moderne — om de stat de talie internațională“ — mi se pare pe deplin justificat.

Sub conducerea și impulsul său, națiunea română a continuat să se dezvolte și să se întărească într-un spirit unitar și constructiv, exprimînd un glas distinct pe arena internațională și militînd pentru o lume mai sigură și mai dreaptă.

Am spus „lume“ pentru că, atît în realizările României, cît și în propunerile constructive și realiste făcute de România lumii întregi, se poate vedea un apel adresat rațiunii și, în același timp, un exemplu de felul în care o țară mică poate să ofere propuneri viabile pentru pacea și colaborarea internațională, precum și pentru bunăstarea propriului popor.

Am avut privilegiul deosebit ca, în timpul vizitei mele în România și în timpul întâlnirii mele cu președintele ei, să îmi dau seama cît este de necesar pentru noi să cunoaștem atît realizările obținute de poporul român, cît și eforturile depuse pentru dobîndirea acestora. Națiunea română are origini și tradiții milenare, dar se caracterizează printr-un spirit veșnic tinăr“

Enrique RUEDA

(editor și scriitor argentinian. Din Mesajul adresat președintelui României cu prilejul apariției, la 25 ianuarie 1983, în Ed. Rueda din Argentina, a volumului „Nicolae Ceaușescu — Democratizarea relațiilor internaționale“):

„Este o mare onoare de a fi îndreptat tiparului opera dumneavoastră „Democratizarea relațiilor internaționale“, operă de mare profunzime și gândire creatoare, de o amplă analiză științifică a fenomenelor și tendințelor vieții internaționale, a căilor și modalităților de realizare a unei lumi mai drepte și mai bune, a unei lumi a păcii și colaborării internaționale, a respectului demnității și identității fiecărui popor.“

Sînt profund impresionat de abnegația cu care acționați pentru asigurarea unui viitor mai bun poporului român, pentru asigurarea independenței și suveranității țării dumneavoastră. În același timp, de mulți ani, reprezentați o puternică personalitate politică de renume mondial. Personal văd în dumneavoastră un șef de stat, a cărui neobosită activitate pentru dezvoltarea țării sale se armonizează cu o profundă preocupare pentru crearea de condiții internaționale capabile să favorizeze progresul tuturor popoarelor lumii, lupta pentru respectarea de către toți, și în orice loc, a principiilor suveranității și independenței naționale, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, nerecurgerii la forță sau amenințarea cu forță“.

Ali YATA

(deputat, secretar general al Partidului Progresului și socialismului din Maroc — cu prilejul prezentării oficiale a lucrării „Nicolae Ceaușescu — promotor al egalității popoarelor și statelor“, Ed. Arri-sala, ianuarie 1981):

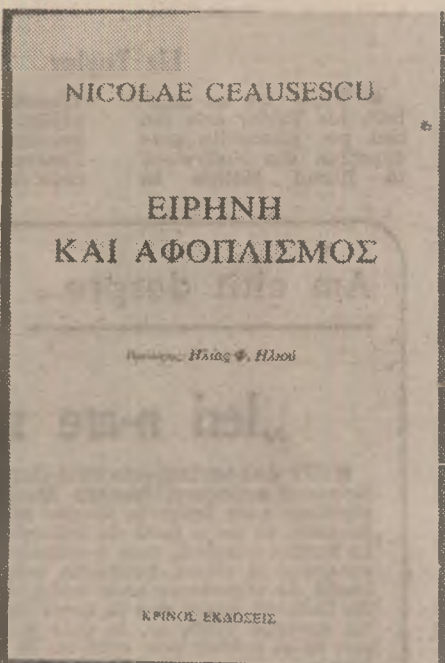
„Anumite personalități pot avea o influență asupra cursului istoriei grație erudiției și bogăției experienței lor. Astfel, oameni eminenți, cu responsabilități elevate, marchează viitorul societății. Și, departe de orice flatare, se poate afirma că tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele României, aparține acestui gen de oameni“.

Bernard TÜRKELD

(președintele societății „Aichhorn“ din Austria — din prefața volumului „Nicolae Ceaușescu — strategia politică a rațiunii“):

„Devotat poporului său, însuflețit de dorința de a da țării sale, mult încercată de-a lungul istoriei, un destin nou, președintele României nu se ocupă numai de edificarea României, ci ca om politic angajat, cu o gândire clară, cu înaltă responsabilitate, el depune în același timp eforturi și își consacră talentul politic intereselor generale ale omenirii. Apelurile de pace ale președintelui Nicolae Ceaușescu sînt auzite în întreaga lume, apelurile sale la rațiune și la bună înțelegere contribuie la a-i face pe oamenii politici, dar și pe oamenii simpli, să înțeleagă că omenirea trebuie să renunțe la arme înainte să fie prea târziu, iar activitatea sa neobosită în vederea soluționării fiecărei probleme care preocupă comunitatea internațională se bucură de prestigiu și apreciere“.

Grupaj realizat de Cristian Uteanu

Virtuțile muzicii

● Două mari manifestări internaționale repun în actualitate, în aceste zile, un gen artistic despre care se vorbește mai puțin: opera. Recent, la Strasbourg, a fost montată, în condiții tehnice deosebite, creația lui Xenakis, **Idmen**, cu 150 de cântăreți și cu participarea faimoasei trupe „Percuțiile din Strasbourg”. Aceasta a constituit manifestarea culminantă în seria spectacolelor ce au alcătuit **Europa Cantat '85**, cel mai mare eveniment de muzică corală de pe continentul nostru, poate chiar din întreaga lume. Început la 18 iulie, pe durata a zece zile, cu participarea a 4 300 de cântăreți, prilejuiește concerte dirijate de nume celebre, mari dirijori ca Helmut Rilling, Pierre Cao, Willi Göhl, Theodor Gushlbauer. În program, peste o sută de opere clasice și moderne semnate de Berlioz, Poulenc, Varese, Brahms, Haendel, Schumann, Faure, Penderecki. Foarte interesante declarațiile organizatorilor la începutul acestei manifestări: „este o încercare de a redefini aportul și frumusețea mu-

zicii corale în secolul nostru. Vocea umană, în acest gen de muzică, este una dintre cele mai directe invitații la comuniune sufletească, o formă de cultură ce permite o posibilitate extraordinară de îmbogățire spirituală. Publicul se poate dovedi extrem de receptiv la această muzică, pe nedrept considerată a fi vetustă și depășită”.

Că așa este, o dovedește entuziasma primire pe care publicul prezent la cel de-al 38-lea Festival de artă lirică de la Aix-en-Provence l-a făcut îndrăznețului vizitului „contemporane și novatoare” a operei **Orfeu** de Monteverdi, pusă în scenă de regizorul cleveland Claude Goretta și dirijată de compatriotul său Michel Corboz. Regizorul a aplicat o serie de tehnici cinematografice ce au prins foarte tare la public. De fapt, el a „imprumutat” efectele din filmul realizat tot de el, pe același subiect, film ce va fi prezentat în seara de închidere a Festivalului — **Mostra** — de la Veneția, în septembrie.

Cr. U.

Jazz la Montreux

● O surpriză artistică de o calitate deosebită în cadrul celui de-al 19-lea Festival de la Montreux a fost, cum notează corespondenții agențiilor de presă, recitalul pianistului Keith Jarrett, una dintre personalitățile de mare originalitate și forță expresivă din lumea jazzului contemporan. Se notează o revenire în forță a sti-

lului clasic, de mare puritate, Jarrett, acompaniat de Jack de Jonette (baterie) și Gary Peacock (contrabas), făcând să reînvie temele unor melodii semnate de Billy Holliday, Alec Wilder sau Bill Evans. Deasemeni, în recital, Horace Silver și quintetul său, Manu Dibango și formația Slickaphonics.

Liz Taylor

● După un an „agitat”, Liz Taylor este din nou pe platourile studiourilor din Hollywood în filmul **Mallie** în

Wonderland. Ea interpretează rolul, evident principal, al lui Miss Parson, o cunoscută ziaristă din anii '30.

Am citit despre...

„Ieri n-are sfârșit”

■ CÎT de adevărat este titlul cărții **Ieri n-are sfârșit**! Romanul scriitoarei Shelagh Macdonald reconstituie copilăria unei fete în Anglia anilor '20. Editorul îl prezintă ca pe o suită de întâmplări petrecute chiar în familia autoarei, care a schimbat doar numele personajelor și citeva amănunte neesențiale. Cititorii lipsiți de experiența unor trăiri similare ar putea să fie înclinați totuși să-l ia drept ficțiune, o ficțiune de tip aproape victorian, în care o biată copilă orfană sau ca și orfană este strigător la cer de nedreptățită într-o familie condusă tiranic de o bunică dominatoare. Este în firea omului să creadă în dreptate, în logică, în bun simț și, de aceea, persecutarea sistematică a unei fete care n-are altă vină decît originea ei (o mamă dubioasă, denaturată din lipsă de maturitate și de spirit al răspunderii, despre care fiica ei este lăsată să creadă că ar fi murit, într-un crud teatru al disimulării stupide — alt comportament de natură să aducă la exasperare pe cel obligat să-l suporte) apare ca o anomalie, o absurditate, o situație inventată pentru a-l emoționa pe lectorul slab de inger.

Marjorie este însă o ființă perfect veridică, prinsă într-un joc al împrejurărilor sută la sută realist. Oaia neagră a unui clan nu este neapărat cel mai lipsit de merite membru al acestuia. Chiar dimpotrivă, s-ar putea spune. Există o seamă de calități și de combinații de calități care îi contrazică pe cei ce, fie că vor să dețină monopolul lor, fie că, neavîndu-le, le mimează sau pur și simplu le detestă instinctiv — dintr-un inavutabil complex de inferioritate. Familia matriarhală în care trăiește Marjorie e o mică societate neomogenă. Între nenumărații ei unchi, mătuși, veri etc., subordonați cu toții atotputernicei bunici, sînt oameni de toată mîna, așadar și destui înși cumsecade, chiar și unii care o prețuiesc sau o iubesc pe pseudoorfana reprimată, dar nimeni nu se încumetă să-l înădăpt în flexibilele matroane. Marjorie este mîngiată pe cap (la propriu și la figurat) pe ascuns, unii și alții o căinează pentru suferințele pe care le îndură, dar nimeni sau aproape nimeni nu ia atitudine în favoarea ei. Sînt lucruri care nu se fac și cel mai de ne-

conceput dintre ele ar fi nesocotirea pe față a deciziilor și a ordinelor bunicii. Nu e o zgripțuroaică, ceea mai devotată dintre mamele din specia absolută, adică a acelor mame care nu acceptă ideea că fiii sau fiicele lor ar putea să comită o faptă rea. Îndulgența ei este sursa unei fățărnicii generalizate. Mătușa Molly este o femeie întreținută, aproape o prostituată, mătușa Ada fură (și lasă ca bănuiala să cadă și pedeapsa să se abată asupra obiditei Marjorie), unul dintre unchi este bețiv, altul cam escroc, dar derogările de acest fel de la morala oficială a familiei nu sînt menționate niciodată. Mai rea decît toate este poziția tatălui lui Marjorie: un veșnic absent, care vine să petreacă între ai săi o duminică la două săptămîni, el își însușește (cu regret, dar își însușește neîncet, pentru că nu i-ar trece prin mîni s-o pună sub semnul întrebării), interpretarea dată de mama sa atitudinilor, comportării și caracterului fiicei lui.

În atmosfera de ipocrizie și de discriminare în care i-a fost dat să trăiască, Marjorie adoptă treptat o tactică de supraviețuire bazată pe disimularea stărilor de spirit proprii (pentru a nu da apă la moară celor ce vor s-o facă să se simtă tolerată din milă, outsider, răpusă urîtă într-un cîrd de lebede) și pe tot mai ingenioase metode de ocire a curselor întinse. Resursele rezistenței ei pasive se dovedesc a fi mai ample și mai eficiente pe termen lung decît resursele agresivității celor ce îi pun piedici. În prima copilărie a făcut, împreună cu vărul și aliatul ei Teddy, o tentativă de rebeliune, al cărei singur dar foarte important rezultat a fost conștiința incapacității de a apela la violență. Procesul de adaptare prin evadare interioară, pretinsă nepăsare și inventarea unor soluții de schimb în ficcare nouă criză artificial creată de cei ce nu vor să creadă în sinceritatea sau măcar în perfectibilitatea unui membru al familiei cu infamanta ei origine, o rafinează și o maturizează precoce. Cînd își dă seama că nu i se va permite să urmeze medicina veterinară (marele ei vis), Marjorie se mulțumește cu o școală de gospodărie: totul este să nu se lase ingenușiată, strivită de disprețul afișat de rubedenii mai prejos de ea pe plan moral și intelectual, dar socialmente mai puternice.

Ieri n-are sfârșit, deoarece în întreaga ei existență ulterioară (normală, fiind datul sorții ca bunicele să treacă, nepoatele să rămînă și viața învinge), Marjorie va rămîne, în cugetul și în subcugetul ei, fetea oîcînd pasibilă de a fi chemată să dea socoteală bunicii.

Felicia Antip

Reeditări Faulkner

● Patru creații ale lui William Faulkner (1897—1962) urmează să fie publicate de o editură americană, într-o versiune îmbunătățită. Istoricii literari cărora li s-a încredințat lucrarea au studiat manuscrisele, notițele și spaturile tipografice accesibile, examinînd modificările stilistice intervenite la edițiile existente pentru a stabili forma originală utilizată de Faulkner. Operele supuse acestei operațiuni de revizuire sînt: **As I Lay Dying** (Pe patul de moarte); **Sanctuary**, **Light in August** (Lumină de August) și **Pylone**.

„Nevinovații de la Nürnberg”

● Printre cărțile recomandate la rubrica „Ce să citim?” a ziarului „Trybuna Ludu”, figurează și cartea **Nevinovații de la Nürnberg** a Severinei Smaglewska, apărută în a patra ediție. Autoarea, fostă deținută la Auschwitz, a trăit toate grozăviile lagărului nazist. Ea le-a înfățișat în cartea **Fum peste Birkenau** (1945) care a fost tradusă în multe limbi și prezentată de guvernul polonez ca document acuzator la procesul de la Nürnberg, unde scriitoarea a apărut ca martoră. La baza cărții **Nevinovații de la Nürnberg** se află, de asemenea, amintirile Severinei Smaglewska care, evocînd trecutul, contrapune celei mai cumplite perioade a înșiririi omului, epoca nouă „înălțată din cenușă”.

Culisele Operei

● În palatul Garnier este deschisă pînă la sfîrșitul stagiunii o expoziție de fotografii „de dincolo de cortina” marilor spectacole. Fața crispată, înaintea de a intra în scenă a lui Raimondi (în Boris Godunov), Messiaen vizitator asistînd la repetițiile operei sale, expresia „în clipa morții” a cîntăreței Verret (Lady Macbeth), imagini ale decorațiilor realizate în secolul trecut pentru foaierul mare al Operei pariziene de către Paul Baudry. Șaizeci de imagini care fixează evenimente, momente, trăiri, emoții necunoscute spectatorilor.

Vanessa Redgrave și fiica

● Pentru prima dată actrița Vanessa Redgrave (în fotografie) va apare într-un spectacol alături de fiica sa, Natașa Richardson, în vîrstă de 21 de ani. Este vorba de piesa lui Cehov, **Pescărușul**, programată pentru 29 iulie la **Queen's Theater** din Londra. Vanessa va interpreta rolul Arkadinci, un rol pe care îl interpretează pentru prima dată, și care va marca și despărțirea sa de rolul tinerei Nina — pe care l-a jucat în 1984 pe scena aceluiași teatru. În noua versiune scenică a piesei lui Cehov, în rolul Ninei va apare Natașa Richardson.

„Moartea pe stîncă dragonului”

● În vitrinele librăriilor din R.F.G. a apărut traducerea romanului **Moartea pe stîncă dragonului** de scriitorul iugoslav Ivan Janji (ed. Multi Media din Dortmund). Totodată la editura iugoslavă Narodna Knjiga s-a editat volumul aceluiași scriitor, **Serisori din Havana**, cuprinzînd scrisori, comentarii, excursuri în trecut prilejuite de cercetarea unor documente, o năvelă.

„Dispăruți fără urmă”

● La începutul anului 1974, tînăra chiliană Muriel Dokendorf, în vîrstă de 23 de ani, a fost ridicată de poliție de la domiciliul ei și a dispărut. În luna septembrie a aceluiași an, ea a reușit să transmită un mesaj ascuns într-un pachet de țigări. Autoritățile au negat să ar știe ceva despre soarta lui Muriel Dokendorf. Fotografia tinerei fete împreună cu textul mesajului ei sînt reproduse în recent apărutul volumul de versuri **Dispăruți fără urmă** al poetului Ariel Dorfman. Scrise în numele lui Muriel Dokendorf și al altor asemenea victime ale juntei militare, versurile redau cu o adîncă forță emoțională tragedia poporului chilian, — după cum relevă ziarul „Daily World”. Ariel Dorfman trăiește acum în emigrație. În timpul guvernării lui Salvador Allende, el a lucrat la televiziunea chiliană. Este autorul unor cărți de mare succes, printre care **Cum trebuie citit războiul**, **Donald, Văduvele** și altele.

„Gazeta literară” chineză

● Principala revistă de critică artistică și literară din China intitulată „Gazeta literară”, își schimbă periodicitatea: din lunară, ea devine săptămînală. Publicată de Uniunea Scriitorilor Chinez, revista s-a conceput transformarea pentru a putea fi în actualitate cu informația asupra noilor evoluții din literatura chineză și universală, a discuțiilor teoretice, spectacolelor, expozițiilor, vieții și activității scriitorilor și artiștilor.

110 capodopere literare

● Patru țări latino-americane (Argentina, Brazilia, Columbia și Mexic) și patru țări europene (Spania, Franța, Italia și Portugalia) au semnat la Buenos-Aires, în prezența președintelui Argentinei, Raul Alfonsín, și a poetului Leopold Sedar Senghor, fost președinte al Senegalului și președinte al Asociației „Arhivele literaturii latino-americane, carabiene și africane a secolului XX” — un acord multilateral care prevede coiditarea critică a 110 capodopere ale literaturii latino-americane și carabiene din secolul XX. Programul constituie, după cum estima directorul general al U.N.E.S.C.O., Amadou Mahtar M'Bow, „o veritabilă premieră în istoria editării internaționale”.

O nouă operă-film în regia lui Zeffirelli

● Fotografia pe care o reproducem reprezintă „grupul de lucru” la noul film al lui Zeffirelli — **Othello**. De la stînga la dreapta: baritonul Justino Diaz — distribuit în rolul lui Iago, regizorul Franco Zeffirelli, dirijorul Lorin Maazel, Kalia Ricciarelli, care apare din nou, după zece ani, în rolul Desdemonei și Placido Domingo — Othello. „Mi se pune deseori întrebarea dacă preocupările mele pentru muzica de film nu sînt în dauna preocupărilor concertistice” — mărturi-

Mai mare decît Pavarotti?

● Are 31 de ani, este mexican și se numește Francisco Araiza (în imagine). S-a produs recent în cadrul unei seri Rosini organizată la Versailles, alături de stele de primă mărime, ca Marilyn Horne, Montserrat Caballé ș.a. S-a scris despre vocea sa că poartă ea singură întreaga boltă cerască. A înregistrat deja sub conducerea lui Karajan și a lui Marriner și a interpretat partitura lui Bal-monte din **Răpirea din serai**, sub bagheta lui Karl Böhm.

Festivalul de la Aix-en-Provence

● Devenit tradițional, aflat acum la a 38-a sa ediție, Festivalul de operă de la Aix-en-Provence (10—31 iulie) este, ca obicei, centrat în jurul spectacolelor prezentate în Teatrul din Palatul Episcopilor (mărit la o capacitate de peste 1 600 de locuri), printre care **Nunta lui Figaro** de Mozart, pusă în scenă de arhitectul florentin Pier Luigi Pieralli, **Orfeu** de Monteverdi, în regia elvețianului Claude Goretta, și **Ariadna din Naxos** de Richard Strauss în versiunea scenică a suedezului Gören Jarvcfelt.

Bicentenar Manzoni

● Anunțînd iminenta apariție, la Editura Mondadori, a unei lucrări în cinci volume intitulată „Le concordanze dei **Pro-messi sposi**”, Gianfranco Vigorelli, președintele Centrului național de studii manzonice, a subliniat că această lucrare va reprezenta cel mai important eveniment din cadrul manifestărilor inițiate cu prilejul comemorării a două sute de ani de la nașterea celebrului romancier. Lucrarea, adresată cu precădere lingviștilor și criticilor literari, va fi publicată în colecția „Texte și instrumente de filologie italiană”.

Copiii și pacea

● Sub titlul „Să construim pacea”, la sediul UNESCO din Paris a fost deschisă o expoziție de desene realizate de copii din diferite țări. Ma-

Liszt inedit

● O piesă necunoscută pentru pian de Franz Liszt a fost interpretată la Carnegie-Hall de pianistul Don Siegel. Este vorba de o fantezie pe tema operei *Ernani* de Verdi, a cărei partitură a fost descoperită în arhiva Liszt de la Weimar de muzicologul și biograful englez A. Walker. Lucrarea a fost compusă de Liszt în 1847, cînd avea 35 de ani. Ea a zăcut aproape o sută de ani în arhiva Liszt, rătăcită printre alte documente. În 1931, s-a publicat lista completă a lucrărilor compozitorului, aflate la Weimar, pe care această fantezie era consemnată ca o operă „necunoscută”.

Louis Aragon și Elsa Triolet — in memoriam

● Societatea prietenilor Elsei Triolet și ai lui Louis Aragon, înființată la Paris, își propune eternizarea memoriei celor doi scriitori, ampla răspundere a operei lor. Printre primii membri ai acestei societăți se numără personalități artistice și literare marcante, foști prieteni ai scriitorilor: actorii Madeleine Renaud și Jean-Louis Barrault, cîntărețul și compozitorul Jean Ferrat, poetul spaniol Rafael Alberti, scriitorul grec Iannis Ritsos și alții. Societatea își propune să susțină „Institutul Aragon-Triolet” care va fi organizat în curînd cu sprijinul ministerului culturii al Franței.

Liv ULLMANN:

„Hotărîri”

„Mi-amintesc de Mama” (I)

REGIZORUL Richard Rodgers m-a angajat să joc în *Mi-amintesc de Mama*, o piesă amuzantă și emoționantă, care urmează să devină o comedie muzicală. El m-a asigurat că eu sînt singura actriță care pot interpreta rolul principal și tot el m-a încercîntat că o să reușesc să mă facă să cînt.

Și astfel am acceptat să joc rolul unei femei care abia reușește să facă față unei vieți normale. Doresc să devin ceva mai indiferentă și să aud oameni rîzînd. M-am săturat de viața de tragediană, de violuri, sinucideri, nevroze.

Scară de seară, în „Mama”, am să mă amuz cu ceilalți colegi în culise. O să cîntăm și o să dansăm împreună. Trebuie să fie amuzant!

— AI putea să-ți alegi o arie? mă întrebă politicos Richard Rodgers, căci el scria și muzica. Asta m-ar ajuta, atunci cînd am să compun cîntecele.

Esenin — 90

● Moscova, Leningrad, Baku, Tbilisi, Kiev, Harkov, Minsk, Rostov pe Don, Orenburg — acestea vor fi orașele-gazdă ale Sărbătorii unionale de poezie dedicată, în acest an, lui Serghei Esenin. Printre manifestările programate: expoziții jubiliare, conferințe științifice, întâlniri și seri literare. Festivitățile centrale se vor desfășura în regiunea Riazan, satul Konstantinovo — în care s-a născut poetul. Comisia instituită în acest scop este prezidată de S. Mihalkov și I. Prokușev.

Veneția in viziunea arhitecților

● Între 20 iulie și 29 septembrie, Veneția găzduiește a treia Expoziție internațională de arhitectură din cadrul Bienalei. Vor fi prezentate peste 540 de desene, proiecte și machete, selecționate din cele peste 1500 prezentate de arhitecți și instituții universitare din toate colțurile lumii, care imaginează un nou aspect al orașului lagunar — cu deosebire a unor clădiri și locuri de importanță istorică: Ponte dell' Accademia, Mercato di Rialto, Ca' Venier etc. Participarea masivă a unor arhitecți vestiți alături de nume necunoscute încă demonstrează faptul că soarta Veneției preocupă numeroase persoane aparținînd celor mai îndepărtate și diverse culturi.

Szabo și Brandauer

● Regizorul Istvan Szabo și actorul Klaus Maria Brandauer au fost distinși cu „Panglicile de aur” ale cinematografului vest-germane pentru realizarea și interpretarea filmului *Colonelul Redl*. Cei doi cineaști (în ima-

gine — stînd de vorbă după decernarea distincțiilor) au mai colaborat, după cum se știe, în filmul *Mephisto*. Noul lor film este tot o coproducție ungaro-austro-vest-germană.

ATLAS

Dorința

■ MA surprind uneori așteptînd vara. Vreau să spun că mă descopăr pe mine însămi — privindu-mă cu un ochi mărit de uimire, lucid și străin, din afară — uitată într-un sentiment vechi, într-o nostalgie revolută în intensitatea căreia mă simțisem bine, așa cum m-aș descoperi într-o saia de așteptare mult după ce trenul așteptat trecuse fără să-l fi observat (tocmai din cauza fervorii așteptării). Mi-a fost atît de dor de vară, m-am gîndit la ea cu atîta îndepărtată speranță (cu o speranță a cărei forță de susținere stătea tocmai în îndepărtarea ei în timp), încît faptul că primăvara a venit, că au și apărut primele fructe, că solstițiul de vară a și trecut, acest fapt s-a consumat pe neașteptate, ca într-un vis al unei atît de orbitoare nostalgii încît totul devine, pe lingă incandescența ei incăpătînată, părere și umbră.

Din vara pe care o străbat aproape plutind (somnia fără de care nu pot să visez pagini), din vara ajunsă la maturitate, trecută de mijloc, coaptă, pregătindu-se cu delicii pentru minuțioasele ficțiuni ale fanării, mă surprind uneori așteptînd vara, cu o dorință atît de acută încît refuză în fond să admită că este realizabilă, că se poate împlini. Ca și cum planul vieții ar fi prea jos, prea lipsit de importanță, pentru ca să poată zămislî cu adevărat ceea ce gîndul nostru imaginează și singele nostru speră. Asta nu înseamnă că eu nu știu (că nu am luat act) că vara a început și se apropie chiar de sfîrșit, înseamnă doar că dorința mea de vară fusese atît de puternică, încît simpla ei împlinire nu îi era suficientă ca să dispară, așa cum apariția iubirii (a unei oricît de mari iubiri) nu poate niciodată umple cu totul nevoia nelimitată a sufletului nostru de a iubi. De altfel, această stranie necoincidență, aproape plăcută, între fapt și gînd nu mi-e necunoscută; nu e pentru prima dată cînd ochiul meu exterior întîlnește această necoordinanță între conturul transant al iluziei și conținutul realității menite să-l umple, așa cum petele de culoare menite să umple desenele pentru copii sînt puse puțin alături. Aceași senzație o trăiesc de ani și ani față de propria mea vîrstă. A existat cîndva, în copilărie sau în începutul adolescenței mele, o atît de mistuitoare, de patetică dorință de maturizare, am visat cu o asemenea intensitate într-un anumit moment să cresc mai repede, să devin mare, încît ea, dorința aceasta, prin simpla ei incandescență, a stins însăși scurgerea timpului din jur, a refuzat adică să dispară — cum ar fi fost logic — odată cu scurgerea timpului, împiedîndu-și astfel, prin propria ei intensitate, realizarea. Așa cum mă surprind așteptînd să vină atît de așteptata vară, mă surprind așteptînd, de întregi decenii, să devin adult, și asta nu pentru că n-aș fi observat că am ajuns la maturitate, ci pentru că substanța reală a acestei maturități o simt înfinit mai inconsistentă, mai puțin reală decît substanța maturității visate. Trenul pe care-l imaginam descinzînd în gara unde aștept era înfinit mai impunător și mai extraordinar decît cel ce a trecut fără să fi bagat cu de seamă. Ma simt, de altfel, bine în această atît de neanglomrată sală de așteptare.

Ana Blandiana

Spectacol Dante la Coliseum

● Proiectul realizării unui spectacol după *Divina Commedia*, care să fie prezentat la Coliseum aparținînd regizorului Orazio Costa, dascălul numeroșilor actori italieni care au studiat la Academia Națională de artă dramatică. „Această idee mă preocupă încă din anii '50, mărturisesc regizorul. Iar Coliseum-ul prin sobria și severa sa arhitectură ar reprezenta în sine o a-

devărată scenografie, intenția mea fiind de-a evita orice «curse» decorative. Pentru realizarea acestui proiect socotesc că voi avea nevoie de 30 de actori și de cel puțin 200 de figuranți, mimi și balerini. Spectacolul ar putea fi apoi preluat și de alte amfiteatre romane, ca cel din Cagliari sau de arcele din Verona”. (În fotografie: Dante Alighieri într-o pictură de epocă.)

Interpretă și autoare

● Actrița Raquel Welch, acum în vîrstă de 44 de ani, continuă să fie considerată una dintre cele mai frumoase femei din lume. Autoare a unei cărți super-bestseller despre construirea și întretinerea frumuseții fizice în directă dependență de cultivarea spiritului, ea pregătește acum turnarea în Anglia a unui film inspirat de un roman care a făcut vogă în anii '50: *Ambră*. „Această carte — a spus actrița — în cadrul unui interviu acordat revistei «Paris Match» — avea o reputație des-

tul de... sulfuroasă. Mie mi s-a părut foarte naiv, poate chiar puțin ridicol. Aciunea se petrece în Anglia, în vremea Restaurăției, iar în centrul ei se află o femeie nestătornică în iubirile ei. Cartea e cam incoerentă și nu se înțelege de ce eroina are un asemenea comportament. Am fost obligată să inventez eu însămi un fir conducător care să țină povestea de la un cap la altul și am scris sinopsitul filmului”. Între timp, Raquel Welch — care este deose-

bit de activă, dar care n-a ezitat să întrerupă timp de doi ani orice activitate interpretativă pentru a-și scrie cartea (cu ajutorul unui procesor de cuvinte, mult folosit de unii autori americani în prezent, pentru economie de timp și pentru acuratețe) — reapare pe scenă, într-un spectacol de music-hall la Atlantic-City. A mai făcut-o cu ani în urmă la Las Vegas, dar acum e ceva deosebit, spectacolul fiind destinat să fie înregistrat pe videodisc.

— Dar nu îndrăznesc.
— Mai devreme sau mai tîrziu, tot va trebui s-o faci, imi spuse el amabil. Știi doar bine că pregătim o comedie muzicală.
— Da... mai stai puțin, mi-e atît de rușine de vocea mea.
— Mi s-a spus de atîtea ori asta! Nu-ți fie teamă, am nevoie doar să-ți fixezi vocea. Cîntă ce vrei. Uite, de pildă, „La mulți ani!”.
Și el mă privi cu simpatie, intinzîndu-mi mina.
Pentru mine, în ziua aceea, Richard Rodgers avea douăzeci de ani.

IMEDIAT după premiera piesei noastre, criticul teatral de la „New York Times” a fost dat afară. Cum el făcuse harcea-parcea *Mi-amintesc de Mama*, prima și ultima mea comedie muzicală, eram tentată să-i trimit următoarea telegramă: „Noi continuăm. Dar d-ta?”.

Piesa trebuia să realizeze o cifră de afaceri de cel puțin o sută de mii de dolari pe săptămînă ca să poată continua și criticul asta nu ne-a înlesnit prea mult sarcina. Cine ar fi vrut să-și plătească un loc spre a veni să vadă jucînd o actriță „care seamănă cu o pungă de *cornflakes*”, atunci cînd zîmbește?”

Totuși, starul *cornflakes* consideră opiniile criticului mult mai puțin penibile decît ceea ce s-a petrecut în timpul celor patru luni cîntăci durat repetițiile.

Aproape în fiecare zi erau introduse cîntece și dansuri noi. După primele zile de repetiții am stat tot timpul pe culoare așteptînd ca regizorul să-și găsească măcar cîteva minute libere spre a repeta doar unele din scenele mele.

După cinci săptămîni, eram tot o debutantă în genul comediei muzicale, și totuși trebuia să joc în fața unor spectatori care și-au plătit locurile înaintea premierei.

În fiecare joi, după ultimul act, un domn bătrîn sosește tocmai la timp ca să

mă luieze cînd vin să salut publicul. Prima oară am fost foarte supărată și m-am hotărît să nu mă mai duc să salut publicul. Toți imi spun că reacția mea e stupidă și că dramatizez lucrurile. Vorbele lor nu mă consolează, dar producătorul imi trimite în grabă flori și șampanie, vechile remedii care reușesc întotdeauna, chiar cînd e vorba de o vedetă care n-a prea avut succes.

Din ziua aceea, trei persoane strigă „Bravo!” din fundul sălii cînd apar la rampă, inclînîndu-mă în fața publicului.

Ne întrebăm cu toții dacă cel care fluterează și plăt看 de cine. Imi pun aceeași întrebare și în privința noilor mei admiratori.

Totuși, chiar și strigătele de bravo plătite fac plăcere unui star care fusese comparat cu o pungă de *cornflakes* și, joi seara, zîmbesc cu o ușoară tristețe cînd spectatorul care fluterează se manifestă. Nimic mai mult.

Imi pierd cîteva ore ca să răspund la sute de invitații, amenințări, solicitări de donații, cereri de autografe și în căsătorie, primiri de flori, daruri și telegrame.

Un domn bătrîn mi-a scris personal o scrisoare indignată. Cele două bilete pe care le comandase fuseseră vindute altcuiva atunci cînd a venit să le ridice. I-am răspuns că mi-ar face plăcere să-l invit chiar eu, împreună cu prietenul lui, în seara pe care și-o va alege. Și am adăugat, cu toată modestia, că dacă o să rămînă supărat pe noi după ce-mi va fi citit răspunsul, își va putea alege biletele pentru o altă piesă.

El a telefonat secretarei mele și i-a cerut bilete pentru *Annie*, o altă comedie muzicală, pentru el și cinci prieteni ai lui, adăugînd: „Locuri bune, te rog, căci sînt puținel surd”.

Prezentare și traducere de Paul B. Marian

„CEAUȘESCU — PACE“

ESTE excepțională capacitatea spiritului popular de a decanta realități complexe și a le cristaliza în formule lapidare, veritabile sintagme cu un conținut bogat în sensuri și, totodată, de o plastică expresivitate.

Așa apare formula „Ceașescu-pace”. O formulă care concentrează o cuprinzătoare sinteză și o multitudine de experiențe, „Ceașescu-Pace”, o lozincă atât de frecvent întâlnită, scandată, înscrisă pe pancarte purtate în sute, mii de manifestări pe solul României — nu o dată — chiar pe alte meridiane ale globului, „Ceașescu-Pace”, un binom care dezvăluie axul central, permanent și definitiv al tuturor pozițiilor și tuturor demersurilor României socialiste în decursul celor două decenii care au trecut de la Congresul al IX-lea.

„Ceașescu-Pace”, o formulă exhaustivă, pare a spune totul prin simpla enunțare. Și totuși, se cuvin reliefate o serie de aspecte cu caracter distinct.

CONTINUITATEA UNEI POLITICI UNITARE.

Marcind un moment de răscruce în destinele poporului român, Congresul al IX-lea a inaugurat perioada unei activități prodigioase și pe plan internațional. Este meritul tovarășului Nicolae Ceașescu de a fi elaborat o politică unitară, omogenă și coerentă în care-si găsească imbinare armonioasă aspirațiile de pace ale poporului român, cu interesele majore ale tuturor popoarelor lumii, cu imperatiile majore obiective ale dezvoltării societății umane.

Unitatea politicii interne și externe elaborată de secretarul general al partidului se definește elocvent prin acel principiu suprem — respectiv preocuparea de a porni întotdeauna de la realități, a ține seama îndeaproape de fapte, de viață, a analiza cu obiectivitate și rigoare științific condițiile concrete. De această practică sint inseparabil legate uriașele succese ale acestor ani în opera de construcție — ca și analizele de o deosebită profunzime ale evoluțiilor vieții internaționale. La fel, atât politica internă cât și cea externă se caracterizează prin prospețimea novatoare, creativitatea și originalitatea, neîmpăcarea cu nici un fel de dogme rigide sau prejudecăți osificate, spirit de cetezant și persoacitate soluțiilor.

Unitatea metodologică își găsește completare și în unitatea de conținut. Practic, întreaga politică internațională elaborată de tovarășul Nicolae Ceașescu apare într-o filiație și continuitate directă cu politica internă. De la lichidarea exploatarea omului de către om în tară, la demersuri pentru încetarea asupririi popoarelor de la fărâșirea unui sistem atotcuprinzător al democrației socialiste, la democratizarea relațiilor internaționale pentru asigurarea egalității în drepturi a tuturor statelor; de la preocuparea neslăbită pentru respectarea drepturilor omului, la grija pentru întronarea legalității internaționale, pentru repudierea politicii de forță; de la libertatea individului, la libertatea neștirbită a fiecărui popor de a-și făuri propriul destin, la respectul strict al independenței și suveranității fiecăruia; de la stimularea intrajuturării oamenilor muncii la eforturile pentru întărirea cooperării tuturor statelor și promovarea relațiilor internaționale de natură să asigure afirmarea tuturor națiunilor; de la situarea continuă a omului în centrul politicii partidului, la titanicele eforturi pentru salvagardarea omenirii de primejdia genocidului nuclear — iată elocvente expresii ale continuității unei politici unitare, avind ca factor comun un înalt și nedeșmăntit umanism.

Noțiune căreia tovarășul Nicolae Ceașescu i-a dat un conținut superior, relevind că umanismul nu este o categorie abstractă, ideală, că expresia cea mai înaltă a

umanismului o constituie lupta pentru apărarea păcii, că dreptul suprem al oamenilor, ca indivizi și ca popoare, este dreptul la viață, dreptul la pace.

UN OM PENTRU O EPOCĂ. Este cunoscut: epoca actuală se înscrie ca o perioadă de excepție în dezvoltarea civilizației umane. Este epoca unor progrese gigantice și fulgurătoare în mai toate domeniile cunoașterii; în decursul a doar citorva decenii s-a trecut de la aeroplanul cu elice, la navele cosmice; ingineria genetică a pătruns în cele mai intime micro-sanctuare ale vieții; bogății imense din străfundurile oceanelor sint exploatate uzual; ordinatorile efectuează în secunde calculele cum nu ar reuși, nici dacă ar lucra ani de zile împreună, toți matematicienii ce au existat pe Pământ.

Dar această epocă de o strălucire fără precedent este, în același timp, **epoca cea mai gravă pe care a cunoscut-o istoria omenirii; ea este epoca triumfului omului și, în același timp, epoca primejdiei pieirii omului.** Este o „epocă-cheie” în destinele umanității, uriașele progrese pe planul tehnicii militare amenințind însăși existența vieții, transformarea Terrei într-o planetă moartă.

În aceste condiții de un dramatism acut, tovarășul Nicolae Ceașescu a subliniat în mod neobosit, cu o inepuizabilă energie, răspunderea tuturor factorilor politici chemați să facă totul pentru salvagardarea păcii, cerință efectiv vitală a întregii omeniri.

PRIN CLARITATEA OBIECTIVELOR — CONVERGENȚA ACȚIUNILOR.

Președintele Nicolae Ceașescu a relevat că bătălia pentru pace nu trebuie concepută ca o acțiune de ordin general-teoretic, ci are un caracter stringent, imediat, că pacea trebuie apărută **acum** — căci atunci când ar începe să cadă bombe nucleare va fi prea târziu, ireparabilul se va fi produs. Atunci n-ar mai exista nici judecatori care să cerceteze și să stabilească părțile de vinovăție — atunci n-ar mai exista decât un glob cufundat în beznă iernii nucleare.

Demonstrind caracterul imediat-necesar al apărării păcii, tovarășul Nicolae Ceașescu are meritul de a fi sintetizat acele **obiective cu valoare decisivă** pentru salvagardarea păcii. Locul unui pacifism general cu caracter platonice l-au luat astfel conturarea unor **programe de acțiuni practice**, evidențierea unor obiective clare, precis conturate, spre care eforturile popoarelor să poată fi îndreptate convergent și, deci, cu o eficacitate superioară.

În acest cadru, în mod firesc ca obiectiv prioritar, central și hotăritor, ca „cerința-cerintelor” a fost desemnată încetarea cursei înarmărilor, în primul rind a înarmărilor nucleare. Se poate spune că nu au existat și nu există luări de poziție, cuvântări, interviuri, convorbiri în probleme internaționale în care tovarășul Nicolae Ceașescu, cu o perseverență într-adevăr unică, să nu ridice problema încetării cursei înarmărilor — ca necesitatea primordiale a epocii. Este știut că în acest răstimp au fost prezentate ample programe de acțiune, propuneri concrete pentru diminuarea înarmărilor, pentru reducerea bugetelor militare, au fost lansate Apeluri mobilizatoare, au fost adoptate prin rolul determinant al României, documente internaționale, rezoluții ale O.N.U. — acestora adăugându-li-se strălucitele inițiative recente pentru eliminarea rachetelor cu rază medie de acțiune și, în general, a tuturor rachetelor și armelor nucleare de pe continentul european și din întreaga lume, pentru prevenirea militarizării Cosmosului.

În strategia păcii cristalizată de gândirea președintelui României ca o concepție unitară și deplin încheată, un loc deosebit ocupă problema excluderii forței ca instrument de acțiune în viața internațională. Tovarășul Nicolae Ceașescu a subliniat și subliniază neobosit că recurgerea la forță, la arme, într-o lume suprasaturată de armament implică pentru întreaga umanitate riscul sinuciderii, că, de fapt, nu există litigiu interstatat care să nu poată fi

soluționat pe cale politică, pașnică. Oricât de complexă, dificilă, laborioasă, obositoare ar fi calea tratatelor, ea este infinit preferabilă distrugerilor și suferințelor provocate de recurgerea la forță — iată un mare adevăr stăruitor afirmat de președintele țării.

DE LA VORBĂ LA FAPTĂ, DE LA CONCEPȚIE LA ACȚIUNE. Așa cum, în sfera politicii interne, secretarul general al partidului nu se mulțumește să reliefeze direcțiile de acțiune și obiectivele principale, ci înțelege să participe nemijlocit la realizarea lor, să formuleze prețioasele sale indicații de un inestimabil ajutor pentru specialiștii tuturor domeniilor, tot astfel și în aria vieții internaționale președintele țării imbină activitatea analistului desăvârșit cu acțiunea practică a neobositului militant politic.

Stau mărturie în acest sens istoricele itinerarii de pace, prietenie și colaborare întreprinse de tovarășul Nicolae Ceașescu împreună cu tovarăsa Elena Ceașescu — peste 200 de vizite oficiale în țări din Europa, Africa, Asia, America Latină, America de Nord. În același timp, România a fost vizitată de peste 300 de șefi de state și de partide, șefi de guverne și parlamente. Președintele României, relevind virtuțile dialogului politic direct, la nivelul cel mai înalt, acționează el însuși în acest sens, cu o stăruință fără precedent și fără egal în lume — nici un alt conducător de stat de pe glob nemiavind la activul său asemenea eforturi, un asemenea număr de deplasări, contacte, convorbiri — toate consacrate țelurilor înțelegerii, concilierii, păcii.

CU ÎNCREDERE ÎN ROLUL POPOARELOR.

La baza întregii filosofii politice, ca și a întregii activități practice a tovarășului Nicolae Ceașescu consacrate păcii stă convingerea privind rolul hotăritor al popoarelor. În concordanță cu concepția materialismului dialectic și istoric despre rolul maselor populare ca făuritoare ale istoriei, tovarășul Nicolae Ceașescu a subliniat stăruitor că toate obiectivele de însemnătate decisivă pentru edificarea unei păci trainice — oprirea cursei înarmărilor, trecerea la dezarmare, abandonarea politicii de forță, a practicilor agresive — pot fi realizate numai printr-o **luptă hotărâtă a popoarelor, prin acțiunea lor unită**. Nu este vorba de enunțarea unei teze teoretice, ci de concluzia unei riguroase analize științifice care pornește de la premisa că dacă masele populare s-au dovedit un factor determinant al înlăturării transformărilor sociale, rolul lor trebuie în mod necesar să sporească și mai mult, pe măsura înțelegerii faptului că în joc este **propria lor existență, propria lor supraviețuire**.

Extinderea continuă pe toate meridianele a mișcărilor pentru pace, împotriva înarmărilor, pentru excluderea armelor atomice, este o dovadă vie a procesului ireversibil de conștientizare, de înțelegere a acestui rol istoric.

În rindul acestor imense și extraordinare de diverse forțe ale păcii, poporul român s-a înscris cu energia și vigoarea cu care răspunde apelurilor conducătorului partidului și statului, oglindind strălucit unitatea și coeziunea monolitică dintre partid și popor.

O veche alocuțiune spune că fiecare popor are conducătorul pe care îl merită — iar bravul popor român, iubitor de pace, iubitor de libertate, dirz și curajos, dornic de muncă spornică într-un climat internațional de liniște și destindere se poate pe drept cuvânt mândri că are în fruntea sa conducătorul care i se cuvine, care știe să dea glas aspirațiilor sale cele mai înalte și nobile.

Irina Nicolae

„România literară“

Săptăminal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republică Socialistă România

Director GEORGE IVAȘCU

5 lei